

EGYETÉRTÉS

Előfizetés évi: Egész évre 60 korona. Félévre 34 korona.
Negyedévre 7 korona. Egy hónapra 3 korona 40 fillér.
Egyes szám helyben és vidéken 10 fillér.

Főszerkesztő: Dr. PAP ZOLTÁN
Szerkesztő: Sándor Károly

Szo. kiadóhely és kiadóhivatal: VI. Eötvös-utca 32.
TELEFON-SZÁM:
Szerkesztőség 782. Kiadóhivatal 708.

A lengyelek kisajátítása.

Írta: Dr. Kmetty Károly.

„Nincs elveszve Lengyelország“, amíg a lengyel nemzet él, a három nagy hatalmasság között feldarabolt hazán. Magyarország történelme a nagy tanubizonyosság arra, hogy a széttöredezett nemzet ismét egybeforrt az idők kedvező fordulásával, s az örök enyészet nem az állami egység és függetlenség hiányával, hanem csak a nemzetnek magának a kiirtásával, elpusztulásával jár együtt.

A lengyelség él mint történelmi nemzet, mint nyelvi, kulturális, történelmi egység, melyet közbeeső államhatárok, három különböző állam különböző intézményei alig tudtak jelentékenyen megzavarni, a rokonszenves lengyel nemzet remél dicsőséges multjához, szomorú jelenéhez egy szebb jövőt. A világ népeinek teljes szimpátiája segít fenntartani reménységét.

Ennek az általános szimpátiának jele, hogy a poroszthoni lengyelek kiirtására irányuló porosz törvényjavaslatok miatt fájdalmasan felszisszent lengyel nemzet jalkiáltása világszerte élénk visszhangot keltett s nemcsak az ausztriai szlávok, de a világ minden humánusan gondolkodó s szabad népe elítéli a porosz brutalitást, melylyel a három és fél milliónyi lengyelség felett a halálharangot megkondította.

Nyilvános intézményekből, kormányzatból, közigazgatásból, közoktatásból már rég kiküszöbölték a porosz állam a lengyel nyelvet, a mostani törvényjavaslatok egyike az egyletek és gyűlések tanácskozásából is kiküszöböli azt.

De ez a drákói rendszabály is eltorpúl a második u. n. lengyel javaslat, a kisajátítási törvényjavaslat *irgalmatlansága* mellett.

Arról van szó, hogy óriási arányokban kisajátítsák, vagyis *kényszerrel kibecsüjték ingatlanukból* a lengyel nemzetiségű honpolgárokat. Erre a célra nem kevesebb, mint 300 millió márkát bocsátanak már most rendelkezésre. Ezzel a vérlázítóan kegyetlen törvényalkotással a szó teljes értelmében *elveszik a talajt a porosz-lengyel nép lábai alól, földönfutó koldussá* teszik azért, mert lengyel akart maradni. *Ez nem elnyomatás többé*, ez egyszerűen olyan fosztogatás, aminőhöz még a hadi állapot sem ad jogot, a békés magánosok tulajdonát még ez is tiszteletben tartván.

Sajnos, sem a világ összes szlávjainak a fajrokonság alapján megnyilvánuló rokonérzése és tüntető tiltakozása, sem a magyar népnek történelmi tradíciókon alapuló testvéri hajlandósága, sem az összes kultúrnép humanizmusa nem fog segítséget nyújthatni a végveszedelem, a kiirtásra szóló ítélet végrehajtása ellen; a lengyelek vérral áztatott földjét a po-

rosz állam óriási összegek áldozásával megszerzi az uralkodó német faj számára.

A külföldi államok a nemzetközi jog alapjára helyezkedve, óvatosan kerülnek a beavatkozást, mert a hatalmas német birodalom belső ügyéről van szó. A mesék világából valók azok a kolportált hírek, hogy berlini nagykövetség hivatalosan beavatkozott volna a készülő irtó-hadjáratba, melyhez hasonló ma még a félnomád államok sem produkálnak.

Reánk nézve a poroszok lengyel-irtása kétféle vonatkozásban nagyon tanuságos és megszívlelésre méltó.

Először a mindinkább ide is elharapódzó „allddeutsch“ üzelmek szempontjából, melyek a németiség elnyomatása címén szemérmetlenül jelentkeznek és igen alkalmasak békességes és hazafias érzületű németiségünk nyugodalmát megzavarni. Nincs az a drasztikus megrendszabályozás, mely ezen „allddeutsch“ propagandával szemben tulságos volna.

Nem szabad kiméletességi tekinteteknek helyet engedni a saját hazánkban fellépő germán arroganciával szemben, mely odahaza idegen nyelvű honpolgárokkal szemben példátlanul vérengző és még az emberies érzés által sem mérsekelt.

Még sokkal általánosabb érdekű tanuságot vonhatunk le nemzetiségű viszo-

Gyermek-évek.

Írta: Váradi Antal.

(Utánnyomtatás ill.)

„Gyermek vagyok, gyermek lettem újra.
Lovagolok fűzfásipot fujva...“
Petőfi.

Hét hosszú szekér van megrakva almáriummal, ágyúval, asztallal, székekkel, ruhaneművel és a jó Isten tudja még mi mindennel. Amit a jó Mari asszony, Petőfi Sándor édesanyja kinnal, fáradsággal összecsomagolt, szekérre rakatott, hogy Félégyháza szállítsa, azt viteti maga Félégyháza városa, érte küldvén hét szekereket, amelyek hosszú nyikorgás után ott állottak meg a Bánhidy Gáspár háza előtt, melyet Petrovicsék kibéreltek. Ez a Bánhidy-ház a római katolikus templom mögött feküdt, nagyon alacsony, nádfödeles házikó vala, ma már csak egy része van meg, az elejét kiépítették kőháznak. A tér, melyen fekszik, „Petőfi-tér“ nevet visel s a ház tere néző homlokzatán szürke márvány emléktábla diszeskedik ezzel a fölírással:

„Itt élte gyermekéveit Petőfi Sándor.“

Ennek az emléktáblának története van. 1860-ban, mikor az ötvenes évek sötét boruja után egy kicsit kezdettünk föllélegzeni, Reményi Ede, a világot járt hegedűművész Félégyházán járt hangversenyezni. November 18-án volt a hangverseny és Reményi, aki rajongó tisztelője volt költőnknek — hiszen a Petőfi-szobor költségeinek nagy részét is ő hegedülte össze — a lakomán, mely hangversenyét követte s melyben felköszöntő felköszöntőt ért művész-hazánkfia tiszteletére, fölkel s egy tószban azt indítványozta, hogy a Petőfi gyermekéveinek tanyáját, a Bán-

hidy, akkor már Szabó-féle házat jelöljék meg emléktáblával. Ő maga kezdte a gyűjtést s rövid időn száztíz forint gyűlt egybe, amelyen Gerenday Györgynél meg is rendelték az emléktáblát. 1867. október 13-án leplezték le ezt az emléktáblát azon a téren, amely ugyancsak Reményi indítványára, Petőfi-tér nevet kapott.

Huszonkét hónapos volt Petőfi Sándor, mikor Félégyházára került. „Nyurga, barnás, vézna gyerekek“ írják le a „Sándor gyereket“ s följegyzik róla, hogy a ház előtt szeretett a pajtásaival a homokban játszani és sokszor rohant el vesszőparipáján pajtásaival a tere át. Mintha általhangzanék az évek kódén:

„Gyi lovam... gyi betyár...
Cserebogár, sárga cserebogár...“

És visszasír a nóta, a „Szülőföldemen“ utolsó strófája, melyet Petőfi 1848-ban, Félégyházán írt s amely bucsúüdvözlete a gyermekkori évek kedves tanujához, amelyben régi, édes emlékei újra éltek.

Megkondul az esteli harangszó,
Kifáradt már a lovas és a ló
Haza megyek... ölébe vesz dajkám,
Az altató nóta hangzik ajkán
Hallgatom s fél álomban vagyok már...
„Cserebogár, sárga cserebogár...“

Ott van a tere a Szent János kutja, ahová vesszőparipáján ellovagoltatott — hja „lovam inni kíván!“ — meg vissza, fűzfásipot fujva, amelyet az öreg Fazekas bácsi fabrikált neki, meg a maga unokájának, Gergelynek.

Igy teltek a gyermekkori szép napjai Félégyházán. Nagy néha kimentek a fiuk vagy az öreggel, vagy egy legénynyel a vásárba, néha tovább

is, ki a tanyákra, szállásokra, ahol a végtelen róna először ölekezett össze a gyermeklélekkel, hogy sohase bocsássák el többé egymást, együvé forrva maradtak egy egész életre — Petőfi lelke, meg a róna.

Akaratos egy fiú volt a Sándor. Nem egykönnyen volt kapacitálható, sőt ugyancsak falra hányt borsó volt a jó tanács nála. Makacs volt és sokszor engedetlen. De Petrovics gazdát sem olyan fában ringatták, amely tulságosan puha. Egy-egy odavetett komor vagy zordon szóra Sándor megjuhászodott és hamar letörtek a szarvai. Egy az öreg Petrovics mészárszékében alkalmazva volt legény. Tőri József beszéli 1827-ből, hogy „a kis Sándor apja nevenapián köszöntő-verset mondott s midőn elvégezte, apja szemében könnyek csillogtak. Nem bánta aztán a gyerek beszélgetéseit.“ Mindez adatokat Pásztor Ferenc mondja el Petőfi gyermekkori lakhelyéről.

Éz a gyermekkori lakhely, amilyen egyszerű volt, olyannyira kedves lett a mi költőnknek. A virágzó akácok a homok szélén, a törpe-füzek odakinnt a mezőn, a távol fehérlő szikes s a hajló aszu-ü nyári alkonyatkor, a piruló hajnal tündérvilága a végtelen rónán, a fényes, fülldt napsugárban rengő délibáb, a kolompoló gulya s „patogása hangos ostoroknak“ megmaradt a fejlődő lélek mélyén kitörölhetetlenül. Azok a kis nád-fedeli házak, a deszkapalánkok, a juhnyáj, meg a gémes kutak vele mennek majdan világgá s övezzék bár a Kárpátok bércei vagy Erdély őserdeje, lelke visszavágyik a rónára, a Kiskunságba, amely olyan neki, mint „egy nyitott levél, s vannak belé írva szép, nagy gondolatok...“

Orlay Petrich Soma, aki annyi jó és rossz napot töltött el Petőfivel, azt írja gyermekkori emlékeztél, hogy meglehetősen élénk, pajkos gye-

nyalnk és nemzetiségi politikánk tekintetéből, a poroszok eljárásából.

Mi a nemzetiségi egyenjogúság és nemzetiségi szabadság álláspontján állunk, ezeket törvényünkbe is iktattuk. Nemcsak a magánéletben tiszteljük a nemzetiségi nyelv és sajtóságok szabad érvényesítését, hanem teret engedünk azoknak a közéletben is. A municzipális, de főleg a községi nyilvános élet, a felekezeti, a közoktatási intézmények a nemzetiségeknek szinte szabad prédára vannak kiszolgáltatva.

S mi a köszönet a magyarnak humánus nagylelkűségeért. Rut hálátlanság, lázadó elégtelenség folytonos szítása a magyar nép, a magyar nemzeti eszme, a magyar állam jogegyenlőségi intézményei elleni gyűlöletnek. A szabadságtisztelő magyar államnak folytonos önvédelmi harcot kell folytatni a szabadjára hagyott nemzetiségek állambontó törekvéseivel.

Szedjük elő jobbik eszűket a porosz brutalitás szemlélésével a nemzetiségi urak és ne bizakodjanak végnélkül való liberalizmusunkban. A porosz példa ugyan minket sem nem vonz, sem nem biztat, sőt undorral tölt el, de másrészt mégis nyomatékosan figyelmeztet az ellenkező túlzásra, melyben mi szenvedünk, mely gyámoltalansággal határos jámborságnak tűnhetik föl a nemzetiségi izgatók szemében.

A lengyelek tudtunkkal semmiféle állambontó törekvéseket nem árultak el; hü polgárai a porosz államnak és német birodalomnak, egy büntük a nemzeti érzés és nyelvükhöz való ragaszkodás. A német nemzeti egység nevében ennek feláldozását is követelik tőlük.

A mi nemzetiségeink, illetőleg ennek vezetői, ellenben lépten-nyomon kihívják hazafiatlanságukkal a megbotránkozást, a törvény szigorát, mert vakmerően megtagadják a hűséges ragaszkodást és becsülést a hazától, melyben példátlan

szabadsággal élnek. Szálljanak magukba és ne ingereljék a türelmes magyar népet, mely vérevel drágán szerezte e földet s annak egy részét nekik ingyen engedte át. Ha mi nekünk eszünkbe jutna rövidebbre vonni a meg nem becsült szabadság gyeplőit, ha mi meg nem oltalmazzuk szabad akaratunkból az ő szabadságukat, a nemzetközi segedelemben ép oly kevéssé bizakodhatnak, mint az arra sokkal méltóbb és érdeme-sebb, szánandó lengyelek.

A horvát obstrukció ellen.

— A miniszterelnök a királynál. —

Budapest, december 2.

W e k e r l e Sándor miniszterelnök tegnap Bécsben járt. Audiencián volt a királynál, tanácskozott báró Beck osztrák miniszterelnökkel és résztvett osztrák kollégájával együtt a közös miniszteri értekezleten is.

A miniszterelnök bécsi utazását az aktuális politikai események tették szükségessé, amelyek a kiegyezés sorsának biztosítása, a horvát-ügy rendezése és a delegációk összehívása. Ez a három kérdés volt a főtárgya a miniszterelnök előterjesztésének is, amelyeket W e k e r l e Sándor egy óra hosszat tartott audiencián adott elő a királynak.

Első sorban jelentést tett a miniszterelnök arról, hogy azok az aggodalmak, amelyeket a felhatalmazási törvényjavaslat a többség nagyobb részében keltett, a kormány felvilágosításai és a pártok megfontolása után eloszlottak, úgy, hogy mind a három többségi párt kész a törvényjavaslat elfogadását garantálni. Ilyen körülmények között abból az eshetőségből, hogy a felhatalmazási törvényjavaslat az 1908. év elejére esetleg még nem lenne elintézve, a kormányra nézve parlamentáris, vagy alkotmányjogi nehézségek nem származhatnak. Értekezett a miniszterelnök ebben a kérdés-

ben az osztrák kormány elnökével is és nagyon valószínű, hogy a két kormány között ez irányban nincsen ellentét. Az osztrák kormány ugyanis, bár parlamenti helyzete kedvezőbb, még sem állíthatja határozottan, hogy a kiegyezés 1908. január elsejéig Ausztriában tető alatt lesz és különben sem lehet érdekében a másik szerződő félnek a szerződés becsikkelyezésének elhuzódása miatt nehézségeket támasztani.

Igen fontos tárgya volt a miniszterelnök audienciájának a horvát kérdés is. A király W e k e r l e Sándor előterjesztésére aláírta a horvát országos ülés összehívására vonatkozó királyi kéziratot, amely a horvát hivatalos lap holnapi számában fog megjelenni. A királyi kézirat december 12-ére hívja össze a horvát országgyűlést, amely elé indemnitási javaslatot és a költségvetést terjeszti az országos kormány. Szóba kerültek az osztályfőnöki kinevezések is, de a miniszterelnök nyilatkozata szerint döntés csak később lesz. A horvát országos ülés összehívásával megkezdí a kormány az erélyes horvát politikát. A horvát obstrukciók ugyan azt hangoztatják, hogy a zágrábi országgyűlés összehívása most, amikor a magyar parlament közös ügyet tárgyal, törvénybe ütközik, de illetékes helyről már előbb tudomására adták M e d a k o v i c s Bogdán horvát országgyűlési elnöknek, hogy ez a fel fogás téves. A horvátoknak volt elég idejük a közös ügyek tárgyalásán résztvenni, de azért, hogy obstrukciójukkal a kormány nem fog letérni a megkezdett útról. Különben is az indemnitás elintézésének sürgősége miatt sem lehet a horvát országos ülés összehívását tovább halasztani. A horvát képviselők azonban az összehívásra azzal akarnak felelni, hogy a horvát országos ülést határozatlanlag elnapolják a kiegyezés tárgyalásának idejére, hogy folytathassák az obstrukciót. Ekkor pedig a kormánynak erélyesebben kell velük szemben föllépni.

A kihallgatás harmadik főtárgya a delegációk következő ülészaka volt. Ezzel a

rek volt és egy kicsit engedetlen, ami az apát sokszor kemény bánásmódra kényszerítette.

A költő kedves barátja és lakótársa Orlai még egy kis epizódot beszél el, mely a bordalok későbbi költőjét seíteti a fiuban. Négy esztendő volt a Sándor gyerek, mikor egy Salkovics nevű ismerősük Petrovicsékhoz vitte a fiát mézárósnak. Salkovics ott maradt ebédre és Sándor volt a szomszédja. Ebéd alatt a Salkovics tele poharát olyan ügyesen csuszattatta a magáé mellé s öntötte át a bort a saját poharába, hogy Salkovics alig vette észre. Végre mégis rájött a dologra, látván a bornak indokolatlan fogyását, — de amint kaczagva elmondja az esetet, az öreg Petrovics csaknem megverte a Sándor gyereket, aki alaposan becsipette a szomszéd borospoharából. Ezen aztán nagyot nevettek s a kaczagásba fuladt az apai harag.

Mari asszony pedig arról panaszkodott Orlaynak, hogy Sándor fia olyan furcsa izlésű. Nem tesz czukrot a kávéjába, hanem keserűen iszja. Azt jövendőlte róla, hogy az élete éppen olyan keserű lesz, mint a kávéja.

Hat esztendő korában pedig Varga Benedeknél levén névestén, a nagy társaságban Sándor elaludt. A katolikus papok korábban távoztak s a Sándor gyerek arra ébredt föl, hogy nagy zajjal kísérik ki és bucsuztatják a papokat. Amint a szülők visszajöttek, a kis Sándor azt mondja: „Elmentek a papok? Ezek a papok! mindenkinek asszonyt adnak, magoknak egyet sem hagynak!” — Varga Benedek a házi gazda az erre támadt általános derűtségben azt mondta Petrovicsnak: „Barátom! ezt a fiut tanítsd, ebből tudós ember lesz!” Igy jegyezte ezt föl Behm Mari tanítónő, aki Varga Erzsébettől, a Benedek leányától hallotta.

Félegyházán járt először iskolába. Még áll az iskolaház, amelyben első tanuló óráit töltötte. Sallay Lajos volt az első tanítója.

A szülők 1830-ban Félegyházáról Szabadszállásra költöztek. Ott született 1827 augusztus 18-án Petőfi öccse, István. Sándor a költözéskor Kecskeméten tanult, onnét Szabadszállásra hozta az apja, hogy ott tanuljon tovább. Ujlaky István volt itt a tanítója, aki ezeket jegyezte föl Petőfi iskolás koráról: „Iskolámba a gyermeket befogadtam s mivel korához képest mélyebb tudományra volt fogva, én ötlet tanítványaim legkisebb osztályába soroztam, hol többen voltak nála jelesbek. A gyermek szelíd magaviseletű, de kissé nyakas, önféjú, minden nagyobb vétség nélkül magába vonul, közlekedni egy tanuló társával sem szerető volt. Mikor a játék idején a többiek játszottak, ő magát az iskola egyik kőlábához vonva, minden vágy nélkül nézte társai vigságát és felszólításomra: „eredj, Sándor, játszszál te is!” „nem szeretek”-kel válaszolt.” — Így van ez idézve Ferenczy Zoltán kitűnő Petőfi életrajzában is, amelyből minden adatot idézünk. „Bár tanuló nem volt a legjobb” — mondja tovább Ujlaky — „erkölése sohasem adott okot keményebb feddésre.”

Sárszentlőrincen, Tolnamegyében is járt iskolába Petőfi. Ott Hittig János jegyzőnél volt ellátás. Itt barátkozott meg Sárkány Sámuellel és Sass Istvánnal, aki Petőfi gyermekkoráról írt emlékezésében elmondja ismerkedésük és barátságuk történetét. Lehr András volt itt a tanítójuk.

A szünidei diák-játékokban itt már tevékenyebb részt vesz. ügyes, hajlékony, jó futó, ugró. Szeret a nagyobbakkal barátkozni s merészen vállalkozik mindenre, kivált, ha kételkednek an-

nak kivételében, amire vállalkozik. Ferenczy a következőket beszéli el róla: „Egy alkalommal, tavasz felé, a jég már lágyulóban volt s a nagyobb tanulók „csicsónkázni” akarván, hosszabb jégpálya keresésére indultak a falu alsó végén elfolyó érre. Petőfi is velük ment több kisebb tanulóval; de közülök csak annak engedték meg, hogy tovább is velük tartson, ha átugorja az ért, mely sokkal szélesebb vala, hogysem megbirták volna tenni. Sándor azonban nem tágitott, hátrált, nekiifutott s a közepén tul ugrott ugyan, de a jég beszakadván alatta, térdén felül vizesen jutott a tulsó partra; ám azért konokul ott maradt, estig hordta a vizes ruhát.” — Orlay pedig pápai tanuló korából mond el egy hasonló esetet, amely vakmerő vállalkozásaira vet éles világot: (I. Ferenczy Petőfi Életr. L. 53.) „1832-ben július 8-ikán teljes napiogyatkozás volt. Fél hét és fél kilencz óra közt, midőn a tanulók mindnyájan a város végére mentek ki, hogy teljes pompájában láthassák a tüneményt, amint a nap tányérja fogyni kezdett, Petőfi föltette magában, hogy teljes elfogytaig le nem veszi róla a szemét s csakugyan, Orlay intése daczára állandóan rászögezte a szemét. De mikor az első sugár kilövelt, elvakulva csapta szemére kezét s egész hazáig karon kellett hazavezetnie őt Orlaynak. Szemei csak napok mulva szüntek meg káprázni s a ballal sohasem látott többé egész tisztán.”

... A fiatal sas a napba nézett, büszkén, kihívón... Az ég sugaras királya elkápráztatta vakmerő szemeit, de lelkében ott maradt a nap képe, az a csudálatos sugárforrás, mely egy nemzetre öntötte onnét bezívott aranyát s egy egész világ poézisét világitotta be!

kérdéssel foglalkozott az a közös miniszteri tanácskozás is, amelyet az audiencia után tartottak. A közös költségvetést már elintézték, így most csak az összehívás napjának megállapítása volt hátra. Ebben az irányban azonban a parlamenti viszonyok miatt nem történt végleges döntés, de valószínű, hogy december huszadikára hívják össze a delegációkat.

Részletes tudósításunk a következő:

Wekerle a királynál.

Dr. Wekerle Sándor miniszterelnök, aki szombaton este titkára, dr. Bárczy István kíséretében Bécsbe érkezett, vasárnap délelőtt tízedfél órakor kihajtatott Schönbrunnba, hol ő felsége a király külön kihallgatáson fogadta. A miniszterelnök az egy óra hosszat tartott kihallgatáson folyó ügyekről tett jelentést a királynak. Wekerle kihallgatásának tárgyát első sorban a kiegyezési és a felhatalmazási javaslat, másod sorban pedig a horvát országgyűlés egybehívásának kérdése képezte.

Wekerle miniszterelnök tegnap délután elutazása előtt egy újságíró fogadott, akinek kérdésére, vajon a horvátok obstrukciója és egyéb nehézségek mellett is elfogadják-e intézni a kiegyezést december 31-ikéig, ezt felelte:

— A kiegyezés addig egészen kétségtelenül el lesz intézve.

— De nem kell-e majd rendkívüli eszközökhöz nyulni, hogy ezt a célt elérjék?

— Nem lesz rá szükség, — felelte Wekerle. — A kiegyezés rendkívüli eszközök alkalmazása nélkül fog létrejönni.

— Hír szerint a delegációk még ebben a hónapban fognak összeülni?

— Magától értetődik, hogy a mai közös miniszteri tanácskozáson a delegációk összehívásáról is szó volt. Letárgyaltuk az összes javaslatokat, amelyeket a delegációk elé fogunk terjeszteni. A megállapodás azonban még nem végleges, mert a király még nem járult hozzá.

— A kihallgatáson szó volt a horvát kormány kinevezéséről is?

— Szó volt a horvát dolgokról is, de a horvát kormány dolgában a döntés csak később lesz.

A horvát országgyűlés összehívása.

A horvát hivatalos lap holnapi számában intézkedés történik a horvát országos ülés összehívására. Az országos ülést hír szerint, december 12-ikére hívják össze. Az erre vonatkozó királyi kéziratot Wekerle Sándor miniszterelnök tegnapi audienciáján írta alá a király. Az országos ülés elé a kormány az indemnitási javaslatot és a költségvetést fogja terjeszteni.

A horvát képviselőknek természetesen nagyon nem tetszik a dolgoknak ez a fordulata, mert obstruáló szándékukat ugyancsak megzavarta a kormány. A horvát képviselők nagyobb része ma visszaérkezett a fővárosba és a horvát-szerb koalíció ma este már értekezletet is tartott, melyen a helyzetet beszélték meg. Bár az értekezlet két órán át tartott, érdemleges határozatot ma sem hoztak még. Ellenben elhatározták, hogy a koalíciónak összes tagjait, még azokat is, akik a magyar országgyűlésnek nem tagjai, táviratilag Budapestre hívják, ahol szerdán délután megtartják a már jelzett nagy értekezletet, melyen a horvát országgyűlésen követendő magatartás és az egyszakaszos javaslat feletti vitában való eljárás iránt fognak véglegesen határozni.

A horvát országgyűlés küszöbön álló megnyitása elé nagy érdeklődéssel tekint Horvátország egész közvéleménye. Most még csak anynyi bizonyos, hogy a bánt nem fogják küldöttség útján a gyűlésben való megjelenésre felkérni. Ezen ősi szokástól a horvát országgyűlés ezúttal el fog térni, hogy ezzel is jelezze, hogy alkotmányos bannak nem ismeri el. Egyebekre vonatkozólag azonban a pártok körében eddigéle nem

hoztak határozatot, általában azonban azt hiszik, hogy az országgyűlés vagy önmaga fogja magát elnapolni, vagy pedig föl fogják oszlatni. Az országgyűlést azért akarják elnapolni, hogy itt Budapesten tovább obstruálhassanak.

A delegációk ülészaka.

Bécsben tegnap a déli órákban a külügyminisztériumban hosszabb tanácskozás volt dr. Wekerle és báró Beck miniszterelnökök, valamint báró Aehrenthal közös külügyminiszter, Schönauich közös hadügyminiszter és báró Burján közös pénzügyminiszter között. Ez alkalommal véglegesen megállapították a delegációk elé terjesztendő közös költségelirányzatot. A közös miniszteri tanácskozás főtárgya a delegációk összehívása napjának megállapítása volt. A budapesti és a bécsi parlamenti viszonyokra való tekintettel azonban ez irányban döntés nem történt, de valószínű, hogy a delegációkat, amelyek ez alkalommal Bécsben fognak ülésezni, december huszadikára hívják össze.

Dr. Wekerle miniszterelnök délután öt órakor visszautazott Budapestre.

Budapest, december 2.

A képviselőház holnap, kedden délelőtt 10 órakor ülést tart, amelyen folytatják a kiegyezésről szóló törvényjavaslat tárgyalását. Hír szerint holnap fölszólal gróf Apponyi Albert kultuszminiszter is, aki a függetlenségi párt ellen tett vádakra fog felelni.

A függetlenségi párt értekezlete. Az országgyűlési függetlenségi és 48-as párt december hó 3-án, kedden este hat órakor tartja Kossuth Ferencz elnöklelte alatt rendes heti pártértekezletét.

A lengyelleti mandátum. Gaál Gasztont, a lengyelleti kerület függetlenségi és 48-as pártjának jelöltjét, ma délelőtt kilenc órakor egyhangulag a kerület orsz. képviselőjévé választották meg. Gaál tudvalevőleg a kiegyezés és kvótaemelés miatt mondott le, most azonban, miután újból megválasztották, megszavazza mind a kettőt.

Pártszervezkedés. A tiszaujlaki függetlenségi és 48-as párt vasárnap tartotta meg tisztújító közgyűlését. Elnökül ismét egyhangulag Sarkady Mihályt választották meg, alelnökök lettek Jeles Jenő, Nagyiday Ferencz és Vinkovich Dávid. Jegyzők Kupferschmid János és Sinka Gyula.

A függetlenségi pártkörből. Az országgyűlési függetlenségi és 48-as párt Erzsébet-köruti körhelyiségében az est folyamán igen nagy élénkség uralkodott. Fent jártak a pártkörben Kossuth Ferencz és Günther Antal miniszterek, Décsy Zoltán államtitkár, Thaly Kálmán, a párt tiszteletbeli elnöke, Hoitsy Pál ügyvezető alelnök, gróf Batthyány Tivadar és Barabás Béla alelnökök és mások. A nagy számban egybegyűlt párttagokkal a miniszterek élénk eszmecsere folytattak a párt nagy társalgó termében.

Beszámoló. A miskolczi függetlenségi és 48-as párt nagyválasztmánya ma délelőtt népes gyűlést tartott, amelyen Bizony Ákos orsz. képviselő másfél óras beszédben kifejtette a saját és az országos függetlenségi párt álláspontját a mai politikai helyzettel szemben. Beszéde elején részben kimutatta az elért közjogi vívmány fontosságát és nagy jelentőséget tulajdonított annak, hogy Ausztriával nem szövetséget, hanem szerződést kötünk. Azután a kiegyezés egész anyagáról beszélt és kijelentette, hogy a kiegyezést és a kvótát megszavazza. Szól azután a bankkérdésről és hangsúlyozza, hogy 1910-ben módja lesz az országnak az önálló bankot felállítani. Az egyszakaszos törvény benyújtását alkotmányosnak és törvényesnek tartja. Bizony Ákos beszédét a hallgatóság lelkesen megjelentette. A választók nevében Pilleger Ferencz kir. tanácsos fejezte ki a képviselő iránti törhetetlen bizalmat, valamint az országos függetlenségi párt és a kormány iránt.

Nagy Sándor, a nagylaki kerület orsz. képviselője, tegnap tartotta meg beszámolóját Csanádpalota községben. A nagy számmal jelen volt választópolgárság élén Csontos András és Kriván László pártelnökök üdvözölték, amely után a köz-

ségháza erkélyéről megtartotta beszámolóját. A választópolgárság nevében Csontos András beszélt ezután és indítványára a képviselőnek a választópolgárság bizalmat szavazott. Nagy Sándor a délután folyamán Apátfalva községben szintén beszámoló-beszédet tartott, ahol a választópolgárság Jung János pártelnök indítványára szintén bizalmat szavazott.

Dr. Keller István, az alsódabasi kerület orsz. képviselője december hó elsején tartotta beszámoló-beszédét Erzsébetfalván. Beszédében kijelentette, hogy úgy a kiegyezést, mint a kvótaemelést, tekintettel a jelenlegi politikai viszonyokra és helyzetre, meg fogja szavazni. Ezt a nagyszámú intelligens közönség tudomásul vette és úgy a kormánynak, mint dr. Keller képviselőnek bizalmat szavazott.

Ij. Justh György, a szucsányi kerület orsz. képviselője nagy számban összegyűlt választói előtt tegnap beszédet mondott, amelyben megindokolta a függetlenségi pártból történt kilépését. Kiválásának legfőbb indító oka — ugymond — a kvóta felemelése. Hangsúlyozta, hogy e lépésével nem távozott el a függetlenségi eszméktől, sőt azokért szíve mélyéből küzdeni fog továbbra is. A választók a beszámoló tudomásul vették.

Felmentett főispán. A király Kazay János bars megyei főispánt állásától felmentette és a megye ideiglenes vezetésével Lippay Gézát, Győrvarmegye és Győr város főispánját bízta meg.

Vörös László nyilatkozata. Vörös László volt kereskedelmi miniszter Sztéryni József államtitkárnak a képviselőház mai ülésén elmondott beszédére a következő nyilatkozatot teszi közzé:

Nyilatkozat. A szerződési forma alkalmazásának eszméje tekintetében Sándor Pál országgyűlési képviselő és Sztéryni József államtitkár ur között a képviselőházban lefolyt vitába kénytelen vagyok beleszólani. Sztéryni József államtitkár ur a tényeknek megfelelő igazságot jelentett ki akkor, amidőn azt állította, hogy tőlem ő, avagy az illetékes szakosztály szerződéses tervezet kidolgozására utasítást nem kapott és hogy szerződéses tervezet az én miniszterségem alatt kidolgozva nem lett.

Abban is igaza lehet, hogy a szövetség helyett szerződésnek kötése már korábbi időben képezte megbeszélések tárgyát, mert úgy emlékezem, hogy mindazt, amit a szerződési forma alkalmazásának keletkezéséről a képviselőház mai ülésében az államtitkár ur elmondott, mindjárt miniszterkedésem első idejében előttem is részletesen megismertette. En egyébiránt soha sem állítottam senki előtt azt, hogy a szerződési forma alkalmazásának eszméje az én agyamban szülemlett meg. De igenis, abban az időben, amikor az Ausztria és Magyarország közötti kiegyezés kérdésével hivatalosan kellett foglalkoznom, magamévá tettem a szerződési forma alkalmazását és kidolgoztattam a miniszterium illetékes osztálya által — amely osztálynak csakugyan nem Sztéryni József államtitkár ur volt a vezetője, — azokat az alapelveket, amelyeket a szövetség helyébe lépő kereskedelmi szerződésben érvényesíteni kívántam. Ezen alapelvek folyamánaként egyebek között a külfölddel kötött kereskedelmi szerződéseknél már érvényesített és úgy az osztrák, mint a magyar törvényhozásnak még az 1903-ik évben előterjesztett új autonóm vámtarifák tételeinek változatlan hagyásával mint külön magyar és külön osztrák autonóm vámtarifát kívántam éltetbe léptetni. Ebbeli javaslataimhoz a magyar minisztertanács hozzájárult és ennek megtörténtével javaslataimat az illetékes többi tényezőkkel is letárgyaltam, amiről különben Sztéryni József államtitkár ur is mai képviselőházi beszédében kifejezetten tanuságot tesz.

Hogy mi volt az én javaslataimnak részletes tartalma, több vagy kevesebb vívmány foglaltatik-e az országgyűlés előtt fekvő kereskedelmi szerződésben, mint az általam felállított szerződési alapelvekben, mi volt az eredménye az illetékes tényezőkkel általam lefolytatott tárgyalásoknak, mindezekről kötelességem hallgatni, mert a lefolytatott tárgyalások titkát eddig is megőriztem és továbbra is megőrizni kívánom. E nyilatkozatommal csak, a miniszteriumban fekvő iratokból is igazolható, azon tény kívánom megállapítani, hogy a vámszövetségi formának a szerződési formával való helyettesítésére az én felelős miniszteri kezdeményezésem következtében a Fejérváry-kormány tette meg az első hivatalos kísérletet.

Egyben szíves készséggel igazolom Sztéryni József államtitkár ur azon állításának helyességét, hogy a szövetség országgyűlési pártok vezérfőfiaival az érintkezést az én miniszterségem alatt tudommal és helyesléssel tartotta fenn, amely különösnek tetszhető eljárás azon körülményben találja természetesen megfőjtését, hogy nekem és a Fejérváry-kabinetnek az volt az egyedüli rendeltetésünk, miszerint a korona és az akkori közfelfogás szerint a szövetség országgyűlési pártok által képviselt nemzet közt a megegyezés lehetőségét a legvégsőkig fentartsuk és e célból kötelességünk

szerint minden eszközt és minden közvetítést szívesen vettünk igénybe. Budapest, 1907. december 2. Vörös László.

A t. Házból.

I. A fehér lepedős kísértetek.

Wekerle csak megkezdte szombaton a kísértetkergetést, Sztéryni ma folytatta. Sándor Pál leleplezéséről volt szó. Ahogy Sándor Pál az ő szombati mozijában a figurákat megjelentette, úgy tűnt fel a koalíciós kormány számos cselekvése, mint hogyha előbb mindent megtervezett volna és megcsinált volna a darabont-kormány titokban s a mostani mindössze annyit tesz, hogy ugyanezt csinálja nyíltan. E darabont-kisértetekről mondta Wekerle, hogy fehér lepedőben jönnek, a gyermekek megijednek tőlük, de a férfiak itt a parlamentben egyáltalában nem félnek tőlük. Sztéryni államtitkár aztán a mai ülés elején előfogta az összes kísérteteket, a Ház elé állította és levetkőztette őket. Leszedte róluk a fehér lepedőt. S mily meglepetés! Amelyikről azt hitték, hogy Vörös László, ime az Tisza István. A szerződéses formula még abból az időből való. És épúgy tudott róla Kossuth Ferencz, mint Sztéryni, Szögyény Marich László, miként Chorin Ferencz. Talán a monarchiában a fehér lepedős Fejérváry volt az az egyetlen államférfiu, aki nem tudott a tervről. S még egy pár fehér leplet lerántott és ekkor kitűnt, hogy az abszolutizmus idejében is voltak paktumok. A minisztériumokban ültek az államtitkárok, de nem voltak darabontok. Sztéryni József, Bernáth és Popovics Sándor megmaradtak a hivatalukban, de a koalíció tudott róla, hogy el akartak menni, a vezérő-bizottság marasztalta őket, viszont a darabont miniszterek is tudták, hogy ők nem az abszolutizmus segítői, hanem a nemzeti ügy pártján vannak.

Amíg beszél Sztéryni, amíg a kísértetek fehér lepedői elővillannak és megint eltűnnek, csak akként hallatszik, mint gyászfényvel bevont dobon a gömbös pálczikák pergése, úgy hallatszik, miként ha egy tragédiát könyvből recitálnának, a multak emlegetése. Hogy például Vörös László, az abszolutizmus kereskedelmi minisztere tudott a koalícióval való érintkezésről és helyeselte is azt. És amikor most egy közbeszóló gunyolta Vörös Lászlót és kérdezte, hogy miért nem nevezik most is ügyvivőnek, miért adják neki a volt miniszteri címet, hát most már Ugron Gábor ezzel inti rendre a közbeszólót: „Ne járjon a szája!”

A kísértet-ügyekben tehát egynémely olyan világosság dereng, ami az abszolutizmus történetirőinek gondot fog okozni. A háborúság nem volt olyan általános, mint ahogy a külső világ hitte és itt-ott voltak érintkezési pontok is.

Szépén elmennek a fehérlepedős kísértetek. Velük új háborút indítani már nem lehet. Ellenük harcolni nem érdemes. Különösen pedig nem fizetődik ki a koalíció képviselőinek szempontjából, amióta egész bizonyosan kitűnt, hogy már minden állás be van töltve és már sikkasztani és csalni is csak az adóbehajtásoknál lehet.

Egy dologért azonban érdemes volt felidézni a fehérlepedős kísérteteket. Érdemes volt figyelemmel kísérni a Sándor Pál leleplezéseit, mert alkalmat adott Sztéryni Józsefnek a válaszlásra. Néhanapián elgondolkozván a közéleti hitványosságok felett és szemlélgetve a haszonlesők tülekedéseit, azt hisszük, a legnagyobb meglepetésünk az volna, ha a fórumon az általánosságok közepette önzetlenül a közjó érdekében munkálkodó férfiakkal találkoznánk. S ime itt van Sztéryni, akinek mai ellenleplezése egész munkálkodását megmagyarázták. Nagyobb javadalmá-

zásokról mondott le, mint aminő az államtitkári, gyanúsításokat és támadásokat békével türt, dolgozott, mindig dolgozott és küzdött, munkakedvét el nem vesztette, mert előtte volt mindig a nagy cél: az ország gazdasági önállósága és fejlődése érdekében cselekedni az ország javára akár a Tisza idejében, akár a darabontok kalózkodása korában, akár a nemzeti kormány uralkodása alatt.

* * *

II. Csendes elmélgedések.

Wekerle és az ő hűséges Bárczyja megjöttek Bécsből. Ott igen szép idő volt és a császár Schönbrunnban jól érezi magát, friss kedvű, vidám. Országai bonyodalmainak megoldását a parlamenti helytartókra bizza, tehát minden felhatalmazást megadott Wekerlének a horvát dolgokra vonatkozólag is. Wekerle konferálgat a folyosón. A horvátokkal talán most már, ha meg nem szelidülnek, éreztetni fogják az erős kezet. A többiekhez így szólnak: „Ne okoskodjatok; ne csináljatok galibát ama kvótaemelés miatt. Gondoljátok, hogy a királynak tesztek szíveséget, ha bonyodalmakat nem idéztek elő. Elvégre talán az, hogy a király egészséges, megér nektek is két percet kvótát.”

A mozgalmak kezdenek ellanyhulni. A disszidensek egy része távol van, a Polónyi-féle járásbírói tárgyaláson tolakodik a közönséggel, terézvárosiakkal és ügyvédjelöltekkel egy csomóban. Pilsy beszél és nincs itt Nagy György. Pető beszél és nincs itt Vázsonyi. Maga áll szemben a másik vezérrel, Polónyi Gézával a járásbírói bődületes levegőjű szobában. Mennyivel jobb dolga van a pátriarchalis Günther Antalnak, az aktív igazságügyminiszternek, mint a voltoknak, Polónyinak, avagy a reménybeli jövendőnek, Lengyelnek. Günther a pamlagon üldögél és eseteket mond a protekcióról. Legyorsabban hire ment ennek az esetnek:

— Egy ur jelent meg nálam és igen feltűnő bizalmassággal protegált valami bírói kinevezést.

— De kicsoda ön, honnan veszi a jogcímét?!

— Én kérem? — feleli az illető. — Hát a kegyelmes ur nem emlékszik rám?

— Nem.

— Ejnye, ejnye. Pedig én vagyok az a barna ur, aki a Sándor-utczai borbélynál, ahol a kegyelmes ur két éven át borotválkozott, a szomszéd széken szoktam ülni.

Persze, ha Günther akkor tudta volna, hogy igazságügyminiszter lesz belőle, a lakására rendelte volna a borbélyt s most nem zaklathatná a borotvlási kibiczek, mint protegálók.

Az újságíróknak is van megint egy kis ügyük. A derék fiukat most nem néppárti ember üldözi, hanem maga a liberális Olay Lajos, akit azonban megtagadtak, amióta ő a zsurnaliszták főpátrónusát, Vázsonyi Vilmost bántotta. Olay Lajos mentelmi sérelmet jelentett be amiatt, mert úgy hallotta, hogy a baloldali írói karzatról valaki lekiáltott: „Ez a vén panamista is okoskodik.” Ugyanekkor provokáltatott egy másik újságíró, aki azt írta ki róla, hogy azt kiáltották Olaynak: „Óh, a vén hunczut!” de Wekerle megmagyarázta neki, hogy tán nem is őt értették vén hunczut alatt. Szörnyű dilemma... Vagy meg van sértve a mentelmi jog és akkor igaz, hogy magára vette a köpenyegét, vagy pedig nem vette magára, de akkor meg Wekerlét kellene provokálnia.

Mig e témákkal foglalkoznak a folyosón, addig bent a teremben a disszidens Pilsy István beszél. De olyan különös, most a kormánypártiak kuruczabbak, mint ő, aki azzal vált ki közülők, hogy nem akar a függetlenségi laban-

czokkal együtt lenni. Pilsy azt mondja, hogy a katonatisztek fizetésfelemelését megszavazza...

— De hisz erről nincs is szó! Ezt még nem kéri!

— Mindegy. Ha tisztviselőknek, biráknak, tanítóknak, jegyzőknek adunk fizetésemelést, hát adjunk a katonatiszteknek is.

— De uram, hát a nemzeti követelések?...

Justh Gyula könyörült rajta, figyelmeztetvén, hogy térjen a tárgyra.

Nehogy elfeledjük, előbb Kelemen Samu mondott egy szép, formás és tartalmas beszédet az egyparagrafus kiegyezés mellett, melyet az ország közszükségletével indokolt meg. Kelemen Samu, akit nagyon csábítottak a disszidensek, a demokraták, a szabad ügyvédek és szabadgondolkodók, nem ment hozzájuk, de ittmaradását megmagyarázta gondosan összeválogatott argumentumokkal.

* * *

III. Petőcsek.

A demokrata vezér nevezte el Pető Sándort, az egykori Polacseket Petőcseknek, amikor még nem volt bizonyos benne, hogy a parasztszociálista Achim András mandátumának örököse az ő táborában marad-e? Pető nem tagadta meg a demokrata-pártot, de azért a Petőcsek név mégis rajta maradt és különösen, hogy most a horvátokkal együtt obstruál, már a Supilóék nemzeti albumában Petőcsek néven van bejegyezve.

Ma ő mondta a leghosszabb beszédet. És neki jutott a leghálátlanabb feladat. A közönség karzatán megjelentek a terézvárosi szép asszonyok, akik a demokrata-köri magas arisztokráciát képviselik fenomális kalap- és ékszer-versenyyel. Magának a szónoknak elegáns szép felesége körül alkottak olyan érdekes bokrétát, hogy a látogatóképen itt időző György bajor herceg is rajtuk felejtette a szemét és azt mondta:

— Boldogok ama városrész gentlemanjei, akik ily gyönyörű dámákért vivhatnak lovagi tornát, ha nem csalódom elvi állásponton — jegyzőkönyvileg...

Nagyon hálátlan feladata volt, mert a díszes hallgatóságnak azt kellett tapasztalnia, hogy Pető Sándor beszéde elől a jólábnak megszaladnak és támogató gyanánt csak Bródy Ernő és Molnár Jenő marad mellette. És hallaniok kellett, hogy egy bonmot kolportálnak szabadon Sturm után, hogy ez az obstrukció horvát-lengyel- zsidó obstrukció: a horvátok és Lengyel-pártiak mellett a zsidók sorakoznak fel. És aztán, hogy Pető Sándor a Menenius Agrippa gyomor-meséjét mondja, ugyanazt, amelyet már terézvárosi gyűléseken legalább százszor elmondtak, aki a Neue Freie Presséből citál, mint valamennyi az ő felekezetén lévő szónok, ugyannyira, hogy panaszos nyögés keletkezik:

— Jaj, már a Neue Freie Presse egy egész évfolyamát hallottuk!

Sándor Pál legalább keverte egy kis Ocskay brigadérossal és francia citátumokkal, Kossuth Ferencz beszédeivel, moziképekkel, de Pető Sándor csak szárazan a Neue Freie Pressét adta és a maga nézeteit ismertette ugyanazon indokolásokkal, amelyeket a javaslat ellen eddig az összes disszidens szónokok elmondtak.

Emiatt aztán az a kevés ember, aki a teremben volt, nagyon szomorú volt. E miatt Pető Sándor panaszkodott is, hogy nem hallgatnak rá.

— Dehogy nem! — mondja keservesen Ugron Gábor. — Mit tegyünk, hallgatjuk.

És a szónok felé fordulva, Ugron Gábor folytatta:

— Hallgatjuk, mint egy üres harangot.

Es köpött egyet utána.

A karzaton hideg dermedtség keletkezett.

A mi édes Petőnk nem nagyon népszerű, — mondották busan.

Avagy, mert nem cukkerlivel traktálta a kormánypartot, hanem bagóval, azért volt keserű az Ugron szája ize.

Holnap azonban talán Apponyi fog beszélni.

Czáfolat, amely öl.

— A képviselőház ülése. —

Budapest, december 2.

Szterényi József ma megczáfolta azokat az állításokat, amelyeket Sándor Pál a szombati ülésen megkoczkáztatott. „Megczáfolta” — ezt a szót emeljük ma ki hétköznapi értelméből. A kereskedelemügyi miniszter egyetlen premisszát sem bocsátott ki, hogy a dokumentumok raját nyomban utána ne eressze. Azt mondta Sándor Pál, hogy az Ausztriával kötendő szerződéses eszme Vörös László agyában született meg és ennek tanulmányozásával a Szterényi József osztályát bízta meg. Az államtitkár bebizonyította, hogy ezt az eszmét Kossuth Ferencz érlelte meg még akkor, amikor hire-hamva sem volt a Fejérváry-kormány. Az az osztály, melynek élén ő — Szterényi — állott, sokszor foglalkozott ezzel a kérdéssel. Vörös László őt ilyesmivel meg nem bízta — ezt Vörös tegnap maga mondta. Call báró tegnap távirati czáfolatával erősítette meg ezt. Aztán szembe szállott Szterényi azzal a váddal, hogy ő a Fejérváry-kormány alatt is szolgált. Hát igen szolgált akkor is az ... ország érdekét. Tette pedig ezt Kossuth, Andrássy, Apponyi kérésére. Az egész Ház tomboló tetszéssel fogadta ezeket a férfias nyilatkozatokat. Némelykor perczekig nem juthatott szóhoz az államtitkár, úgy zugott a taps. Földes Béla is Sándor Pállal szállott szembe.

Aztán áttértek az igazi napirendre, az egy szakaszos javaslat tárgyalására. Kelemen Samu a javaslat mellett szállott sikra, igen szellemes beszédben. Gyujtott, égetett minden szava. Pilsy István és Pető Sándor a javaslat ellen beszéltek. Az első rövidében, a másik hosszabbban. Az ülés végén Olay Lajos a mentelmi jogának megsértését jelentette be, azért, mert egy újságíró a szombati ülésen, állítólag, hangos megjegyzést tett volna reá a hirlapírói karzatról.

Részletes tudósításunk ez:

A képviselőház ülése.

— Kezdődött d. e. 10 órakor. —

Elnök: Justh Gyula.

Jegyzők: Zlinszky István és Hammersberg László.

Az elnök: Megnyitja az ülést.

Napirenden van az egy szakaszos kiegyezési javaslat folytatásos tárgyalása.

Földes Béla előadó fölvilágosítással szolgál Sándor Pál szombati beszédének a bankra vonatkozó részére. (Halljuk!) Nem tudja, létezik-e az a formula a bankkérdésben, amelyet Sándor felhozott. Annyi tény, hogy a két kormány azon hátrányon való segítés céljából, mely esetleg a két külön valuta meghonosítása folytán állhat elő, tanácskozott. A kár egyformán érthető volna Ausztriát és Magyarországot.

Ami az ázsio-váltakozást illeti, kétségtelen, hogy az ázsio emelkedése a kivelt nagyobbítja. Ez az emelkedés évenként nem, csupán hosszabb időben észlelhető. Sándornak a mértékekre, mint értékmérőkre vonatkozó megjegyzésével szemben konstataálja, hogy az értékmérők változása a kiveltre vagy bevételre hatással nincs.

Szterényi József beszéde.

Szterényi József: Sándor Pál képviselő ur szombati beszéde állításainak egyike, személyemmel kapcsolatban bár, a t. függetlenségi párt ellen irányul, azt állítván, hogy a függetlenségi párt — bocsánat e triviális kifejezésért — uraságoktól levett ruhákkal ékeskedik.

A szerződéses forma eredete 1905. február házára nyulik vissza, még arra az időre, amidőn gróf

Tisza István volt kormányon, a január 26-iki választás utáni időkre, amikor az akkori kormány és párt tuvalevőleg kisebbségben maradt. Abban az időben volt szerencsém, mint magánembernek — itt különösen kívánom hangsúlyozni — a jelenlegi miniszterelnök és kereskedelmi miniszter urakkal együtt ismételt beszélgetést folytatni az Ausztriával való gazdasági viszony miképpen rendezéséről.

Ezen beszélgetésem alapján Kossuth Ferencz t. kereskedelemügyi miniszter ur, mint a koalíció akkori elnöke, minthogy differenciák voltak a felfogásokban abban a tekintetben, hogy vajjon nem lehet-e mégis Ausztriával szemben a vámsorompót felállítani, a Gyáriparosok Országos Szövetségéhez fordult azzal a kéréssel, hogy ez a szövetség, mint leghatalmasabb magyar gyáripari érdekeltégi tényező, ankétet tartson ebben a kérdésben, hogy minő vámtételekre volna szükség a magyar iparnak az osztrák iparral szemben való megvédésére. És ez a szövetség, miután engem és bodog emlékü Enyedi Lukácsot kért fel, hogy e tárgyban előzetesen tanácskozzunk, ezen tanácskozás eredményeként 1905. márczius 15-én, tehát még mindig a Tisza-kormány idején, egy köriratot bocsátott tagjaihoz, amelyben felszólítja őket, hogy tanulmányozzák a kérdést.

Kossuth Ferencz kereskedelemügyi miniszter: Én kértem fel őket!

Szterényi József: Igen, Kossuth Ferencz ő excellenciája kérte fel őket. Ezen márczius 15-iki köriratban azt mondja, hogy ha Ausztriával az önálló vámtételek alapján mi szerződésre jutunk stb. — a kezeim között van az a felhívás, t. Ház. — Meltóztatik tehát látni, hogy már akkor a szövetség felszólítja tagjait, hogy a szerződés alapján nyilatkozzanak, hogy miként állana a helyzet akkor.

Erről a beszélgetésről akkor a koalíció tisztelt vezérének szintén személyesen referáltam, illetőleg közöltem vele, — talán meltóztatik a t. miniszter urnak reá emlékezni.

Kossuth Ferencz kereskedelemügyi miniszter: Emlékszem!

Szterényi József államtitkár: Sőt gróf Tisza István akkori miniszterelnök ur egy május havában, ha jól emlékszem, 21-én — pontos dátumot nem mondhatok egészen — egy május havában tartott beszédében, itt a képviselőházban, reflektálva Kossuth Ferencz akkori indítványára, hogy a közös vámtarifából alkottassék külön magyar tarifa, érinti is ezt a kérdést, amennyiben alludál arra, hogy más formában kívánatnak talán megkötetni az Ausztriával való gazdasági viszony, de a lényeg, t. i. a szabad forgalom, ugymond, az maradna.

Mit mond Vörös?

Sándor Pál képviselő urnak arra az állítására, hogy egy osztálylyal, amelynek élén én állottam, dolgoztatott ki Vörös László ezen eszméje alapján egy szerződési tervezetet, körülbelül ugyanazt, mint a mostani a kormány által előterjesztett szerződés, legyen szabad megjegyznem, hogy először annak az osztálylyal, amelynek illetékességébe ez tartozott, nem én voltam a főnöke, mert én az ipari osztály főnöke voltam, az pedig a kereskedelmi osztályhoz tartozott volna, másodsor pedig soha sem én, sem más, mint a képviselő urnak szombati beszéde után hivatalosan utána jártam, abban a minisztériumban Vörös László akkori miniszter urtól megbízást szerződési tervezet készítésére nem kapott, ennél fogva nem készítet és Vörös László miniszter ur nem is juthatott abba a helyzetbe, hogy azt a szerződés-tervezetet, amelyről Sándor Pál képviselő ur beszélt, láthatta volna. (Igaz! Ugy van!) Miután a magam bemonadásai tekintetében a legnagyobb rigorozitáshoz vagyok szokva s miután mindazt, amit állítok, szeretem be is bizonyítani kétségtelenül és miután nem bízam teljesen a magam emlékezőtehetségében, mert hiszen abban a nagy munkában, amelyet végeztünk, (Igaz! Ugy van!) valami elterelheti figyelmünket, Leszner Richárd miniszteri titkár ur által egyenesen felkeresttem Vörös László volt miniszter urat, meg lévén győződve abban, hogy a valóságot kétségtelenül úgy fogja nekem előadni, amint az megtörtént; elég uri ember ahhoz. (Igaz! Ugy van!) Nem csalódtam; Vörös László volt miniszter ur kijelentette ugyanazt, amit az előbb voltam bátor a t. Háznak a magam részéről kijelenteni, hogy t. i. ő soha senkinek megbízást szerződési tervezet készítésére nem adott, szerződési tervezetet nem is látott.

Ugron Gábor: Itt a pletyka! (Felkiáltások a szélsőbalon: Hazugság!)

Olay Lajos: Czélzatos!

Pető Sándor: Lényegtelen! (Nagy zaj.)

Az elnök (többször csenget): Csendet kérek!

Mit mond Call?

Szterényi József államtitkár: Sándor Pál képviselő ur azt állította, hogy Vörös László volt kereskedelmi miniszter ur felterjesztette azt a szerződés-tervezetet Bécsbe, báró Call, akkori kereskedelmi miniszterhez. (Zaj.) Felterjesztette, — azt a kifejezést használta. (Ugy van!) És báró Call hozzájárult ahhoz, de miután miniszterterárai később nem járultak hozzá, báró Call négy napra rá kénytelen volt lemondását beadni. T. Ház! Én báró Call mostani kül-

ügyi osztályfőnökhöz fordultam ebben a kérdésben s báró Call táviratilag kijelenti nekem, hogy bár hivatalos titok kötelezi őt azokban a dolgokban, amelyek az akkori kabinet ténykedésére vonatkoznak, annyit kijelenthet, hogy nem volt abban a helyzetben, hogy az előző kereskedelemügyi miniszter, Vörös László urnak egy, az Ausztriával való vámszövetség helyébe lépő kereskedelmi szerződéshez hozzájárulását adhassa és hogy lemondása, mint kereskedelmi miniszternek, semmiképpen sem áll összefüggésben ezzel az ügygel és nem abból az okból történt, amelyet Sándor Pál képviselő ur itt felhozott. (Felkiáltások balfelől: Nagyon jó! Zaj.)

Három tényezőre hivatkozott Sándor Pál képviselő ur: az egyik szerény személyem, a másik Vörös László akkori kereskedelemügyi miniszter, a harmadik báró Call. Meltóztatnak mindhárom tényezőnek egyértelmű nyilatkozatát hallani és meggyőződni a tény igazságáról. (Ugy van! Ugy van! balfelől.)

Felesleges ezek után kijelentem, hogy nem áll Sándor Pál képviselő urnak az az állítása sem, hogy én az akkori szerződés-tervezetet, amelyet Vörös László kidolgoztatott volna, Wekerle és Kossuth Ferencz urnaknak megmutattam, hogy ők ahhoz hozzájárultak, hogy az akkori kormány ez alapon kösse meg a szerződést Ausztriával; mert nem lévén szerződés-tervezet, nem lévén anyag, amely bemutatható lett volna, természetesen elesik maga az állítás is. (Ugy van! Ugy van! balfelől.)

De igenis Sándor Pál képviselő ur talán hallott valamiről, de nem értette meg jól, amit hallott, vagy nem tudja jól, amit hallott. Amikor az előző kormány Ausztriával egy izben tárgyalásba bocsátkozott afelett, hogy mi történjék az Ausztriával való viszony rendezése tekintetében, én igenis, mint tisztviselő, ugyanazon álláspontot foglaltam el az Ausztriával való viszony rendezése tekintetében, mint előzőleg, t. i. hogy csak szerződés alapján rendezhető viszonyunk Ausztriával s nem lettem volna tisztességes magyar ember, ha meggyőződésem ellenére más tanácsot adok azért, mert az akkori kormány volt az ügyek élén, mint azt, ami meggyőződésem szerint egyedüli helyes alap arra, hogy az adott viszonyok között Ausztriával való viszonyunk rendeztesék. (Helyeslés a baloldalon.) Innen ered, hogy az akkori kereskedelemügyi miniszter ur igenis birtokába jutott — t. i. hivatalosan birtokába — azoknak az alapelveknek, amelyek alapján nézetem szerint az Ausztriával való gazdasági viszony rendezhető és ez természetesen nem lehetett más, mint a szerződési forma.

Ismétlem, szerződés készítésére sem megbízást nem kaptunk, sem ilyet nem készítettünk; ezért a tényért, ezért az állításért helyt állok. (Helyeslés.)

„A hazámat szolgálom!”

Már most meltóztatassék megengedni, hogy áttérjek második részére Sándor Pál képviselő ur támadásainak, amely teljesen egyéni. (Halljuk! Halljuk!) Nevezetesen a képviselő ur úgy tünteti fel az én szereplésemet abban az időben, mint amely kárhözvándó talán azért, mert szolgáltam az előbbi kormány alatt és mert talán suba alatt érintkeztem a koalícióval. Többször találkoztunk már burkolt, vagy nyílt formában ezzel a váddal, meltóztatassék megengedni, hogy az ország színe előtt tisztázzam ezt. (Halljuk! Halljuk!)

Előrebocsátom, hogy minden ténykedésem, amely a koalícióval való érintkezésben állott, tisztán egyéni ténykedés volt, minden hivatalos karakter nélkül. Ezt szükségesnek tartom leszögezni azért, nehogy az én érintkezésemből a koalíció egyes tagjaival azt a következtetést vonhassa le bárki, hogy a koalíció és az akkori kormány közt lett volna érintkezés, t. i. ezen érintkezés közvetítője lettem volna. Kijelentem t. Ház, hogy ebből egy árva betű sem igaz, ha valaki ilyet merne állítani.

En 29 éve szolgálom legjobb tudásommal és becsületesen hazámat. (Éljen az a baloldalon.) Szolgálatban maradtam akkor is, mert kötelességemnek ismertem helyt állani akkor, amikor az ország sulyos helyzetben volt. (Helyeslés a baloldalon.) De t. Ház, nekünk, nemcsak magamnak, de két társamnak is szabad talán itt megneveznem őket, (Halljuk! Halljuk!) Bernáth Géza akkori igazságügyi államtitkárnak és Popovics Sándor pénzügyi államtitkárnak, (Éljen az a baloldalon.) aggodalmunk volt az iránt, nem fog-e félreértésre, félremagyarázásra alkalmat vagy okot adni, ha mi akkor helyt állunk. És akkor mély hálára kötelező módon a jelenlegi miniszterelnök ur volt szives azt vállalni, hogy a koalíció vezérével érintkezésbe lép és tisztázza azt a kérdést, mi a koalíció felfogása, helytálljunk-e, hivatalban maradjunk-e, igen vagy nem? s akkor a koalíció mindhárom vezérférfia: Kossuth Ferencz, gróf Apponyi Albert és gróf Andrássy Gyula azon a véleményen voltak, hogy igenis állunk helyt, maradjunk meg hivatalunkban, ezzel teszünk az országnak szolgálatot. (Éljen helyeslés a baloldalon.)

És amikor t. Ház, az akkori képviselőház feloszlattatott és az ország azon kérdés előtt állott, nyílt abszolútizmus lesz-e ebben az országban, vagy nem, akkor elmentem Kossuth Ferencz mostani miniszteremhez, mint a koalíció elnökéhez és ismét felvettem azt a kérdést hivatalosan előtte, mint a koalíció elnöke előtt, mi az álláspontja a koalíció-

nak. Mert ha az az álláspontja, hogy ne, akkor le fogjuk vonni a konzekvenciákat és otthagyjuk állásunkat. (Helyeslés a baloldalon.)

Kossuth Ferencz kereskedelmi miniszter: Ugy van!

Szterényi József államtitkár: És talán emlékszik még a miniszter ur arra, hogy külön figyelmébe ajánlottam azt a körülményt is, hogy ne méltóztassék befolyásolni magát véleményében az anyagi kérdések által, már az én személyemet illetőleg, mert mint szegény ember egészen más elbírálás alá eshetem ebből a szempontból, mondom, hogy ne befolyásoltassa magát ezzel, mert az anyagi sorsom kérdést nem képezhetett, államtitkári jövedelmemet messze meghaladó módon voltam biztosítva már arra az esetre, ha állásomat otthagynom, olyan állással, amely semmiféle vállalattal nem kapcsolatos, nehogy félreértés támadjon abban a tekintetben, hogy én talán államtitkári állásomat arra használtam fel, hogy valamely velünk kapcsolatos vállalat élére léptem volna.

Akkor a miniszter ur kijelentette, hogy a koalíció véleménye az, hogy helyt kell állani az utolsó pillanatig.

Kossuth Ferencz kereskedelmi miniszter: Ugy van!

Szterényi József: Mert csak azzal szolgáljuk igazán az országot. Ez a története annak, hogy mi igenis hivatalban állottunk és hivatalba maradtunk mindig.

Szterényi és a koalíció.

Már most Sándor Pál képviselő ur még egy harmadik dolgot is említ fel az ő beszédében, nevezetesen, hogy én aztán, hogy Vörös Lászlónak az a visszautasítása történt Bécsben, hogy nem sikerült a szerződési formát keresztyülvinni, igyekeztem, vagy próbálkoztam a magam szakállára, előkelő politikai egyéniségekkel, hogy ezen az alapon vihessenem keresztül a kibontakozást.

T. Ház! Büszkeséggel tölt el és fog eltölteni mindig, hogy az alkotmányos küzdelem idején szerény erőmhöz képest igyekeztem hozzájárulni vagy próbálkoztam legalább a kibontakozásra módokat keresni. (Helyeslés a baloldalon.) Igenis érintkeztem a koalíció vezérferfiival. Tervem lényege, illetőleg kiindulási pontja az volt, hogy nem szabad megengedni azt, hogy a kereskedelmi szerződések alkotmányellenesen léptessenek életbe és ezzel az a látszat terjedjen a külföld előtt, mintha egységes birodalom léteznék, amelyre a kereskedelmi szerződéseket, mint egységes egésze lehet alkalmazni.

Nem sikerült ez a kibontakozás. Nem tartozik ide, hogy kinek a hibájából vagy miért: konstataálni kívánom csak azt, hogy ez a terv csak 1905. karácsony táján merült föl, és a koalíció a tervvel csak 1906. januárban foglalkozott, messze túl azon az időn, amikor a Bécsben Vörös László által felvetett módokat, t. i. hogy miképpen rendeztessenek a viszonyok, nem fogadták el. Méltóztatnak látni tehát, már a dátumok sem engednek semmi összefüggést ezen akció és amaz irány között. (Ugy van! Ugy van! balfelől.)

Még csak egy kijelentéssel tartozom. Nevezetesen, nehogy bárki azt hihesse és azt tételezze fel, ami Sándor Pál képviselő ur beszédében benn volt, hogy én, mint akkori tisztviselő titokban, talán kétkezes szerepet vevő, érintkeztem a koalícióval; kötelességem kijelenteni a magam egyéni becsületem érdekében is, de más okból is, hogy minden lépésemről ebben a tekintetben akkori miniszterem tudott; nemcsak nem akadályozta meg, de tudomásul vette és helyeselte is. Egyéni lépés volt, egyéni felelősséggel tartozom érte, de nehogy bárki engem azzal vádolhasson, hogy kétkezesességgel jártam el, tartoztam t. Ház, a legkorrektebbül ezt a tényállást elmondani. (Élénk helyeslés és éljenzés a baloldalon.)

T. Ház! Mitán Sándor Pál képviselő ur arra is hivatkozott, hogy bebizonyíthatja állításait, én azt hiszem, hogy Sándor Pál képviselő ur lojalitására számíthatok abban a tekintetben, hogy feltárva itt a t. Ház előtt a valót, az igazi tényállást, úgy arra nézve, hogy a függetlenségi párt nem uraságotól levett ruhákkal ékeskedik, mint abban a tekintetben is, ami az én egyéni eljárásomat illeti, — mondom — számíthatni vélek Sándor Pál képviselő ur lojalitására, hogy ezt beismeri. (Élénk helyeslés és éljenzés a jobb és baloldalon.)

Kelemen beszéde.

Kelemen Samu: A javaslat ellen Polónyi intézte a leghevesebb támadásokat, amelyek csak arra voltak alkalmasak, hogy egyenlenséget idézzenek elő a függetlenségi pártban. Polónyi célszerűségi és alkotmányjogi szempontból támadta a javaslatot. Az alkotmányjogi aggályaiiban egész csomó paragrafusra hivatkozott, célszerűségi szempontból pedig az obstrukciót hozta elő. Az aggályok eloszlása céljából Polónyi a status kvót ajánlja a mostani javaslat helyett, báró Bánffy Dezső pedig külön törvényjavaslatot terjesztett elő. De mi lesz akkor, ha el is fogadjatnak nálunk a tervek, de Ausztria nem fog megfelelő eljárást tanúsítani. Látszólag két terv van, de valójában mindkettő a status kvó fentartását célozza. Polónyi a status kvó biztosítékát királyi szóban látja. De harchoz fegyverkezni kell s a mostani harc meddő lenne, mert a gazdasági önállóságot egy ideig úgy

sem valósíthatjuk meg. Polónyi helyteleníti a kormányt a gazdasági kiegyezésben tanúsított magatartását és előrelátás hiányával vádolja a kormányt, noha annak hosszu ideig maga is tagja volt! (Ugy van! Helyes! balfelől.) De maguk a kilépettek is akarták a bankkérdés kikapcsolását . . .

Szász József: Nem tudok róla! (Zaj.)

Nagy György: A bankkérdés be lett kapcsolva, nem kikapcsolva.

Kelemen Samu: Sándor Pál azzal vádolta a függetlenségi pártot, hogy gazdasági programját nem valósítja meg. Meglegyzi erre, hogy a párt olyan programmal ment a választási harcra, mint amilyen most követ. Sándor Pál azt is felhozta, hogy az önálló bank követelésétől elállott a párt.

A függetlenségi párt hosszas és beható tanácskozás után jutott arra a konklúzióra, hogy a kiegyezést, — bár súlyos okok szólnak ellene, — meg kell kötni. Senki sem lelkesül érte, de mindenki jól tudja, hogy a fenyegető gazdasági veszedelmeknek az országot kitenni nem szabad, mert a rázkódítás esetleg károsabb lehet, mint a közepes jóságú kiegyezés. Ő ezt jól tudja és éppen azért nem akar hozzájárulni az ország gazdasági romlásához, inkább megszavazza a kiegyezési javaslatokat. (Helyeslés.)

Szterényi József: Ez legalább okos beszéd.

Muzsa Gyula: Mert hü maradt a zászlóhoz, melyre a Kossuth-név van írva.

Nagy György: Mi nem nevéért, hanem a függetlenségi elvekért harcolunk.

Sűrű közbeszólások.

Piliszy István: Általánosságban beszél a kiegyezésről. Most, mikor olyan súlyos gazdasági állapotok vannak az országban, nem járulhat hozzá a kétszázalékos kvótaemeléshez. A hivatalnokai kar, sőt még a katonatisztek is fizetésemelést kérnek és joggal, mert a mai viszonyok között a régi járulékkal megélni nem lehet.

Somogyi Aladár: Megszavazod a katonatisztek fizetésemelését?

Piliszy István: Megszavazom, mert ha a tanítóknak, vasutasoknak és bírónak felemelik a fizetésüket, akkor emeljék fel a katonatisztekét is. (Nagy zaj.)

Zakarlás János: De csak akkor, ha a nemzeti követeléseket teljesítik.

Geréb János: Éljen a honvéd hadsereg!

Nagy György: A közös hadseregnek egy fliért sem adunk.

Lázár Pál: Ime egy disszidens mameiuk.

Thaly Kálmán: Hogy beszélhet így egy függetlenségi párti képviselő. (Nagy zaj.)

Piliszy István: Majd ha a Ház elé kerül a javaslat, megszavazza a függetlenségi párt is. (Nagy zaj.)

Felkiáltások: Soha! Majd ha megadják a nemzeti követelményeket!

Thaly Kálmán: Hogy lehet meghallgatni olyan embert, ki a közös hadsereget védelmezi? (Thaly Kálmán a függetlenségi párt éljenzése közt felállt és elhagyta a termet.)

Az elnök (csengett): Hallgassák figyelemmel a szónokot.

Baloghy Ernő: Nem lehet ilyen beszédet meghallgatni. (Helyeslés.)

Az elnök: De kötelesség! (Zaj.)

Piliszy István folytatja beszédét és kijelenti, hogy a kényszerhelyzetet, melyre a kormány hivatkozik minduntalan, nem látja beigazoltnak, ezért a javaslatot sem szavazza meg.

Pető Sándor: Ha vámháborúra került volna a sor, ennek is Ausztria adta volna meg az árát, mert elviselhetetlen husszükség köszöntött volna be náluk. Foglalkozik a kényszerhelyzettel, melyre a kormány hivatkozni szokott. A kormány nem hivatkozhat kényszerhelyzetre, mert hiszen ellenzéke sincs a kontroll fentartására, mint például Ausztriában, ahol pedig népparlament van a Reichsrathban. Az esetleges ellenzék iránt s türelmetlenek . . .

Ugron Gábor: Nem lehet az ilyen üres kongatást hallgatni!

Hódy Gyula: Békési harang! (Derűtség.)

Pető Sándor: A kormány legfeljebb az osztrák 14. szakasz miatt lehet kényszerhelyzetben, mert hisz Kossuth és a függetlenségi párt végveszélynek tartották, ha Ausztriában a 14. szakasz alapján lép életbe a kiegyezés. Pedig erre fog kerülni a sor, mert biztos, hogy 1908. január 1-e előtt a Ház nem végez a javaslattal. Az ország méltán kíváncsi lehet arra, mi lesz a helyzet 1908 elején? Nem látja beigazoltnak Wekerle és Szterényinek a kiegyezésre tett ígéreteit. Szünetet kér.

Az elnök tíz perc szünetet ad.

Szünet után.

Pető Sándor folytatja beszédét. A Szterényi-féle szerződést szóló helyesli s mellékes az, mikor fogamzott meg a terv a mostani államtitkár agyában. Azonban vívmánynak nem tekintheti a „közjogi vívmányokat”, mert ezekhez a 67-es törvények alapján amugy is jogunk van. De ha valójában kényszerhelyzet volt, nem kell vívmányokra hivatkozni. Az önálló vámterület lett volna vívmány . . .

Felkiáltások balfelől: Beszéljen a városházáról! (Derűtség.)

Pető Sándor: Önálló vámterület esetén a vámok révén az ország hatalmas jövedelemhez jutna és ilyenformán idővel lassan egyenlő versenytársa lenne Ausztriának. Így ki leszünk szolgáltatva Ausztriának több tekintetben, főleg a cukoripar terén. Ezután az annabergi csatlakozásról és a dalmát vasutáról beszél. A kvótaemelés nemhogy vívmány, hanem valóságos „Szedán-ja” a magyarságnak (Ellentmondások balfelől.) Nem fogadja el a javaslatot.

A mentelmi jog megsértése.

Olay Lajos a házszabályok értelmében mentelmi jogának megsértését jelenti be. Gyakran tapasztalta, hogy a baloldali hírlapírói karzaton sokan megjelennek olyanok, akik a koalíció politikáját elítélik. Így történt a szombati ülésen, hogy mikor Wekerle miniszterelnök beszéde alatt szóló tapsolt, valaki a baloldali karzaton ezt a megjegyzést tette rá: „Vér panamista!” Ebben képviselői hivatása teljesítésének akadályozását látja. Nyomban gondoskodott ugyan akkor a személyes elégtételről, de az esetet a Háznak is bejelenti megfelelő intézkedésért, azon kérelemmel, hogy a hivatásukat teljesítő hírlapírók ennek következtében semmi hátrányt ne szenvedjenek. (Helyeslés.)

Az elnök: A bejelentés áttétetik a mentelmi bizottsághoz. Megállapítja a következő ülés idejét és napirendjét s az ülést 3 órakor bezárja.

KÜLFÖLD.

Német birodalmi gyűlés. A költségvetési vita további folyamán Bethman-Hollweg belügyi államtitkár kifejti, hogy a belügyminiszteriumtól különállóan alakítandó birodalmi munkásügyi hivatal létesítése tárgyában a döntést el kell halasztani, mert a szociálpolitika legtöbb kérdése a kezdet stádiumában van. A kormány folytatja eddigi szociálpolitikáját. A mióta a munkásság, a parasztság és a középosztály részt vesz a politikai életben, ez új színezetet nyert és megifjodott, ami azonban nem tette nélkülözhetővé a régi pártokat, hanem a programok revízióját és kiegyenlítését idézte elő. A szociáldemokrácia e fejlődési menetét rendkívül megnehezíti. A politikai erő a német népben nem halt ki, hanem csupán új formákat vesz fel. A miniszter azután áttekintést nyújt a különböző előkészületben lévő törvényjavaslatokról és kijelenti, hogy a nemzetközi pénzválság elérte tetőpontját, sőt ezen már talán túl is van.

A porosz képviselőház bizottsági ülése. A képviselőháznak a keleti tartományokra vonatkozó javaslat tárgyalására kiküldött bizottsága ma tartotta első ülését, melynek általános vitáján a konzervatívok a vásárlásoknál követett lassúságot hibáztatták. A nemzeti liberálisok a túl magas árak csökkentését kívánják, a lengyelek ellenben elfogadhatatlannak mondták ezen árakat és óva intettek a kisajátítási eljárásról. Az igazságügyminiszter kijelenti, hogy az árak leszállítására nem gondolnak. A kisajátítási a telepítőbizottság tevékenysége folytán szükséges. Szünet után befejezték az általános vitát. A birodalmi és alkotmányjogi kérdéseket külön gyűlésen tárgyalják majd. A centrum és a két szabadelvű párt visszautasította a javaslatokat.

A lengyel javaslat ellen. Az osztrák lengyelek mind nagyobb mértékben tiltakoznak a poroszok lengyelelles politikája ellen. Tegnap, vasárnap, Leimbergben tartottak tiltakozó gyűlést. Az összes pártok tagjai vasárnap délelőtt a városháza nagytermében tanácskozásra gyűltek egybe, amelyen a porosz országgyűlés és a német birodalmi gyűlés elé terjesztett kisajátítási javaslatok ellen tiltakozó határozati javaslatokat fogadtak el, amelyeket az egyidejűleg a városháza udvarán lefolyt népgyűlés is elfogadott.

Operett forradalom. Egy angolokból, kanadaiakból és brazilaiakból álló kalandor csapat megkísérelte, hogy Minas Geraes braziliai államban a kormányt megbuktassa és új államformát hozzon be. A csapat élén egy angol őrnagy és főhadnagy állott. Kormánycsapatok vonultak ki ellenük, akik az őrnagyot megölték, a főhadnagyot pedig az egész bandával együtt elfogták. A vállalatot állítólag Londonban és Newyorkban finanszírozták és ötvenezer dollárt bocsátottak rendelkezésére.

Lipót király és országa. Lipót király, aki a múlt szombaton visszautazott Párisba, az összes minisztereinek meghagyta, hogy további intézkedés semmiféle iratot ne küldjenek hozzá elintézés végett. A királynak ez az intézkedése minlenféle magyarázatokra ad okot.

Natálban ismét lázadás készül. Natálban nagy a veszedelem. A zulus ismét lázongni kezdenek. Különösen a svazi tartományban ők veszedelmes mértéket a forrongás. Zulu-földön legközelebb kihirdetik az ostromállapotot és 2000 főnyi katonaságot küldenek oda tüzésre, hogy a lojális zulusokat megnyugtassák. A mozgósítás a gyarmat egész milicziájára kiterjed, amely utasítást kapott, hogy kijelölt székhelyein gyülekezzenek és a további parancsokat bevárják. Az egész hadtestet hadilétszáma emelik. A hadműveleteket KENZA ezredes fogja vezetni. Dini zulus, akit hazaárulással vádolnak, hír szerint, el akarják fogni és ha ellenállást fejtene ki, össze fogják lövöldözni birtokát.

A portugál helyzet. A Regenerátorok pártjának számos tagja ma Portoba utazott, hogy Ribairos temetésén résztvegyenek. Portugália szabadsága kivívásának mai évfordulója alkalmából ma számos tüntetés volt, amelyek azonban mindennemű rendezvény nélkül folytak le. A köztársasági Liberal szerint Lisszabon népe nyugodt, de a király és a lakosság között súlyos bonyodalom van kitörőfélben. Carlos király kockára tette trónját is, csak hogy kifizesse nyomasztó adósságait és kicsikarja a kincstártól a civillista fölemelését. Emiatt gyűlölte meg a nép és hiába tagadják a hatóságok, Lisszabonban sok házban bombákat találtak.

Késő éjjel a következő táviratot kaptuk Lisszabonból: A monarchista párt december 8-án nagy népgyűlést fog tartani, amelyen megtagadják a hűséget a királynak és fölesküsznek a trónörökösre. Ezt indítvány alakjában fogják ajánlani és a népgyűlés nyilván igen nagy többséggel fogja kimondani, ha csak a király előzetesen biztosítékot nem ad arra, hogy a diktatúrát rövid idő alatt megszünteti, amihez alig van remény. A monarchista párt vezérei azt mondják, hogy ez a lépés feltétlenül szükséges, mert különben a monarchista érzelmű nép tömegesen átpártol a köztársaságiakhoz. A kormány nem meri a gyűlést betiltani, de elrendelte, hogy a katonaság készenlétben legyen, mert attól tart, hogy a nép nagy tüntetést fog rendezni a kormány ellen. Már eddig is több száz republikánust letartóztattak.

A dalmát képviselők és a dualizmus. Nasse Jedinstvo kommentálja a Fremdenblatt és a Neue Freie Presse cikket a dalmát képviselők magatartásáról és a következőképp nyilatkozik: Ha a képviselők meg vannak győződve, hogy ezen az uton megszüntethetik a dualizmust, ám jó. Ha azonban nem, akkor magatartásuk nem szolgálja Dalmácia érdekeit. Ily politikával az ország most, a midőn oly sokat érhetne el, semmi mást nem nyer, mint azt, hogy képviselői heves beszédekkel mondanak és anyagot nyújtanak a lapoknak. Meg vagyunk győződve, hogy Dalmácia ezzel nem fog megelégedni. A beszédekből és cikkekéből untig elég volt és minden gondolkodó dalmáciai előtt világos, hogy az országnak tettekre és eredményekre van szüksége. Ezt azonban csak erővel és viszonyaival összhangzóan és helyesen vezetett politikával lehet elérni.

A francia kamarából. A kamara mai délelőtti ülésén folytatta a hadügyi költségvetés tárgyalását. Picquart hadügyminiszter foglalkozott a póttartalékosok fegyvergyakorlati idejének megrövidítése és a honvéd-póttartalékosok fegyvergyakorlatának megszüntetésére vonatkozó módosító javaslatokkal és ezekkel ellentétben sokkal fontosabbnak mondja, hogy a fegyvergyakorlati időt inkább még jobban ki kell használni, mint megszüntetni. A miniszter kijelenti, hogy hiva marad a fegyvergyakorlati időszak megrövidítésének, de a jelen pillanatot nem tartja erre alkalmasnak. A kamara azután élénk izgalom közepette 359 szavazattal 200 ellen elveti a módosító javaslatok elváltására vonatkozó indítványt. Preton törvényjavaslatának első paragrafusát, amely az ujonczozási törvény 41. szakaszának változtatását veti fel, 405 szavazattal 113 ellen elfogadják. (Mozgás.) Ezután Gervais javaslatát, amely szerint a tartalékosok két 21 és 15 napból álló fegyvergyakorlatra, a honvéd-tartalékosok 7 napi fegyvergyakorlatra volnának kötelezve, 294 szavazattal 182 ellenében megadja a kamara a prioritást.

A kamara délutáni ülésében folytatta a hadügyi költségvetés tárgyalását. 464 szavazattal 53 ellenében elfogadták Gervais módosító indítványának első szakaszát, amely a tartalékosokra nézve két fegyver-

gyakorlatot állapít meg, az egyik 21, a másik 15 napig tart. 337 szavazattal 24 ellenében elvetik a népfelkelők fegyvergyakorlatának megszüntetésére vonatkozó javaslatot. Ezután 448 szavazattal 25 ellenében elfogadják Gervais módosító indítványának második szakaszát, amely a népfelkelőkre nézve 7 napig tartó fegyvergyakorlatot állapít meg. Mindegyik szavazás előtt megkérdezték a kormány véleményét, Clemenceau miniszterelnök azonban csak a vállát vonogatta.

Szerb választások. Tegnap zajlottak le a községi választások és nemcsak a vidéken, de a fővárosban is vereséget szenvedett a kormány, noha hallatlan erőszakoskodásokat követett el. Belgrádban az új radikálisok többsége átlag ezer szavazattal nagyobb volt, mint az utolsó választáson. Ez is megrendítette a Pasic-kormány helyzetét, amihez az is járul, hogy még mindig nem sikerült megkötnie a kereskedelmi szerződést.

Zára ellen. A dalmáciai olaszok újabb sérelmet látnak a hadügyminiszternek abban a legújabb rendeletében, amely Zárából, mint Dalmáciának még egyedüli nagyobb olasz jellegű városából, elrendeli a tengerészeti parancsnokságot. Ilyen katonai hatóság csak három volt és pedig: Fiumében, Pólában és Zárában. Az utóbbi helyről most a tengerészeti parancsnokság Sebenicoba kerül.

Marokkói harcok. Drude tábornok távirati jelentése szerint, Bagdadi veresége a Saoja-törzset nagyon felizgatta. Bagdadi 200 katonáját elfogták és Marakesbe küldték. A Menasszel mellett, a múlt hónap huszonkilencedikén lefolyt ütközetben francia részről egy kürtös elesett, egy százados súlyosan megsebesült, az ellenség nagy vereséget szenvedett. Liaotey tábornok a határra küldendő csapatokat szervez. Az egyik csapat Sidi-Budjenan, a másik Udja, egy harmadik a Kiss-folyó mentén fog operálni. A marokkóiak a tegnapi Menasse mellett lefolyt küzdelemben 500 embert veszítettek. A csatátéren 300 holttest maradt. Ma új francia csapatok érkeztek ide.

A Triiffassi síkságon tegnap rekognoszáló utászok ellenséggel találkoztak, amelyet kevés ideig tartó tüzelés után megszalasztottak. Több helységet kifosztottak. A simoktasi marabut birtokát feldúlták és a marabut fivéreit elfogták. Az utászok nem szenvedtek vereséget. Az algiri főkörmányzó jelentése szerint Aghbalban a Beni Szenasszek még mindig 2000 emberből álló csapatot tartanak készen. Ugy látszik, hogy teljesen eleség és municzió híján vannak. Az Abel Haszza törzs az utolsó harcban 80 halottat és számos sebesültet veszített.

Marokkóból jött táviratok szerint Buhta ben Bagdadi vereségének oka, hogy az eddig Abdul Aziz szultánhoz hű Zuaigák parti törzsének emberei a csata folyamán Muley Hafidhoz pártoltak át. A szultán számos hívét, közöttük két ezredet megölték. Vajjon Bagdadi és Ben Szadira algiri hadnagy, Abdul Aziz tüzéségének régebbi harcokból ismert parancsnoka hova menekültek, eddig még nem ismeretes. Drude tábornok a kazablankai helyőrség egy harmadrészét naponként 16 kilométernyi körzetben felderítő utra küldi. Kazablanka erődjét tökéletesítik.

EGYETÉRTÉS.

December hó 1-ével új előfizetést nyitottunk az Egyetértésre. Kérjük azokat a tisztelt olvasóinkat, akiknek előfizetése lejárt, sziveskedjenek az előfizetés megújításáról idejében gondoskodni, hogy a lapot akadálytalanul küldhessük tovább.

Minden előfizetőnk teljesen díj-talanul kapja a magyar család számára kiváló gondai szerkesztett „Magyar Szalon” című folyóiratot.

Az Egyetértés előfizetési ára:

Egy hónapra . . .	2 kor. 40 fill.
Negyedévre . . .	7 kor. — fill.
Félévre . . .	14 kor. — fill.
Egész évre . . .	28 kor. — fill.

Polónyi huszezer koronája.

Heltai Ferenczet és Komlós Ágostont elítélték.

Budapest, december 2.

Egy szorongásig megtelt teremben este fél tíz órakor Benke bíró fölkel a székéről, végig tekintett a kipirult arcokon és halk hangon mondotta:

— Ő felsége a király nevében.

Olyan csönd lett a helyiségben, hogy a légy szárnyainak rebbenése is meghallatszott volna. Csillogó szemekkel lesték a reggel óta szorongó emberek az ítéletet. Azután elhangzott.

— Heltai Ferenczet tizennégy napi fogházra és kétszáz korona, Komlóst hatvan korona pénzbüntetésre ítélem.

Moraj szaladt végig a termen. Nem lehetett tudni, a tetszés zaja-e, avagy azok moraja, akik nincsenek megelégedve. Polónyi szeme fölragyog és diadalmasan néz szét, a bíró csöndet parancsol, azután összeszedi irományait. A védők is csomagolnak s az emberek tódulnak ki a folyosóra: az első fölvonásnak vége.

Mert azzal tisztában volt mindenki, bíró, ügyész, vádlott, védő és közönség, hogy ez a rá-galmazási pör nem önmagáért fontos, hanem kihatása van az eljövendőkre, kihatása van a nagy pörre, amelyikben Polónyi Géza és Lengyel Zoltán fognak szembe állni egymással.

És ez magyarázza meg az óriási érdeklődést, amely lezajlását kísérte. Ez magyarázta meg, hogy emberek ádáz csatákat vívtak, hogy a teremben jelen lehessenek, hogy a terembe bejuthassanak. Mindenki tudta, hogy az érdeklődés ilyen lesz, csak a bíró nem, aki kereken visszautasította, hogy ezt a tárgyalást nagyobb teremben tartsa és oly rideg utasításokat adott, például a kirendelt rendőröknek, hogy egyes újságírók a kötelességüknek sem tudtak eleget tenni, mert nem jutottak be a terembe. Ellenben valószínűleg ott volt a kirendelt rendőrök parancsnoka, mert sehol sem lehetett megtalálni, hogy magukat igazolóknak engedélyt adni kegyes legyen a terembe való belépésre.

A künnrekedtek természetesen zajt csaptak, ami behallatszott a terembe. Külön hangzottak a rendőrök „erélyes” szavai, melyek néha megzavarták a tárgyalást. Benn ezalatt vádolt az ügyész, védett a védő és sokszor csipős szavak röpködtek a levegőben. Különösen amikor Eötvös Károly harcolt védenecze érdekében. Késő este lett vége az izgató harcnak és a meggyötört emberek boldogan siettek az utcára, hogy levegőhöz jussanak.

Részletes tudósításunk a következő:

Meglepetések.

A tárgyalás megkezdése előtt jelentkezett a bírónál Sándor Pál, s azt mondta, hogy olvasván a szombati tárgyalásról szóló tudósítást, szükségét látja annak, hogy itt megjelenjen s polgári kötelezettségének eleget tegyen. Szombaton, amikor meg volt idézve, nem jelenhetett meg, mert a házban beszédet mondott.

A bíró megjegyezte erre, hogy a bizonyító eljárást már befejezte ugyan, de ha a felek kívánni fogják, utólag is ki fogja hallgatni.

Tíz órakor, amikor a bíró megnyitotta a tárgyalást, a közönség meglepetésére megjelentek a teremben Eötvös Károly és Lengyel Zoltán s a védői asztalnál foglaltak helyet.

Dr. Heltai: Dr. Darvai Fülöp védő egyelőre akadályozva van a megjelenésben. Van szerencsém bejelenteni, hogy új védőm Eötvös Károly és dr. Lengyel Zoltán.

A bíró: Ezt tudomásul veszem.

Dr. Lengyel Zoltán: Tekintetes királyi írásbíró-ság! Mikor itt a védői székben vagyok, kötelességem teljesítenek és csak pusztán mint Heltai Ferencz védője jöttem el. Arra kérem tehát a tekintetes írásbíró urat, az ügyész urat és a sértettet is, hogy vegye tudomásul ezt és engem ilyen minőségben tartson itt jelenlévőnek. A írásbíró ur előadására előterjesztést és megjegyzést kell tennem arra vonatkozólag, hogy azt méltóztatott mondani, hogy a bizonyító eljárás

be volt fejezve. Ez a tényrel ellenkező. Dr. Darvai a leghatározottabban kijelentette, hogy a bizonyító eljárás befejezve nincs, ő az ellen tiltakozott. De különben is a büntető perrendtartás értelmében új bizonyíték megszerzése, vagy fölvétele az indítvány elkészése okából meg nem tagadható. Minden bizonyíték az ítélethirdetésig előhozható. Konstatálni kívánom, hogy megjelent itt a pörnek egy koronatanúja, aki nemcsak a valódiság tekintetében koronatanu, hanem a tekintetben is, hogy itt Heltai részéről büncselekmény elkövetve nem lett. Kérem az ő kihallgatását s kérem a tanúk újból való kihallgatását is. Visszatérek az elévülés kérdésére. Nem azért vetem ezt föl, hogy új indítványt tegyek, hanem, hogy a sértett szavahihetőségét igazgatóm és előadását leontsam és ténybeli adatokkal bizonyítsam az ellenkezőjét. A sértett azt a vakmerő állítást kockáztatta meg a múlt tárgyaláson, hogy hatvanhét napon keresztül, mert a kritikus idő ennyire terjed, az az május 30-tól augusztus 6-ig hírlapot nem olvasott, annyira beteg volt, hogy a pörrel nem foglalkozott. Ez az állítás, ha más ember tenné, el volna hihető. De mikor egy volt igazságügyminiszter egész életbevágó ügyéről van szó, mindene kockán forog, amely ügy az egész világ szemelátára tárgyalatik és mikor minden budapesti lap öt napon keresztül hasábszámra hozott közleményeket, ez tökéletes abszurdum. De én ezzel nem foglalkozom. Konkrét tényekre hivatkozom. Junius hónapban a vizsgálóbíró és a vádtanács döntött a bizonyítás dolgában és erről hírlapi közlések is jelentek meg, alig volt nap, hogy a magyar hírlapok egész tömegben ne hoztak volna közleményeket. Tekintetes járásbíró! Méltóztassék ezek után elbírálni azt a tényt, hogy a sértett azt állítja, hogy nem olvasott hírlapokat. Helyes, de folytatása is van a dolognak és ez az, hogy Kiss István vizsgálóbíró tanuságot is kész tenni arra, hogy a sértett meghatalmazottja Oroszi Géza nemcsak lemásolta az iratokat, hanem szóbelileg is referált a vizsgálóbírónak, hogy negyvenöt óra alatt tudomásra hozta ezeket a sértettnek. Hivatkozom arra, hogy sértett nemcsak Oroszi útnán tudott ezekről, hanem Magyar István ügyész útnán is, aki naponként tett neki jelentést és szem- és fültanum van, a kit be fogok jelenteni, aki a telefonbeszélgetést kihallgatta, amikor az ügyész a sértettnek jelentést tett. (Nagy mozgás.) Sértett a másik pörből kifolyólag is fogadott bizonyos urakat, akiket itt nem akarok megnevezni. Fogadott tanukat még éjszakán idején is. Tehát nem felel meg a valóságnak, hogy a pörrel nem foglalkozott, mert az én másik pörömmel is foglalkozott. Junius 23-án látogatást tett Czárán ügyész úrnál is és vele konferált. Tudomásom van róla, itt a bíróság előtt állított és kész vagyok bizonyítani, hogy sértett június 29-én, Péter Pál napján látogatást tett Kállay Miklósnál, a pöröm referensénél, hogy őt arra kapacitálja, hogy nekem a bizonyítás ne engedjék meg; annál a Kállaynál, akit darabontás miatt elcsapott a bírói székkel és ennek a látogatásnak meglelt az eredménye, mert a vádtanács két héttel ezelőtt elfoglalt álláspontját földadta és nekem nem engedte meg a bizonyítást. Az elévülést tessék hivatalból vizsgálni. Nem teszek ebben újabb indítványt, azért sem, mert szívesen megyek bele az érdembe. Lehetetlen idevonszolni és presszionálni a tanukat és őket a tanuságtételben megakadályozni.

Eötvös Károly szólni akar.

Balás ügyész: Tiltakozom az ellen, hogy elsőrendű vádlott második védője felszólaljon. Felolvasom a védelemre vonatkozó törvényt, amely azt mondja, hogy a fő tárgyalásra a terhelt több védőt hozhat, de ezzel az indítványok és perbeszédék száma nem szaporítható. Tudja ezt a két védő ur is. Még arra is kérem az új védő urakat, hogy tessék tudomásul venni, hogy én ahhoz szoktam hozzá, hogy bírósági teremben vagyok és nem közgyűlési teremben. Itt egyik a másikat meg szokta hallgatni és a közbeszólás szokása ismeretlen. Igérem önöknek, hogy tölem az ellenkezőt tapasztalni nem fogják.

Dr. Kenedi, Komlós ügyvédje ezzel szemben azt vitatja, hogy a második védőnek igenis van joga felszólalni, csak indítványozni nem.

A bíró igazat ad a védelemnek és megadja a szót Eötvös Károlynak.

Az ügyész ez ellen semmisségi panaszt jelent be.

A „boszorkánypör”.

Eötvös Károly: Egyetérték a vádló ur előterjesztésével. Én új indítványt nem akarok tenni, de mert itt vagyok, jogom van nyilatkozni. Védőtársamnak, Darvai Fülöpnek, az előző tárgyaláson tett minden kijelentését magamévá teszem. Második kijelentése az, hogy én kérem az ügyész urat, hogy ezen ügynek, mint babona- és boszorkánypörnek folytatásától álljon el. Abból, hogy valaki tanúnak jelentkezik, ami a törvény szerint kötelessége, bűnügyet csinálni nem lehet. Ha valakinek erre figyelnie kell, úgy első sorban az ügyész az. Mert ha megengedhetők tartja, hogy ilyen tényekből büntető pör keletkezzék — én voltam ügyész s büszke vagyok arra, hogy én voltam, de én ilyen pört sohasem folytattam — akkor minden becsületes ember óvakodni fog a tanuskodástól. Undoknak, utálatosnak és ocsmánynak tartom az ilyen pört. Miután minden nagy és fontos érdek védelme a közzévaló köteles-

sége, elvárom tőle, hogy az én álláspontomat fogadja el, mert ha saját álláspontját folytatja, akkor több Magyarországon becsületes és tisztességes bíróság becsületes és tisztességes módon bűnügyet nem folytathat, mert akkor a tanúk nagy része óvakodni fog, hogy az igazság kiderítése végett a bíróság előtt megjelenjen. Ez erkölcsstelen példát erre statuálni nem engedek. Elvárom az ügyészségtől, hogy a törvény védelmére kel s ezt a boszorkánypört leveszi a napirendről s az iratokat a fűtőkályhába dobja. (Derültség.)

Az ügyész: A védő ur felszólalásából egyes kifejezéseket a bíró ur nem vett észre, melyeket nekem észre kell vennem. Remélem, ha én ezeket a csúztatásokat ismételnem fogom, a tekintetes járásbíró az eme kifejezések által legmélyebben megsértett királyi ügyészi intézménynek elégtételt fog szolgáltatni. A védő úrnál, akit egyéni tisztelek, tudom kicsoda, tudom, milyen nevet vivott ki magának a közélet minden terén s aki előtt meghajtom a zászlómat, csodálom, hogy nem átalotta ezt az intézményt megsérteni. A védő ur azt mondta, hogy ezt a pört utálatosnak tartja, tehát mikor az ügyész egy pört folytat, az undok. Azt mondta továbbá, hogy nem lesz becsületes ember, aki ügyét a bíróság elé hozza. A közérdek szempontjából kérem a rajtunk esett sérelem megtorlását, mert ennek az intézménynek a tisztasága Lengyel Zoltán óta van sárba tiporva.

Lengyel Zoltán (fölgrik): Kikérem magamnak! Nem engedem magamat leczkézteni!

Ügyész: Távol volt tölem a szándék hogy megsértsem, de amit mondtam — fentartom. Beszéde tovább folytatólag az ügyész azt hangoztatja, hogy a védelem egyre huzni-halasztani akarja ezt a pört. Tegnapelőtt felhívta a védelmet, hogy terjeszsze elő a bizonyítékait. Nem terjesztette elő, mert nem tudta.

Kenedi: Dehogyan tudtuk!

Ügyész: Egyébiránt is a gyorsírói jegyzések bizonyítják, hogy a bíróság szombaton befejeztetnek jelentette ki a bizonyítási eljárást. Az elévülés kérdésében a bíróság végzést hozott, ebbe tehát bele kell menni nem lehet. Arra vonatkozólag, amit Lengyel Zoltán Magyar István kir. ügyésztől mondott, megjegyzem, hogy a védő tisztában lehet ennek következményeivel.

Eötvös: Ugyan hagyja el!

Ügyész: Nagyon szeretem az anekdotákat, de csak a maguk helyén. Ugy látom, hogy a védelemnek nincsenek egyéb fegyverei, mint újabb rágalnak.

Lengyel Zoltán: Visszautasítom!

Ügyész: Uraim, önk is beszéltek.

Lengyel: Akkor ezentul is fogok beszélni!

Ügyész: A vádlottak ki lettek hallgatva...

Heltai: Nem lettem kihallgatva!

Bíró: Ezért rendreutasítom!

Heltai: Kétszer jelentkeztem szólásra, a bíróság egyszer sem adta meg a szót!

Ügyész: Ha teljesen következetes akarnék lenni, akkor tiltakoznom kellene Sándor Pál kihallgatása ellen. Én azonban hozzájárulok, föltéve, ha arra a tényre akarják kihallgatni, hogy Polónyi kapott-e 10.000 forintot vagy sem. Egyéb dologra vonatkozólag ellenzem a kihallgatást.

Bíró: Eötvös Károlyról, akit mindenki ismer s a kire az ország büszke lehet, föltételezem, hogy az ügyészséget sérteni nem akarta. Sándor Pál kihallgatását elrendeli azokra a dolgokra, amelyek ide tartoznak.

Lengyel Zoltán: Én az ügyészi intézménynek mint ügyvéd, mint képviselő és mint ember, csak úgy vagyok barátja, ha szabad intézmény és nem a mindenkorai igazságügyminiszter utasítására dolgozik.

Heltai emlékezteti a bírót, hogy két ízben jelentkezett szólásra vallomásának kiegészítése végett. A bíró ur mindig azt mondta, hogy ennek később lesz helye. De sohasem hívta föl erre.

Bíró: Volt alkalma rá elég.

Lengyel: A bíróság mindig az ügyészi védelemhez hallik. Ő teljes szólásszabadságot kér, mert ez a bírósági érdeke.

A bíró ezután kihirdette a határozatot, hogy az újabb indítvánnyal szemben előbbi végzését, amelylyel az elévülés kérdésében bejelentett tanúk kihallgatását mellőzte, most is fentartja s egyedül Sándor Pál tanú kihallgatását rendeli el.

A tárgyaló bíró ezután hosszabb időre felfüggesztette a tárgyalást.

Szünnet után a bíró Sándor Pál tanút szólítja a tárgyalóterembe.

Újabb indítványok.

Mialatt Sándor Pál a tolongó nagy tömeg között a tárgyalóterembe igyekszik, ismét Lengyel Zoltán áll föl s beszélni akar.

Bíró: Most nincs joga a védő urnak beszélni! Sándor Pál kihallgatása következik.

Lengyel Zoltán: A bizonyítás kiegészítése iránt kívánok előterjesztést tenni, amihez a tárgyalás folyamán mindig jogom van.

Bíró: A bizonyítás kiegészítése iránti indítványnak most már nincs helye. Ezt végzés alakjában újból kimondom.

Lengyel: A végzés ellen semmisségi panaszt je-

lentek be. Együttal kérem a tek. járásbírósgót, hogy intéztesse meg egyszer kérdés Heltai Ferencz vádlotthoz a következőkre:

— Mit beszélt ő Polónyira vonatkozólag Ullmann Lajossal és mit mondott neki Ullmann Lajos?

Bíró: Ez mind nem Sándor Pál kihallgatására vonatkozik. Tessék csak erről beszélni.

Lengyel: Hiszen ez szorosán odatarozik! Lehetetlenség, hogy előbb hallgassanak ki tanút olyan körülményre, amire a vádlott még nem nyilatkozott!

Dr. Balás kir. ügyész: Ellenzi, hogy Heltaihoz újabb kérdést intézzenek. Ő, bár a bizonyítási eljárás már szombaton be volt fejezve, ma újból felhívta a védelmet, hogy terjeszsze elő bizonyítékait. A védelem az újbóli felhívásra sem tette ezt.

Lengyel: Hiszen nem hallgattak meg!

Ügyész: Most már vége az udvariasság határának. Ragaszkodik ahhoz, hogy a tárgyalás szigoruan a büntető perrendtartás által előirt mederben folytassák tovább. Egyedül Sándor Pál kihallgatásához járul hozzá s ehhez csak úgy, ha csupán két kérdésre hallgattatik ki: Mit tud arról, hogy Polónyi Géza a Dunagőzhajózási Társaság volt igazgatója, Ullmann Lajos megvesztegette? S kik voltak jelen Halmos szobájában akkor, mikor arról az ügyről először volt szó?

Heltai Ferencz szót kér és emlékezteti a bírót, hogy két ízben óhajtott kiegészítő vallomást tenni. Ezt a bíró emlékeztetébe idézi.

Abíró: A tanuvallomások elhangzásával megtette megiegyezéseit.

Lengyel Zoltán kéri a bizonyítási eljárás megindítását. Azt kérdezi az ügyésztől, megengedi-e neki a bizonyítást. Az ügyész véleménye ebben az ügyben döntő.

A bíró: Ezért rendreutasítom, mi nem megyünk az ügyészek után.

Rendőrök a tárgyaló-teremben.

Lengyel félreértett szavait igazítja helyre. Közben láрма támad, a hallgatóság zajong. A bíróság felfüggeszti a tárgyalást s elrendeli az előszobából a hallgatóság eltávolítását. Hosszu ideig tart, amíg ez megtörténik. A bíró újabb hat rendőrt kér a főkapitányságtól s az ülést fél tizenkét órakor folytatólag felfüggeszti. A teremben egy szót sem lehet hallani a folytonos zajongástól. A bíró el van tőkelve, hogy az érkező rendőrökkel kiűriteti a termet s a nyilvánosságot teljesen kizárja. A tárgyalás azért nem lesz zárt, mert az újságírók elfoglalhatják helyeiket újból. Negyed egykor megérkeznek a rendőrök, akik kiűritik a termet, ami sok bajjal és lármával jár.

Fél egy múlt már, amikor a tárgyalást az elnök újból megnyitja és kijelenti, hogy fél kettőig tárgyal. azután felfüggeszti az ülést és négy órakor újból megnyitja. A tárgyalást azonban nem lehet megkezdeni, mert az egyik vádlott nincsen jelen.

Néhány percznyi várakozás után végre megjelent Heltai Ferencz:

— Nem akartak bebocsátani a rendőrök, tekintetes járásbíró ur, én pedig erőszakot nem követek el.

A zajos derültségben, amelyet e kijelentés okozott, nyitotta meg Benke bíró újra a tárgyalást és közölte, hogy Sándor Pál kihallgatására kerül a sor.

Sándor Pál kihallgatása.

Azután következett Sándor Pál országos képviselő kihallgatása. Az általános kérdések után Benke bíró megkérdezte a tanút, hogy van-e arról tudomása, hogy Ullmann a Dunagőzhajózási Társaság néhai vezérigazgatója a partbérlet dolgában pénzt adott Polónyinak.

A tanu: Nincsen.

A bíró kérdésére azután Sándor Pál részletesen elmondotta a Halmos János lakásán lefolyt jelenetet, amikor Heltai Ferencz közölte, hogy tudomása van arról, hogy Polónyi a partbérlet dolgában husz vagy harmincezer koronát kapott a dunai gőzhajózási társaságtól.

A tanuhoz először Heltai Ferencz intézett kérdéseket, amelyeket egy darab papírról olvasott le.

— Méltóztatik visszaemlékezni, hogy január 17-én fölkerestem Halmost a lakásán anélkül, hogy előzetes tudomásom lett volna arról, hogy Vázsonyi Vilmos és tanu ur ott vannak. Igaz-e, hogy Halmos közölte velem, hogy miután Polónyi sajtópört indított, védőjéül fölkerette Vázsonyi Vilmost?

— Ez igaz.

— Igaz-e, hogy Halmos engem fölcsóított, hogy támogassam őt bizonyítékok előteremtésében s hogy én erre elmondottam, hogy nekem is van tudomásom arról, hogy Polónyi a partbérlet dolgában tízezer vagy tizenötezer forintot, az összegre pontosan nem emlékszem, kapott Ullmann Lajostól. Igaz-e, hogy én kijelentettem, hogy Ullmann egy vasuti utazás alkalmával mondotta nekem ezt?

— Ez igaz.

Heltai: Ahogy én Ullmann Lajost ismertem, valótlan szó nem hagyta el a száját. Igaz-e, hogy Polónyinak szereplése a partbérlet dolgában általános azt a benyomást keltette, hogy meg van fizetve!

A tanu ezután nagy részletességgel elmondotta a főváros 1895-iki, a partbérlettel foglalkozó közgyűlési előtti és a közgyűléseken történt eseményeket. Igaz, ugymond, hogy akkor én is kemény szavak-

használtam Polónyi eljárásának jellemzésére.

Heltai: Tessék csak megmondani, hogy mit mondott?

A tanu: Ezt nem vagyok hajlandó ismételni. Csak annyit mondok, hogy tisztelettel hajlok meg a nagy ész előtt, amelyet egy aberratio félrevezetett.

Heltai: Minő fejtegetéseket használt?

A bíró: Nem engedem meg, hogy erre a kérdésre feleljen.

Polónyi: Nemcsak arra vetek súlyt, hogy a tekintetes bíróságot meggyőzzem, de arra is, hogy a tanu urat meggyőzzem. Ezért néhány felvilágosítást vagyok bátor tenni.

A bíró: azonban kijelentette, hogy Polónyi csupán kérdéseket intézhet, mire Polónyi elállt a szótól.

Azután Komlós Ágost intézett kérdéseket a tanuhoz és megállapította, hogy Sándor Pál csak Heltaitól hallotta, hogy Komlós azt mondta, hogy Polónyi pénzt kapott. Sándor Pál ezt Komlóstól magától nem hallotta.

Lengyel Zoltán: A sértett azt állítja, hogy ő bünszövevények áldozata. Van-e tudomása tanu urnak arról, hogy Halmos ismeretes nyilatkozatában, amelyet a városháza társalgótermében tett, volt-e valakinek része, vagy incidentaliter történt?

A bíró: A védő urnak nem volt joga arra, hogy a kérdést így feltegye s ezért rendreutasítom.

Lengyel Zoltán: azután még több kérdést intézett Sándor Pálhoz, aki elmondotta, hogy Halmos Preyer Hugó támadása miatt való föllindulásában nyilatkozott. Azután megkérdezte Lengyel, hogy van-e tudomása arról, hogy Ullmann Polónyinál járt.

— Csak hallomásból.

Azután az ügyész felolvasta a főváros hivatalos lapjának közleményeit, amelyből kitűnik, hogy Polónyi az első közgyűlésen nem ellenezte a partbérletet.

Az ügyész: Elismeri ezek után tanu ur, hogy bár jóhiszeműen, de tévedett?

— Én nem tévedtem, de lehet, hogy a közlemény téves.

Lengyel Zoltán: Abból, hogy a lap hivatalos lap, nem következik, hogy egyúttal hiteles is, ami benne van. Indítványozza a főváros illető közgyűléséről szóló jegyzőkönyv beszerzését.

Az ügyész: Nem fektetek nagy súlyt az egész dologra s ezért kérem az indítvány mellőzését.

Polónyi: Méltóztassék megállapítani, hogy azok közül a bizottsági tagok közül, akik a közgyűlésen jelen voltak, egyikkel sem beszéltem a partbérletről.

Lengyel Zoltán: Nemcsak beszéd után és nemcsak közvetlenül lehet a bizottsági tagokat befolyásolni.

A bíró: A védő urnak e kijelentésre nem volt joga.

Azután a bíró néhány perccel két óra után délután négy óráig felfüggesztette a tárgyalást.

Délután.

A tárgyalást délután 4 órakor folytatták. A felek mindannyian megjelentek, kivéve Polónyi Gézát, aki gyöngölkedik és ezért a mellékszobában tartózkodik.

Bizonyítani akarok!

A délutáni tárgyaláson elsőnek Lengyel Zoltán szólalt fel. Nem akar bővebben kiterjeszkedni arra, hogy az ügyész hangos szóval követelte a valódiság bizonyítását. Ezt akarja ő is, de módot kér, hogy bizonyíthasson. Ha a felajánlandó bizonyítás nem sikerülne, szívesen elismeri, hogy tévedett és ő lesz az első, aki bocsánatot kér Polónyitól. Most ide tekint az ország szeme. Ez a bíróság fogja eldönteni, érvényre juthat-e Magyarországon az erkölcsi igazság. Engem — ugymond Lengyel — a cikkem megírásakor tisztán a közérdek vezetett, mert meggyőződésem szerint az ország élén csak szepőlten, puritán emberek állhatnak. A panaszosnak már sok pöre volt, de dűlőre egyik sem jutott közülök. Tudtam én már akkor a Splényi-féle sajtópör eredményét. Szávay Gyula, a debreczeni iparkamara titkára Bordélyházi erkölcsbíró czímen rettenetes cikket írt. Polónyi megindította a sajtópört, de vissza is vonta. Engedjenek bennünket most bizonyítani és ne tessék követelni, hogy 24 óra alatt beszoigáltassuk a bizonyítékainkat. Az ilyen statáriális eljárás . . .

Bíró: Ezért a kifejezésért rendreutasítom.

Lengyel: Az ügyész mindenáron a sürgősséget helyezi előtérbe, nem pedig azt, hogy tisztázódjék ez a dolog. Akinek tiszta a lelke ma, annak holnap is tiszta lesz és holnapután is. Bizonyítani akarok a legszélesebb mederben, közvetve és közvetlenül. Ha a bizonyítás után nem lesz igazam, szívesen deferálok. A vád lényege az, hogy Polónyi megvesztegethető ember-e, vagy sem és hogy a jelen esetben megfizettetett-e, vagy sem. Hogy megfizetett-e ember Polónyi, arról egy másik pör tanuskodik.

Polónyi azt állítja, hogy egy bünszövevény működik ellene és hogy a zsidó sajtó tömegesen gyárt ellene valótlanságokat. Ha mind pörbe akarná fogni, legalább 2000 sajtópört kellene megindítania. Hát ez nem igaz. Csak az én pörömben kellett volna a bizonyítást széles mederben megengedni, akkor kiűnt volna, hogy kinek van igaza. De az ügyésznek ennek utját állotta. A Theisz-korszak bordélyházi engedélyeiről és a gráci ügyre vonatkozólag bizonyítani akartam. Nem engedik. Mindezeket csak azért hozom fel, hogy lássa mindenki, hogy mi akarunk bizonyítani, de gátat vetnek eléje. Azt mondja az ügyész ur, hogy mi huzzuk-halasztjuk a pört. Nyomban bebizonyítom, hogy Polónyit huzzák. Két hónapig azon fordult meg a dolog, hogy milyen terjedelemben engedte meg a bizonyítást.

Én kértem, hogy az egész vonalon. Polónyi ezt a kérdést fölvitte egész a vádtanácsig. Hát ez a pör? Hát a bíróküldés? Én kértem? Kijelentem, hogy hajlandó vagyok összes kifogásaimról lemondani, ha pörömet még az idén tárgyalják. Ami pedig azt illeti, hogy Polónyi fél a budapesti zsidó esküdtöktől, hát én hajlandó vagyok egy tisztán keresztényekből álló esküdtörősség elé állani. A zsidó esküdtöket, ha a sértett kívánja, én magam fogom visszavetni. Ha pedig Polónyi egyáltalán fél az esküdtörősségtől, hajlandó vagyok az ügyet becsületbíróság elé vinni. Ezután rátér a folyamatban levő pör anyagára. Polónyi kijelentette a vallomásában, hogy ő a Dunagőzhajós Társaság ügyében senki mással nem beszélt, mint Thaly Emillel. És ime, csaknem tizen igazolták, hogy ez nem igaz, és hogy Polónyi igenis érintkezett Ullmann vezérigazgatóval. Az ügyész arra akarna kényszeríteni, hogy közvetlen tanut állítsak arra, hogy Polónyinak lefizették a 10.000 forintot. Ez a kívánság szegénységi bizonyítvány Polónyi részére, mert föltételezi, hogy tanukat hívott a megvesztegetés aktusához. De a tanuk mind igazolják, hogy Polónyi érintkezett Ullmann Lajossal. Polónyi ezt letagadta. De rábizonyították. Erre vonatkozólag különben kéri Müller Ottó vezérigazgatót és dr. Szalágyi Aurél beidézését. Hogy a vádlottak igazat mondtak Polónyiról, azt bizonyítja az a körülmény is, hogy az igazmondással ennek a mai pörnek tették ki magukat. Ha hazudni akartak volna, a saját bőrükre semmi csetre se cselekedtek volna. Szalágyi Aurél többek közt azt is mondta, hogy Ullmann oly súlyt helyezett Polónyi Gézára, hogy — ha másképp nem megy — hajlandó lett volna őt a társaság ügyvédjévé is megtenni. Erre nézve kéri Szalágyinak újból való kihallgatását. Rátér azután a főváros ama közgyűléseire, amelyeken a társaság ügyét tárgyalták. Egy hónapról a másikra Polónyi ugyancsak megváltoztatta a véleményét. Az egyik közgyűlésen azt mondta: Czoki osztrák! a másikon már kérte az ügynek újból való tárgyalását, s mialatt az ő hívei a társaság kérelmének teljesítése mellett leszavaztak, mint a parancsolat, ő maga a pipatóriumban tartózkodott. Ez semmi képen se lehet véletlenség. Müller Ottó vezérigazgató később panaszolva említette, hogy: Polónyi cserben hagyott minket. Mért mondja ezt? Hát mért kellett volna neki cserben nem hagynia a társaságot? Talán a társaság szép szeméiert? Avagy a társaság szép uszályhajóiert? Erre a körülményre kéri Müller Ottó kihallgatását. A társaság könyveiben el van könyvelve az 1895. évről 10.000 forint uszályhajók eladásának províziója czímén. Igazolni kívánja, hogy a társaság ilyen czímen províziót sohasem fizetett. Uszályhajókat 1895-ben el se adott. Az uszályhajók értéke különben oly csekély, hogy ilyen nagy provízióról szó sem lehet. Ez az uszályhajó olyan hajó, amelynek Bécsben van az eleje, de Budapesten van az — uszálya. (Derültség.) Igazolni akarja, hogy a kérdéses 10.000 forintot Ullmann a sajtójából fizette ki Polónyinak. Ezt Bauer Vilmos, Friedmann Alfonz és báró Mayr Miksával óhajtja bizonyítani. Az ügyész azt mondta, hogy ezen a tárgyaláson ki kell derülnie, kicsoda volt Magyarország igazságügyminisztere. Ha előterjesztett bizonyítékainak helyt nem adnak, tudni fogja mindenki, hogy ki volt Magyarország igazságügyminisztere. Végül kéri Vázsonyi Vilmos kihallgatását arra a beszélgetésre vonatkozólag, melyet Heltaival folytatott. Beszédét ezzel végezte: Tiszta bort a pohárba ügyész ur!

Kenedi Géza: Amit az ő védence, Komlós Ágost mondott, nem rágalom, tehát reá nézve a bizonyítás kötelezettsége sem áll fenn. De mert belovonták őt ebbe az ügybe, csatlakozik védőtársának a bizonyítás kiegészítése dolgában tett előterjesztéseihez. Ezenfelül két irányban kéri még a bizonyítás kiegészítését. Az egyik az, hogy keressék meg azt a bécsi embert, aki a províziót felvette, a másik, hogy hallgassák ki Frank Frigyes nyugalmazott vezérigazgatót, aki a nyolczadik meber, akinek Ullmann elmondta, hogy Polónyit megfizette.

Balás Elemér kir. ügyész: Hogy a bizonyítás kiegészítésére vonatkozó előterjesztésekre válaszol, azt tiszteletből teszi a bíróság és a védelem iránt. Hiszen a valódiság bizonyításának már nincsen helye, mert a bizonyítási eljárás befejezéséig régen kimondatott. Ezért tisztán köteles udvariasságból válaszol. Mikor végighallgatta a védők előterjesztéseit, három kérdés merült föl benne: A védők nem veszik-e komolyan az ügyet, vagy a vádat nem veszik komolyan, avagy nem ismerik a törvényt? Hát az előterjesztett anyagot a védelem alkalmasnak tartja a valódiság bizonyítására. Hiszen ezzel annyira elárulták a gyengességüket, hogy ő elkövetkezendőnek érzi a percet, mikor Lengyel Zoltán — igéretéhez képest — bocsánatot lesz kénytelen kérni Polónyitól. Sorra veszi ezután a védők részéről felhozott pontokat.

Lengyel Zoltán a beszéd során elmosolyodik.

Ügyész: A nevetés nem érv!

Lengyel: De jól esik!

Ügyész: A felhozott pontok egyikét sem tartja alkalmasnak a bizonyításra; ezért kéri a bíróságot, hogy a védők kérelmét tagadja meg és jelentse ki a bizonyítási eljárást most már végképpen befejezettnek.

Bíró: A bíróság mellőzi a védelem részéről megnevezett tanuk kihallgatását, mert már jogérvényesen kimondta, hogy a bizonyítási eljárás be van fejezve.

Lengyel Zoltán: ez ellen semmisségi panaszt jelent be, amihez Kenedi Géza is hozzájárul.

A bíróság ezután félórai szünetet rendelt el.

A vádbeszéd.

Dr. Balás Elemér ügyész: Annak idején, egy más testület kebelében megtörtént az, hogy a volt polgármester, Halmos János sértő nyilatkozatot tett Polónyi Géza személyére. Kénytelen erre is kitérni. Szükségtelennek tartja ennek az előzményeire kiterjeszkedni, de konstatálja, hogy Halmos azt állította, hogy Polónyi olyan ember, aki fővárosi bizottsági tagságát, a köz kárára, vagyonszerzésre használta fel. Erről szó esett január havában a Vigadó-kávéházban is, hol a jelen voltak kérdezték egymástól, Halmos be tudja-e bizonyítani állításait. Ebben a társaságban Heltai Ferenc is jelen volt és nagy nyilvánosság előtt a következőket mondta:

— Ha a köztudat elég lenne, nem kellene bizonyíték.

Az ember megrágalmazhat valakit nemcsak direkt, hanem ilyen hozzáfűzéssel is. Heltai ezt olyan helyen mondta, ahol számos tanu volt jelen. Ezen cselekménye a btk. 258. §-ba ütköző és a 262. §-a szerint minősülő rágalmazás vétségét állapítja meg. Heltai e jelenet után egy másik társaságban azt is mondta, hogy Ullmann Lajos, a Dunagőzhajózási társaság ügyében Polónyit huszezer koronával megvesztegette. Ez is megállapítja a rágalmazás vétségét, de Heltai tovább is ment. Azt is mondta: Milyen kár, hogy meghalt Ullmann Lajos. Ez is az előbbi kijelentésekkel áll kapcsolatban s azt jelenti, hogy Polónyi Gézát ő is olyan embernek tartja, aki megvesztegethető. Majd rátér az ügyész dr. Komlós Ágostra. Nála eiter az eredeti vádolt. Konstatálja, hogy amikor Komlós ezt mondta: „Milyen kár, hogy Ullmann meghalt.” Ezzel a szavaival még konkrét fényt nem állított. Ellene tehát csak a nyilvános becsületsértés vádját emeli. Kéri Heltait két rendbeli rágalmazás, Komlóst pedig nyilvános becsületsértés miatt megbüntetni. Szerinte egyik vádoltnak sem sikerült állításait bebizonyítani. Kéri figyelemmel lenni arra, hogy Komlós itt bünbánatot tanúsított, tehát nála nagy enyhítő körülményeket lát. Ez a bünbánat szerinte nem vet árnyat Komlósról. Más-ként áll a dolog Heltainál. Heltai egész mai magatartása folytatása annak a cselekménynek, ami miatt itt áll. A leglánglebb gyűlölettel, a legadázabb ellenségeskedéssel viseltetett Polónyi ellen s megalkodottan fentartotta rágalmozó állítását. Az ő esetében bünhalmazatot lát. Tanuzási szándék? Ilyet nem ismer a törvény.

Eötvös Károly: De ismer az élet.

Dr. Balázs ügyész: Kérem vele a törvény teljes szigorát éreztetni. Szükségesnek tartom, hogy nála a szabadságvesztés büntetése alkalmazassék. Nem átalította Heltai Polónyiban nem a minisztert, hanem az élete végéhez közeledő embert súlyosan megrálgalmazni, ezért tehát súlyos ítéletet kér. Azonkívül kéri, hogy az ítélet a „Magyarország”-ban a vádlottak terhére közzétéessék.

Polónyi beszéde.

Az ügyész után Polónyi Géza emelkedett szólásra.

— Rövid néhány szavam van csak — kezdte beszédét a volt igazságügyminiszter. Mikor Magyarország igazságügyminiszteri székéből távoztam, vállaltam, hogy bebizonnyítom az ellenem emelt vádak igaztalan voltát. Egy annyi ellenségtől körülvevett ország, mint hazánk, nem bírhatja el, hogy a kormánypolcson olyan emberek üljenek, akik nem méltók az ország bizalmára. Pört indítottam nyomtatvány után elkövetett rálgalmazás vétsége miatt. Pört indítottam azok ellen is, akik e rálgalom szülőforrásaik voltak. A bizonyítást nem elleneztem. Magam hivatkoztam tanukra is. És amivel állásom tekintélyének tartoztam, megtettem mindent. Több kötelesség rám nem várt. Mindenkit, aki a rálgalmakat terjesztette, bíróság elé szolgáltattam. Hogy a bizonyítás mennyire sikerült a vádlottaknak, majd az ítélet mutatja meg. Mértődjelző legyen-e egy olyan korszak, amelyben koczákra kerül becsület és vallás. Ismerem lovagias nemzetem minden korszakának összes hibáit. Egy korszaknak sem tartozott hibái közé a rálgalom. Kérem, hogy a bíró ítéletet hozzon. Hirdesse az, hogy Magyarországon van még becsülete és tekintélye a törvénynek. Tűnjék ki hát végre, hogy a rálgalom csakugyan ocsmány és büntetendő.

Eötvös Károly védőbeszéde.

Csak az utolsó pillanatban vállalkozott arra, hogy ebben a pörben elvállalja a védő szerepét. Először is Polónyi beszédének utolsó mondatával foglalkozott. Azt mondotta Polónyi, tűnjék hát ki végre, hogy a rálgalom csakugyan ocsmány és büntetendő. A becsület, amely a bíró védőszárnya alá kerül, biztonságban érezheti magát. Ami itt történt, nem a sértett, hanem az ügy terhére irandó. Ha valaki ebben az országban jogtalan hárszát indít, tűnjék ki a jogtalanság. Az ügyésznek egyetlen mentése, hogy rövid volt. Elismeri ékesszólását. Tehetségét azonban nem nagyon ragyogtatta, amikor vádlóját előterjesztette. Én is megpróbálok rövid lenni.

A tényállást az ügyben nem teljesen hiven terjesztette elő. Ezt minden mellékrészletével fel kell tární. Mi történt? Az történt, hogy tizenkét évvel azelőtt, 1895-ben a duggazdag Dunagőzhajózási társaság, a Dunapart egy részét ki akarta bérelni. E czélból alkudozni kezdett a fővárossal, de a közgyűlés nem szavazta meg a bérletet.

Sok ember szólalt fel a bérlet ellen, többek között Polónyi Géza is. Polónyi maga is egy hatalmas beszédet mondott ellene, pedig ez nagy dolog, mert erős befolyást gyakorolt abban az időben a IV. kerület bizottsági tagjaira. Mondhatom majdnem diktátor volt a bizottságban. Polónyi azzal érvelt beszédében, hogy nem hazafias dolog egy osztrák es. k., még csak nem is cs. és kir. társaságnak adni a bérletet, amikor arra a Magyar Tengerhajózási r. t. aspirál. December közepe táján Budapestre érkezett Ullmann Lajos, a társaság vezérigazgatója. Több bizottsági tagot meglátogatóit.

Higye el ügyész ur, a törvény az fontos, a jó tanuk is fontosak, de a józan ész is fontos. Amikor az az Ullmann igazgató ide jött, bizonyára azért jött, hogy meggyőzze a fővárosi bizottsági tagokat. Így látogatta meg Polónyit is, aki a IV. kerületnek a vezére volt. Amikor Hívősnek panaszkodott, ez tanácsolta neki, menjen, beszéljen Polónyi Gézával, akinek szava nyomatékos súlylyal bír a fővárosnál. Itt jön azután egy mozzanat. Arról van szó, Ullmann meglátogatta-e Polónyit és informálta-e vagy nem? Polónyi azt állítja, nem beszélt Ullmannal. A törvényszéki és rendőrségi vizsgálati jegyzőkönyveken felül volt még egy óriási megczáfolhatatlan tanu, a józan ész. Ullmann okos ember volt. Ha ő akart valamit a fővárostól, nem tételezhető fel az, hogy Polónyit meg ne látogatta volna. Tiszta, józan és nem királyi ügyészi ész szerint ezt másképpen elképzelni sem lehet. Vád tárgyává tette az ügyész, hogy Heltai többek előtt azt mondotta:

Ullmann tizezer forintot adott Polónyinak. De erre majd később térek rá. Mi történt január közepén? A novemberi leszavazás után újra előállt a Dunagőzhajózási társaság és kérvénye újból a közgyűlés elé került. Egy bizottsági tag szóvá tette, hogy egy elutasított kérvényt három hónapon belül nem lehet tárgyalni.

Lengyel (közbeszól): Nem januárban, decemberben...

Eötvös Károly: Mindegy. Nem a kalendáriomcsinálóról van itt most szó. (Derűltség.) Polónyi most már védte a statutumellenes ügyet, mert már nem volt neki osztrák és idegen a társaság. Nem mondom, hogy az akkori közgyűlés sokkal jobb volt, mint a mai. (Derűltség.) de Polónyi rávette a bizottsági tagokat, hogy belemenjenek ennek a kérdésnek a tárgyalásába.

Én is ismertem Halmos Jánost. Nem tartottam valami lángeszű kormányzóknak, de tisztességes embernek tudtam. Egy jogállamban minden magasállású tisztviselőt kötelesség tisztességes embernek tartani. Akinek az isten magas hivatalt ad, annak éssz is ad. Hát ez mellékes. Az ügyész ur nem jól idézte Halmos szavait, pedig aki Petőfi versét idézi, né czitálja az czírában, mint az eredetiben van.

A sértett ur minisztertertsai, jó barátai — nem állok jót, hogy jóbarátai (derűltség), de hát jogállamban ezt így szokás mondaní — kényszerítették őt a pörre.

Beszédjének ezen a pontján Eötvös kedélyesen hátraszól Lengyel Zoltánnak: Ne hagyj elfeleiteni Lónyai Menyhért bukásának esetét. (Nagy derűltség.) Majd folytatja:

— Halmos János megkérte Vázsonyit, Heltait és több jóbarátját, legyenek segítségére ebben a pörben. Ezek öreg barátjuk segítségére siettek. Így van ez Heltai vallomásában.

Egy hang: Nem így van!

— Nem így van? Hát akkor mi a fenének írtam ezt ide?

Azt mondja az ügyész: nevezik meg mi azt az embert, aki a pénzt Bécsben fölvette. Mi közönséges detektiv- és magánkutató-szerepre nem vállalkozunk. Ezt megtudni a közvád kötelessége. A védelemnek nincsenek hivatalos közegei. Az ügyészségnek vannak hivattott és hivatlan, jó és rossz közegei e czélra. Ő is volt ügyész és szigoruan vette hivatalát. A mai jogállamban nem a jog, hanem politikai érdekek uralkodnak. Higyjék el, ebben az ügyészi intézményben nem venne részt, ha koldulnia kellene is. Neki nincsen inyére olyan állás, ahol előterjesztését még fölülrevidéálják. Ő, mint ügyész, indítványt tett egyszer az igazságügyminiszter ellen, azért, mert az a vádlottakkal összejátszott. Ma tege meg ezt egy ügyész. A közvád a tárgyalás során azt mondotta, tessék bizonyítani, de én nem engedek bizonyítani. Hát kérem, hozzászól még más ügyész és más bíróság is. Vádat emelnek Heltai ellen, mert azt mondotta, ha Ullmann élne, nem kellene bizonyíték. Ugyan hol itt a sértés? Az ügyész ur azt mondja, hogy ez a tizezerforintos beszélgetésre vonatkozik. Honnan tudja ezt az ügyész ur, hisz nem volt ott? Vád az is, hogy Heltai azt mondta: kár, hogy Ullmann meghalt. Hát ez tisztességes dolog, egy jó rokontól egyebet nem lehet várni. (Óriási derűltség.) Hogy kik voltak még a kávéházban, én nem tudom, de az ügyész ur sem tudja. De különben is tudjuk, hogy ott akkora zsihaj van, hogy még a szomszéd sem érti meg a szomszédja szavát.

Hát az a köztudat oly veszedelmes valami, mint az indiai kolera?

Eszébe jut gróf Lónyai Menyhért esete. Amikor egy közférfiuról van szó, a köztudatnak nem szabad tudnia arról, hogy ez egyszer már elbukott, mert ha ez kitudódik, akkor az illető fekdüdjék le, tűnjék el, temettesse el magát, mert sem bíróság, sem ügyész többé meg nem mentheti. Mindenkit meglepett harminczöt évvel ezelőtt gróf Lónyai Menyhért pénzügyminiszter bukása. Megkérdezte ő Deák Ferencztől, mi igaz abból, hogy Lónyainak nem volt tiszta a keze. Deák Ferencz így felelt: Fájdalom, ezt tanuk nem bizonyíthatják, mert mind meghaltak, de azért a holt tanuk is bizonyíthatnak. Levelet kaptam egy berlini pénzkapacitástól, aki ezt írta:

Szomorú dolog az, hogy Magyarországnak olyan pénzügyminisztere van, akiről ezt és ezt beszélék.

A levélben idézve voltak a vádak is. Megmutattam a leveleket gróf Lónyai Menyhértnak, aki ezt mondotta: Remélem megírtad annak a bankárnak, hogy nem igaz? Nem, azt feleltem neki, hogy nem hiszem. A bankár erre ezt felelte: Természetes, hogy nem hiszi, mert akkor nem tűrné maga mellett. S annak a rongyos bankárnak igaza volt.

Polónyi Géza is miniszter volt. Róla is ilyen dolgokat beszéltek. És ez már nagy baj. Egy közférfiunak vigyázni kell a becsületére.

Eötvös végül sorba foglalokzik a vádpontokkal, amelyeket megczáfolni igyekeznek. Végül felmentő ítéletet kér.

Távozóban Eötvöst az összegyűltek harsányan megéjjenezték.

Eötvös után dr. Komlós védője állott fel:

Kenedi Géza védőbeszéde.

Kenedi Géza: Beszéltem a 80-as években egy nagy államférfival, aki azt mondotta, hogy a magyar országháznak egy harmadik kamarája van: az esküdtszék. De mióta 1897-ben az esküdtszék hatáskörét bizonyos irányban megszorították, ekkor degenerálódott a harmadik kamara a törvényszékre, most pedig még lejjebb ment: a járásbíróshoz, de az ügyészség jóvoltából még eljutunk a rendőri hatóságokhoz is.

Igy jutottunk ide, ahol az ügyész ur azt feltegette ékesen, hogy a rálgalmazás rombol. Én is azt tudtam. A rálgalmazók elrántják a tisztességes embereket a közpályáról s az érdemeiknek jutnak előtérbe. De veszedelmes valakire rásütni a rálgalmazás bélyegét akkor, amidőn valaki kötelességet teljesít. S veszedelmes az olyan rálgalmazási pör, melynek nem a tények tisztázása a czélja, hanem ellenkezőleg, a tények megtévesztése.

A Lengyel-féle pört önök megették s ide hozták a kölykét, hogy annak leülésével szabaduljanak a nagy veszedelemből.

A városatyaságról nekem ma különös köztudatom van, tapasztalatból beszélék. Egy póttagság révén jutottam hozzá. Egy izben a vezérek megéjjeneztek egy részvénytársaság alapításához, melynek részére a várostól mintegy millió forint szubvenziót akarnak kieszközölni. Én nem mentem bele ebbe, a közgyűlésen felszóltam, czélt is értem, de a legközelebb kibuktattak. A negyedik kerület is szervezve volt s vezére Polónyi volt. Önök nem tudják, mit cselekedtek, amikor a vádlottakat ide czitálták. Ha el is itélik a vádlottakat, Polónyi becsülete nem lesz tisztázva. Minket elűtöttek a bizonyítástól, még azt sem engedték bizonyítani, mi az a tizezer forint, mely a könyvekbe be van vezetve.

Magam mindig az ügyészi intézmény védelmében első helyen álltam, ma megingott hitem. Nem tudom mi lesz a vége, meglehet, hogy elérik a czéljukat, hogy a tanuk a nagy pörben nem lesznek megéjjenezhetők.

A tanuk vallomását nem lehet kettő választani, a tanuk ugyanazt mondták a jegyzőkönyvben, amit a kávéházban s hiába hivatkoznak arra, hogy itt a kávéházi beszélgetésről van szó, mert ez ugyanaz, mintha a kabátomat kiporolnák és én benne vagyok.

Végül tiltakozik az ellen, mintha védenze bünbánatot mutatna.

Az ügyész és Lengyel Zoltán felszólalása után dr. Komlós beszél röviden és kijelenti, hogy nem bünbánó, mert nem rálgalmazott és így nincs mit megéjjenezni.

Heltai Ferencz beszéde.

Heltai Ferencz: Az ügyész ur azért jött ide, hogy megtudja: ki Polónyi Géza? Azt kell felelnem: Hát Uraságod idegen? Ugy látszik, nem ismeri az utolsó harmincz év történetét. Nincs ember, aki ellen annyi becsületbe vágó dolgot állítottak és írtak meg, mint Polónyi ellen. Polónyi sohasem reagált ezekre a támadásokra és így jogom volt hinni, hogy Polónyi ezt a vesztegetést tényleg elkövette. Jogom volt ehhez. Vallom isten és ember előtt, hogy Ullmann nekem azt mondotta, hogy tizezer forinttal megfizette Polónyit. Én akartam, hogy a bécsiek megkapják a bérletet, de engem elutasítottak. Ekkor Bécsbe utaztam és együvé kerültem Ullmannal, aki ekkor említette, hogy tizezer forintért rendbe hozott Polónyinnal mindent. Ami ezután történt, mind abban erősített meg, hogy a vesztegetés csakugyan megtörtént. Amit Polónyi eddig ellenzett, annak barátja lett. Pártja megszavazta a bérletet s Polónyi ezalatt a teremben sem volt. Ezt mindenkor így cselekedte, el akarta háritani magától a látszatot, mintha érdeke volna a megszavazás.

Heltai ezután rátér arra, hogy rémitette meg Polónyi a beteg Halmost, azután rátér arra, hogy nem engedték bizonyítani. A társaság könyveiben tíz év óta egy provizió tétel szerepel és ezt is Ullmann igazgató kezéhez fizették ki, aki különben ílyet sohasem szokott fölvenni. Rámutat továbbá arra, hogy a társaság két főtisztviselője egyenesen rávallott Polónyira. Kéri felmentését.

Az ítélet.

A vád- és védbeszéd után a bíró meghozta az ítéletet. Heltai Ferenczet két rendbeli rágalmozás, Komlós Ágostot az egyrendbeli becsületsértésben vétkeinek találta és Heltai Ferenczet tizennégy napi fogházra és kétszáz korona mellékbüntetésre, Komlóst negyven és husz korona pénzbírságra ítélte és kötelezte vádlottakat, hogy az ítéletet a „Magyarország”-ban tegyék közzé.

Az ítélet ellen úgy Heltai, mint Komlós föllebbezést jelentettek be, az ügyész megnyugodott.

Az ítéletet az egybegyűlt hallgatóság pártok szerint fogadta. A demokraták Heltait éltették, a Szent-Imre egyesület jelen volt tagjai pedig Polónyit éljenzték. A tömeg izgatottan vitakozva oszlott el. Heltai néhány képviselő és jóbarátja kíséretében a szomszéd kávéházba ment, ahol tisztelői ovációt rendeztek a számára. Tíz óra is elmúlt, mire a tömeg az Alkotmány-utczából eltűnt.

A ruha és a szabadjegy.

Budapesten több száz ember ül föl naponta a villamosra, akit ha megkérdez a kalauz, szolgálhat-e jeggyel, ezt veti oda foghegyről:

— Szabadjegy.

De sokszor ennyit sem mondanak; csak biccentenek a fejükkel és hátat fordítanak a jegy-kínálónak. A kalauz majdnem mindig megelégszik ezzel a mimikával. Ritkán akad egy, ki makacsodik és nem nyugszik addig, míg nem látja színről-szinre a szabadjegyet. Általános szabálynak tekinthető, hogy akinek félig-meddig jószabásu ruhája van, nem muszáj kigombolkoznia.

Tegnap, vasárnap egy munkás-ember — nem mondotta, hogy szabadjegye van — de rögtön megmutatta a szabadjegyet. A kalauz agyában nyomban megmozdult az átlagos filozófia: Magyarországon munkások nem szoktak szabadjeggyel utazni; a munkások mindig fizetnek a petróleumtól kezdve a villamos-jegyig. A vonatok első osztályai tele vannak szabadjegyesekkel, de a piszkos, szellős, hideg harmadosztályu kocsikban minden lélek megfizeti a jegy árát.

Megkérdezte tehát a munkástól, hol vette azt a szabadjegyet; hiszen néki a világrend örök törvényei szerint fizetnie kellene! A munkás megmondotta őszintén, hogy a gazdája adta néki, hogy utazzék vele.

Bizonyos, hogy a kalauz a szabályok szerint járt el, mikor a munkást jegyváltásra vagy távozásra szólította föl. De az bizonyos, hogy soha eszébe nem jutott volna a szabadjegy igazi tulajdonosát firkészni, ha a munkásra prémes kabát simul, a fején pedig czilinder ül. Hogy egy ur ingyen villamosozik, természetes; de hogy egy munkás valamireh ingyen jusson, természetellenes.

Még szociológusnak sem kell az embernek lennie, hogy valami törvényszerűséget vegyen ebben észre. A só, cukor, dohány, hus meg van adóztatva; de a pezsgő, automobil, hintó nincsen. Egy réteg mindenhez ingyen, vagy könnyebben hozzájut; egy másik csak pénzért — megfizetett munkájának árán — juthat hozzá mindenhez.

Ez általános tudat. És ennek a tudatnak esett áldozatul az a szegény munkás. Nemesak a kalauz, a rendőr támadt rá, mikor azt merete erősíteni, hogy néki lehet ingyen kocsikázni; hanem a közönség is. Fölháborodott mindenki ezen a vakmerőségen. Össze is verték az istenadót alaposan.

A hazatérők.

— A Tulipánszövetség segélyakciója. —

Budapest, december 2.

A Tulipánkert-Szövetség Magyar Védőegyesület nemes akcióit indított azoknak javára, akiket az amerikai trösztök bukása visszakergetett oda, ahonnan éppen nagy nyomoruk miatt kellett elmenekülniök. A Tulipánszövetség a vasárnapot arra használta fel, hogy több oldalról feltáradva, felhívja a magyar társadalom figyelmét a visszavándorlók ügyére. Ezek a jeladások természetesen még nem jelentik azt, hogy az illetékes körök ezzel mintegy el akarnák vetni a gondját ennek az egész dolognak, hanem igenis úgy áll a helyzet, hogy a legkomolyabb munkásságot fogják a hazatérők érdekében továbbra is kifejtetni.

A matiné.

A megindított akcióit vasárnap délelőtt a Royal-szálló nagytermében szép matinével vezették be, melynek a jövedelméből sok száz szegény hazatérőnek nyújthat segítséget a szövetség.

A matinén nagyszámu közönség jelent meg, melynek soraiban a született, a szellemi és pénzarisztokrácia legelőkelőbb képviselőit láttuk.

A műsor első számaképpen Tötössy Béla műegyetemi tanár vezetésével a Műegyetemi Zenekar előadta Farkas Ödön vonós zenekarra áttett szerenádját. Ezután Rákosi Jenő főrendiházi tag mondta el ünnepi beszédét. Beszédét azzal a kijelentéssel kezdte, hogy beszédét már kétezer évvel ezelőtt megadták: mikor a megjelenteket üdvözli, egyéb feladata nincs, csupán az, hogy a kétezer évvel ezelőtt megírt történetet felolvassa. Az ismert bibliai történetet mondotta el az apáról s a tékozló fiúról. Nemcsak a visszatérők segítségére kell gondolni, hanem mindent meg kell tenni arra is, hogy az itthon maradtak lehetőleg gondtól menten elhessenek. Örömmel látja, hogy már is megindult az erre irányuló akció.

Ezután Brédl István, az Országos Kossuth-Szövetség alelnöke Lenz Ferenc zongorakíséretével és Sztójanovits Jenő dirigálta Budai Daloskör énekkarának kíséretével elszavaltva Ábrányi Emil „Mi a haza” című melodramáját. A matiné negyedik pontjaképpen Hubay Jenő folytonosan meg-megújuló nagy tejszés közepette Schubert Wilhelm „Ave Mária”-ját, Mozart Menreitjét és saját szerzeményü Capriccio de Concert játszotta. Zongorán Reiner Ede kísérte. Szamosy Elza énekelt ezután nagy hatással Thome „Sisi thu situsavais...” kezdetű dalát és a Tosca nagy áriáját. Énekét Lichtenberg Kornél kísérte zongorán. Jászai Mari asszony lépett ezután az emelvényre s Petőfi Sándor költeményeiből mondott el néhányat. Szavallatát szünni nem akaró tapssal és éljenzéssel honorálták. Takács Mihály, az Opera művésze énekelt végül hatással több kurucz nótát, köztük gróf Zichy Géza „Bercsényi pohara” című remek dalát.

A háziipar segítése.

A Tulipánkert Magyar Védőegyesület hölgytagjait értekezletre hívta össze a vármegyeház dísztermébe vasárnap délutánra gróf Batthyány Tivadarné, Jekelfalussy Zoltánné és Bartha Miklósné. A termet öt órára előkelő, jórészt hölgyekből álló közönség töltötte meg. Az értekezleten kétszáz hölgy jelent meg, Bartha Miklósné elnököt. Elnök bejelentette, hogy az értekezlet célja a meglévő háziipar nagy arányokban való fejlesztése és új háziipari ágak meghonosítása. E mozgalomhoz szükséges összeget a Magyar bál jövedelme nem fedezi s ezért szaporítani kell a tőkét. Nagy munka ez — mondotta — s egyesületünk férfitagjai kibújtak teljesítésé alól, így az reánk, asszonyokra maradt. Asszonyi székasként teaestélyeket rendezünk, amelyek jövedelméből remélhetőleg olyan összeget tudunk előteremteni, amely elegendő lesz céljaink elérésére. Ez új eszme felvetéseért az egyesület háziipari szakosztályának elnökét, gróf Batthyány Lajosnét illeti az elismerés. Bejelenti végül, hogy a teaestéket vasárnaponként délután négy órakor rendezik a Hungária-szálló nagytermében.

Dr. Hete és Antal indítványozza, hogy a teaestéken hazai iparcikkeket árúsítsanak. Indítványát

Márkus Miksa és Dobieczy József felszólalása után elvetették. Az első teaestét december 8-án tartják meg. A belépődíjat 1 koronában állapították meg. A tea ára pedig süteménnyel 1 korona 20 fillér lesz. Felülvezetéseket a hazafias czélra való tekintettel köszönettel fogadják. Jegyek kaphatók a választmány tagjainál és az egyesület helyiségében, József-körut 8. szám alatt.

TÁVIRATOK.

A király ünneplése Olaszországban.

Róma, december 2. Ferenc József császár és király trónralépésének 59-ik évfordulója alkalmából ma ünnepies istentisztelet volt a Santa Mária del Anima templomban. Msgr. Frühwirth, az új müncheni nunczius mondotta a misét, amelyen Rampolla és Saminatelli bíborosok, a máltai-rend nagymestere, Thon és Hohenstein, gróf Lützow nagykövet és gróf Szécsen vatikáni nagykövet a két nagykövetség tisztviselőivel együtt a pápai udvar több prelátusa és méltósága, az osztrák-magyar kollegiumok tanulói és az osztrák-magyar társaság tagjai vettek részt. A misét Müller vezetése alatt a Schola Cantorum énekezte. A mise után a Te Deumot énekelték.

Amerika fegyverkezése.

London, december 2. A Standard jelenti Washingtonból tegnapi: Az elnök javaslatba fogja hozni, hogy a kongresszus adjon felhatalmazást négy legnagyobb terjedelmű hadihajók építésére, amelyek a legnagyobb ittegekkel lesznek ellátva, hogy továbbá a kongresszus törvényhozási uton intézkedjék a hajózás előmozdításáról. A Standard plymouthi jelentése szerint az admirális intézkedéseket tett, hogy különböző angol kikötőkben nagy készletet tartsanak folyékony tüzelőanyagból a torpedó-hajóhad rendelkezésére.

Közzgazdasági táviratok.

New-York, decz. 2. Terménytözsde. Gyapó. New-Yorkban 11.80, decz.-re 10.26 márc.-ra 10.95. New-Orleansban 11.37, Petroleum stand withe New-Yorkban 8.75 Filadelfiában 8.70, raffined in cases 10.90, Cred-Balances of oil City 178.—, Zsir, Vestern Steam 8.55 Rohe testvérek 8.90. — On 29.50—30.— Réz 13.50—14.—

Csikagó, decz. 2. Gabonaiözsde. Zárlat. Buza irányzata lanyha, decemberre 95.37—96.37 K., májusra 102.50— K. Tengeri engedő, decemberre —, K.

Csikagó, decz. 2. Terménytözsde. Zsir január 7.77, tegnap 7.60, májusra 7.75, tegnap 7.57, Szalonna short clear —, tegnap —, Sertéshus január 11.92 tegnap —.

MEGYÉK ÉS VÁROSOK.

Pozsony város törvényhatósági bizottsága ma délután Bittó Dénes főispán elnöklésével tartott közgyűlésén Bartal Györgynek, a pozsonyi függetlenségi és 48-as párt elnökének indítványára egyhangulag jegyzőkönyvi köszönetet szavazott gróf Batthyány Tivadar országgyűlési képviselőnek a pozsony-határszéli villamos ügyében a képviselőháznak előterjesztett kifolyóvéleményéért, mert bátor és meggyőző hangon, de tárgyilagosan szembeszállt azokkal, akik a viszonyokat nem ismerve vagy Pozsony iránt táplált ellenszenvből a tervezett vasut ellen oly érvekkel harcolnak, melyek minden komoly alapot nélkülöznek.

A biharmegyei románok aktivitása. Biharmegye törvényhatóságának román tagjai külön pártta alakultak és kimondták, hogy aktivitásba lépnek. Biharmegyében a román nemzetiségű megyebizottsági tagok nem alkotnak eddig külön pártot, hanem legtöbb esetben a megyei 67-es párthoz csatlakoztak és a megyei 67-es pártot támogatták szavazataikkal a közgyűlés termében. A helyzet most megváltozott. A biharmegyei románok idáig kevés politikai sikerrel dicsekedhettek. Mióta azonban hitük szerint Belényesen bebizonyosodott, hogy a román — összetartás sokat tehet, sikereket érhet el, azóta a biharmegyei románok fantasztikus reményekkel élnek. Remélik ugyanis, hogy a párt a legközelebbi országos választásnál még egy pár kerületet meghódíthat és hogy a megyegyűlésen is — összetartással — jelentős sikereket érhetnek el.

UJDONSÁGOK.

A Patrie.

Hiába, a levegő nem az a bázis, melyre építeni lehet. A ma embere pedig mindent, de mindent, első sorban pedig a jövőt: a levegőre építi. A világ minden tája felől hallunk a nemzetek lázas versenyről, melylyel a nyughatatlan emberi agy fantazmagóriáit akarják megvalósítani.

Ma abban a stádiumban vagyunk, hogy a legnehezebben megmozgatható tökélet is megmozgattuk ahhoz, hogy a modern ember telhetetlensége, a szó legszószerintibb értelmében: transzcendentális törekvése kielégítést nyerjen azokban a légvárakban, melyeknek kapkodó sietőséggel készülnek a megépítésére.

A modern létküzdelem nem érheti be a föld szűk csataterével és újabb terrén után néz, ahol szabadabban és lokalizálatlanabban hajthatja végre a maga stratégiai műveleteit. Megindult tehát a tudományos ostrom, mely egy új, kiaknázatlan, szüzi talajt: a mindent betöltő levegőt akarja az emberi megélhetés, a marakodás, a forgalom, az üzlet, a gyilkolás korlátlanabb és ellenőrizhetetlenebb színterévé, — vagy tárgyilagossá, talán: színlevegőjévé — avatni. Az útegek állnak, tüztől cikláznak az érc-csövek, reng a föld, az ember és a levegő megkezdte döntő csatáját.

A picziny, jelentéktelen és gyenge Ikárosok után, Juliot-k, Zeppelin-ek és Santos-Dumontok állottak csatasorba. A nevetséges viaszszárnyak szerepét hideg, merev, megolvaszthatatlan gépszörnyetegek vették át és a fellegek világának naiv álmodozói helyett komoly, számító technikusok villanyerővel furódnak a levegő végtelen testébe. S ha a hatalmas ellenség győzi is még a harczt, a tudós harci riporterek megelégedetten konstatálhatják, hogy a levegő testén számos jelentékeny seb tátong.

Közelgünk az álmok valóra váltásához, a nagyszerű, a világot alkotó elem legyőzéséhez, nagyitjuk az üzletet, hogy a mi eddig csak létszükséglet volt, most forrása legyen a megélhetésnek. Vagyis — horribile dictu — élni fogunk a levegőből. Mintha eddig olyan nagyon sokkal többől éltünk volna! Dehát ez más lapra tartozik.

Tény az, hogy ma Franciaországban ismét csatát nyert a levegő, a „Patrie” pedig, mely eddig, mint a francia genialitás glóriája büszkén, gögösen uralta az űrt, ma, mint roncsolt hulla bukott le valahol a hullámok, vagy a pocsoltyák ismeretlen temetőjébe. A tárgyilagossá kultúr-ember ebben az esetben valószínűleg nem talál elcsüggedni valót és nem is keresi az aeresztika csufos és végleges bukását. Mert az objektív kultúr-emberek jól tudják, hogy a levegőben máig tett törekvések éppenséggel nem jelentik ennek a problémának végleges megoldását.

Amde a francia, ha még oly kulturnációs is, még sem objektív, hanem elfogult, sovén és hiu, aki a „Patrie”-ban nem a megoldáshoz tett nagy lépést, hanem magát a megoldást látta. És a mi a bukásnál, a nem is meglepetészerű kudarcnál még jobban fáj a gall-kakasnak, az inkább az a gunyos hahota, mely a Rajnán innen, zsemlyeszöke teuton koponyákból tör ingerlően feléje.

Tyukszemére léptek a „Grand Nation” hiúságának.

Elle.

Napirend. Naptár. Kedd, december 8. — Római katolikus: Xav. Ferencz. — Protestáns: Ferencz. — Görög-orosz: november 20. Dekan. Gergely. — Zsidó: Kislev 27. — A nap két reggel 7 óra 29 perczkor, nyugszik délután 4 óra 1 perczkor. — A hold két óra 4 óra 28 perczkor, nyugszik délután 3 óra 14 perczkor.

A kereskedelmi államtitkár fogad délután 4 órakor. — A képviselőház ülése délelőtt 10 órakor. — A függetlenségi párt értekezlete esti 6 órakor. — Szabad Egyetem. dr. Alexander Bernát esti fél 7 órakor előad „Az emberiség nagy gondolkodói” címen a műgyetem kerti termében. — Az Országos Színház-egyesület tanácsulése. — Az Izraelita Magyar Irodalmi Társulat felolvasó ülése esti 6 órakor a hitközség dísztermében. — Az Állami Tisztviselők Országos Egyesületének ülése esti 6 órakor Albrecht-ut 11. szám alatt. — A Pápai Kör estélye 8 órakor a Menton-kávéházban. — A Képzőművészeti Társulat estélyes nyitva 9-8-ig. Belépőj 1 korona. — Márk Lajos gyűjteményes kiállítása a Nemzeti Szalonban nyitva 9-6-ig. Belépőj 1 korona. — A Könyves Kálmán műintézet Nagymező-utczai szalonja rendezés miatt zárva. — Az Új Művészeti Szalon (Kecskeméti-típusa 3. szám alatt) nyitva egész nap. Belépőj nincs. — Az Uránia Kigyó-téri szalonja nyitva 9-8-ig. Belépőj 20 fillér. — Az Amatőr Műgyűjtők kiállítása az Iparművészeti Múzeumban nyitva 8-6-ig. Belépőj nincs. — A Karácsonyi Bazár és Horthi-kiállítás nyitva az Iparművészeti Múzeumban 9-6-ig. Belépőj nincs. — A Nemzeti Múzeum régiségára nyitva 9-2-ig. — A Szépművészeti Múzeum nyitva 10-2-ig. — A Mezőgazdasági Múzeum nyitva 10-1-ig. — A Néprajzi Múzeum zárva. — A Fővárosi Múzeum zárva. — A Történelmi Képcsarnok nyitva 10-től fél 2-ig. — A Földtani Múzeum megtekintés 1 korona belépődíjjal. — Az Aquincumi Múzeum nyitva egész nap. — A Technológiai Iparmúzeum nyitva 9-1-ig. — A Széchenyi Múzeum nyitva 10-12-ig. — A Nemzeti Múzeum könyvtára nyitva 9-4-ig. — Az Akadémia könyvtára nyitva 3-7-ig. — Az Egyetemi Könyvtár nyitva 9-12-ig és 3-8-ig. — A Kereskedelmi Múzeum könyvtára nyitva 9-12-ig és 6-3-ig. — A Pedagógiai Könyvtár és Tanszermuzeum zárva.

— A német császár utazása. Hágából jelentik, hogy Vilmos császár, aki jelenleg Angliában üdül, december 13-án Vilma királynő látogatására odaérkezik.

— Kiténtések. A hivatalos lap közli: a Medsidje-rend nagykoronáját Szalay magyar posta elnökének és a II. osztályu Medsidje-rendet Henyey posta- és táviridagazgatónak történt adományozását a budapest-konstantinápolyi táviróvonal körüli kifejtett tevékenységükért. — A király Breitung Ferencnek — Frigyes főherceg szolgálatában álló gazdasági intézőnek Belyén sok évi hű és megelégedésre teljesített szolgálata elismerésül az arany érdemkeresztet adományozta. — A román király Tar nai Aladár budapesti illetőségű, ungvári lakosnak az I. Károly jubileumi érmét adományozta.

— Álhírek a trónörököséről. Egy napilag szenzációs híreket közölt a trónörököséről legutóbbi magyarországi látogatása kapcsán. E hírekre vonatkozólag a Magyar Távirati Iroda a következő czáfolatot közli: „Ferencz Ferdinánd áruhában” címmel egy boulevard lap a való és köz tudomásu tényeknek olymértü elferdítését hozza forgalomba, mit nem lehet eléggé megbélyegezni. Nem igaz, hogy a trónörökös ez évi április hó végén olyan időben vett volna részt a kisjenői vadászatokon, mint József főherceg vendége, amikor a király oldala mellett kellett volna lennie. A valóság az, hogy a trónörökös éppen azért halasztotta el két nappal Kisjenőre való utazását, hogy e két nappal is meghosszabbítsa ő felsége oldala mellett prágai tartózkodását. Nem igaz, hogy a trónörökös akár áruhában, akár inkognitóban utazott volna Mezőhegyesre. A trónörökös egész utazása és egész itt időzése alatt egy pillanatig sem akart inkognitóban maradni, amit bizonyít az, hogy ugy Kétegyházáról, mint Mezőhegyesről táviratokat adott fel Konopistba a saját neve alatt, Mezőhegyesre érkezve, mindazoknak köszöntését fogadta, akik felismervén őt, tisztelettel üdvözölték, az equitációban ott lévő tisztikart megszólította. Visszautaztában pedig mindazokon az állomásokon, ahol a vonat az esti órákban megállt, látta a közönség, hogy a trónörökös kivilágított szalonkocsijában le nem függönyözött ablakok mellett olvassa a hírlapokat. Nem igaz, hogy Kossuth Ferencz kereskedelmi miniszter bármilyen intézkedése történt volna az ügygyel kapcsolatban. A tény az, hogy Szalay Péter államtitkár, arról nyervén értesítést, hogy a trónörökös feladott táviratai közül egyiknek szövege egy Aradon megjelenő lap tudomására jutott. — a saját hatáskörében leküldött egy miniszteri titkár nem vizsgálat, hanem bizalmas információ céljából annak kiderítésére, hogy történt-e hivatali indiszkréczió. És miután konstátáltott, hogy ilyesmi nem történt, további lépések szüksége fenn nem forgott. A kiküldött titkár letartóztatásáról forgalomba hozott meséből egy szó sem igaz.

— A Kossuth-serleg ünnepe. A közelmúlt nemzeti küzdelmek idején létesítették az ifjuság Kossuth-serlegét, amely minden évben más főiskola ifjuságának őrizete alá kerül s amelynek ünnepén minden évben megüjtik az összes magyar főiskolák képviselői fogadalmukat Kossuth halhatatlan eszméinek szolgálatára. Abból az alkalomból, hogy most a diákkongresszus lezajlásával az egri ifjuság átadta ezt az ifjusági ereklyét őrizetre a pesti ifjuságnak, lelkes ünnepélyt rendeztek szombaton este a Vigadóban, amelyen a hagyományos fogadalmat igen lelkes jelenetek közben üjtötták meg a magyar főiskolák küldöttei. A lelkes ünnepen Kossuth Ferencz Hoffmann Ottó orsz. képviselő képviselte. A Tudományegyetem rektorának képviselőjében Kiss

János hittudományi dékán, az egyetem tanácsának képviselőjében pedig Hegedűs István tanár jelent meg; résztvett az ünnepen a Kereskedelmi Akadémia igazgatója, Szuppán Vilmos is. A rektor képviselőjének üdvözlése után Duhay István átadta az egri ifjuság nevében a serleget a budapesti egyetem ifjuságának, amelynek nevében Graul Ernő, a joghallgatók tudományos egyesületének elnöke vette át a klenódiumot. Ezután sorba a serleg elé járultak a főiskolák küldöttei és letették a szokásos fogadalmat. Beszéltek még Kiss János dékán, a rektor képviselője és Hegedűs István tanár, az egyetemi tanács küldötte.

— A belga király haragszik. Lipót belga király duzzog. Nem először, nem is utólszor. A népe azonban aligha törődik duzzogásával. A király szombaton Brüsszélből Párisba érkezett és onnan értesítette az összes minisztereket, hogy tovább intézkedésig semmiféle határozatot se terjeszsenek elé aláírás végett. Ez a hír minden fajta kommentárra ad alkalmat és azt következtetik ebből, hogy a király és a miniszterek között a Kongó-ügyből kifolyólag nagyon kiélesedett a helyzet.

— Érdekes vendégek a Házban. György Bajor királyi herceg, aki ma Münchenből Budapestre érkezett József főherceg látogatására, délelőtt gróf Tolvay-Takács József kíséretében megjelent a képviselőházban, ahol látogatást tett Justli Gyula képviselőházi elnökkel, akinél dr. Wekerle Sándor miniszterelnök is éppen ott volt. A látogatás után György herceg megtekintette a képviselőházat, végiment a folyosókon s elragadtatással nyilatkozott a nagy lépcsőházzal, majd a kupolacsarnokba ment, ahol mintegy félóra hosszat nézegette a királyok szobrai. Innen a főrendek karzatára ment fel s mintegy negyed óráig hallgatta az ülést; a szónokok beszédeit gróf Takács tolmácsolta a bajor hercegnek, aki nagy érdeklődéssel nézte ugy az üléstermet, mint a képviselőket. Feltűnt neki Szapannos István képviselő. Kossuth Ferencz kereskedelmi miniszter után is érdeklődött, akit félóról szintén megmutattak neki. Főnt a páholyban György bajor királyi hercegnél látogatást tett gróf Eszterházy Móricz, akivel a herceg hosszabban elbeszélgetett és az ő kíséretében hagyta el a képviselőházat. György herceg ma József főherceggel Nagytapolcsányba utazik, hogy a tiszteletére rendezendő vadászaton résztvegyen.

A képviselőház karzatának másik érdekes vendége is volt. Az illető Nemirovics-Dancsenko Vaszily, a híres orosz író és hírlapíró, aki tegnap óta Budapesten van, hogy a horvát ügyeket tanulmányozza. Nemirovics-Dancsenko, aki ma Bolgár Ferencz honvédelmi államtitkárnál tisztelettel, regényei révén az egész világon ismeretes. Műveit német, francia, olasz, horvát és szerb nyelvekre fordították le s otthon Oroszországban mint a szocialista politikai párt egyik legtekintélyesebb tagja, nemcsak szépirodalmi, hanem publicisztikai tevékenysége is nagy népszerűségnek örvend. Nemirovics-Dancsenko akkor lett különösen világhírűvé, amikor az író Kuropatkin táborában az orosz-japáni háboru alatt, mint haditudósító működött. Az egész világon feltűnést keltettek az ő tárgyilagos és szakszerű közleményei, amelyeknek az egész európai sajtó hasznát vette. Az orsz író, aki már jóformán az egész világot beutazta, most a magyar viszonyokat s különösen a horvát kérdést tanulmányozza, amely iránt Oroszországban általános az érdeklődés.

— Az új osztrák honvédelmi miniszter. Latscher tábornagynagy osztrák landwehr minisztert ő felsége újabb katonai parancsnoksági állásra való alkalmaztatás feltételével saját kérelmére felmentette állásától, egyben a bárói rangra emelte. Utódjává Georgi Frigyes altábornagyot, az osztrák honvédelmi minisztérium osztályfőnökét nevezték ki.

— Hajóösszeütközés. Az Express gőzhajó az Eideren összeütközött egy vitorlás hajóval, amely elsüllyedt. Három utasa, a Koch testvérek és sógoruk, Mohr a vízbe fulltak.

— Hlinka az államfogházban. Hlinka András, a felfüggesztett rózsahegy plébános szombat este egy morvaországi pap kíséretében Budapestet át a gyorsvonattal Szegedre utazott, hogy a két évi államfogházra szóló büntetését megkezdje.

— A dán trónörökös Bécsben. Keresztély dán trónörökös tegnap este Kopenhágából inkognitóban Bécsbe érkezett.

— József főherceg vadászaton. József főherceg nejevel Augustia főhercegné asszonyával, valamint György bajor herceggel, Üxküll budapesti hadtestparancsnok, Libits udvari tanácsos, gróf Esterházy Mór, báró Révai, báró Vécsy és Keltz kamarás kíséretében három napi vadászatra Kisjenőre érkezett.

— Az alkotmánypárt pártvacsorája. Az országgyűlési alkotmánypárt legközelebbi pártvacsoráját december 3-án, kedden este 8 órakor tartja meg a Hungária-szálló fehér éttermében.

— Zászlóavatás a technológián. A budapesti magyar királyi állami felső-ipariskola ifjúsága az együttérzés jeléül zászlót készített, amelyet vasárnap délelőtt avattak fel szép ünnepély keretében a felső-ipariskola dísztermében. A zászlóanyai tisztet Sztéryni József államtitkár neje töltötte be. A felavató ünnepélyen megjelentek Kossuth Ferencz kereskedelmi miniszter, Sztéryni József államtitkár, továbbá a zászlóanya, Sztéryni Józsefné, özv. Makoldy Sándorné, Sztéryni Sándorné, Péterffy Lajos miniszteri tanácsos, Chorin Ferencz főrendiházi tag, Asbóth Emil min. tan., a Ganzgyár igazgatója, Tóbiás Ferencz, a fegyvergyár, Gaál Károly, a Technológiai Múzeum és Vajkay Gyula, az állami vasművek igazgatója, Magyarits Ágoston műszaki tanácsos, Edvi-Ilés Aladár, az iparfejlesztési osztály főnöke, Ary Pál miniszteri osztálytanácsos, Thék Endre, a kereskedelmi és iparkamara alelnöke, Maróthy Fürst László, Weiss Manfréd, Zsolnay Miklós, Gyömrői M. Manó, Vig Albert, Torday Imre ipariskolai igazgatók és az iparosvilág számos előkelője.

Az ünnepély tizenegy órakor kezdődött a Hymnus elneklésével. Utána Hegedűs Károly udvari tanácsos, főipariskolai igazgató üdvözölte a minisztert és az államtitkárt. A beszéd után Hauschild Emil, harmadéves hallgató, az ifjúság segítő-egyesületének elnöke ismertette a zászló jelentőségét. Azután zászlószögek beverése következett. Az első szöveget a zászlóanya, Sztéryni Józsefné verte be a zászló rudjába, szép szavak kíséretében, zajos éljenzések közepette.

Kossuth Ferencz kereskedelmi miniszter a következő szavak kíséretében verte be a szöveget a zászló rudjába:

Midőn beverem ezt a szöveget, megállapítani kívánom azt a tényt, hogy ez az intézet, hála a tanárok buzgóságának és hála a tanulók komolyságának, annyira fejlődött, hogy a külföld előtt is némi büszkeséggel tekinthetünk rá erre az intézményre, mint előrehaladott polgárosodásunk megnyilvánulására. Nem kételem, hogy ez intézet tanárai ezentúl is teljesíteni fogják nemcsak hivatásos, hanem hazafias kötelességüket a fiatalság és ezzel az ország ipari jövője iránt és bizom abban is, hogy a fiatalság, amely ezen zászló alá tömörül és amely el van telve azokkal az eszmékkel, melyeknek szónokai már kifejezést adott, át fogja érezni azt a nagy igazságot, hogy nincsen olyan tér, ahol jobban kidomborodnék a haza és az egyén érdekeinek azonossága, mint éppen az ipar. (Elkes éljenzés.) Beverem ezt a szöveget a legjobb reményekkel eltelve ezen intézet sorsa iránt, azzal a meggyőződéssel, hogy ilyen munkával érhetjük el leginkább, hogy Magyarország szabad, virágzó és független legyen. (Hosszantartó, lelkes éljenzés és taps.)

Sztéryni József államtitkár verte be ezután a szöveget a következő szavakkal:

A magyar iparoktatás ez első zászlója legyen az a vezéreszög, mely messze tájra terjeszti fényét és utat jelez E zászló alatt harcolja végig a magyar iparoktatás ifjúsága a jövő élet küzdelmeit. Mert a nemzet nagysága, mint arra a miniszter uró exzellenziája rámutatott, a ti kezetekbe van letéve. Szolgálatok a magyar ipart azzal az elhatározással, amelylyel irányítjuk mi a jövő önálló magyar gazdasági berendezkedést. (Hosszantartó, lelkes éljenzés.)

Ezután a többi szögek beverése következett, amelyben a sort Péterffy Lajos miniszteri tanácsos és Sztéryni Sándorné nyitotta meg. Végezetül Hegedűs Károly, az intézet igazgatója köszönetét fejezte ki Sztéryni Józsefnének a zászlóanyai tiszt elvállalásáért, Kossuth Ferencz kereskedelmi miniszternek és Sztéryni József államtitkárnak megjelenésükért, melylyel az ünnepély fényét emelték, valamint a megjelent vendégeknek. Köszönetét fejezte ki egyben azon szíves adományokért is, melyet az ifjúsági segítő-egyesület favára tettek. A szép ünnepély a Szózat elneklésével ért véget.

— Borzasztó katasztrófa. Favette mellett egy szénbányában történt robbanás harmincnyolc bányamunkást eltemetett. Részletek a katasztrófáról hiányzanak.

— A „Patrie” megszökött. A „Patrie” nevű francia kormányozható léghajó, amelyre a francziák oly nagyon büszkék, mert oly eredményt értek el vele, hogy egyetlen kormányozható léghajó repülési képessége sem hasonlítható hozzá, egyszerűen megszökött. Szombaton éjjel vihar keletkezett; ez okozta a nagy veszedelmet. A léghajó motorja tudvalevően megrongálódott. Ezt ki kellett javítani. A szombat esti szélvész felfordította a léghajó kosarát, kidobta belőle a ballasztot és a gömböt elragadta. A katonák belekapaszkodtak a kötelekbe, de nem tudták visszatartani a gömböt. Körülbelül negyven méternyire vitte őket meglehetősen magasságban, akkor eleresztették a kötelet és leestek. Komolyabb baja egyiknek sem történt. A léghajó nyugati irányban eltűnt. Welszből és Irországból jelentik, hogy tegnap több helyen láttak egy lég-gömböt. Azt hiszik, a „Patrie” volt. — Juliot mérnök kijelentése szerint alig van remény, hogy a léghajót megtalálják. A szerencsétlenséget valósággal nemzeti szerencsétlenségnek tartják. — Lanellyből jelentik, hogy a város fölött ma reggel ismeretlen léghajót láttak. Azt hiszik, hogy a „Patrie” volt. A „Patrie” elszabadulásáról még ezek a tudósítások érkeztek: Mihelyt a „Patrie” Párisból Versaillesba tett útja után leszállt, nagyszámu katonaságot kellett odarendelni, mert a szél keleti irányba csapott át és igen erős volt. A pénztárról szombatra forduló éjszaka nagyon viharos volt, mindazonáltal sikerült szombaton kijavítani a sérüléseket. A gépészt még idején kiszabadították és remélték, hogy a „Patrie” a maga erejéből elérje Versaillest. Bois, a léghajó vezetője, egy percre sem hagyta el helyét, de a visszautazásra gondolni sem lehetett, mert a szél orkán módjára fújt és egy perczig sem szünetelt. Este hét óra felé a helyzet egyre válságosabb lett. Kétszáz emberre volt szükség, hogy a léggömb tartóköteleit fogják. A kötelet tartó katonák alig bírtak ellentállani az erős huzásnak, pár percz alatt kimerültek és fel kellett őket váltani. A felváltást többször meg kellett ismételni, úgy, hogy nagyobb csapatokra volt szükség, mert a katonák annál könnyebben elfáradtak, minthogy egy részük az éj folyamán is szolgálatban állott. Egyszerre csak különösen heves szélrohama kapta meg a léghajót és a kötelet tartó legénységgel együtt jó darabon elhajította a tisztás felett. A legénység mintegy negyven méternyire vonszoltatta magát, mire elbocsátotta a bábelt a „Patrie” azonnal jelentékeny magasságra szökött fel és a ködben és a sötétségben, nyugati irányban eltűnt. A hadügy-minisztérium megbizta Juliot mérnököt, hogy a „Patrie” mintájára két léghajót építsen, amely czélra 500.000 frank megszavazását kéri a kormány a kamarától. Deutsch de la Meurthe nagyiparos, a „Ville de Paris” kormányozható léghajó tulajdonosa felajánlotta a hadi kormányknak léghajóját a „Patrie” helyett. A „Ville de Paris” legközelebb Verdunba fog utat tenni. A hadügy-minisztériumban vizsgálatot indítottak annak megállapítására, hogy mily körülmények között történt a „Patrie” balesete, valamint hogy kit terhel ezért a felelősség.

— Gyorsíróversenyek és tanfolyamok. Az Országos Magyar Gyorsíró Egyesület őszi írásversenyét tegnap tartották a képviselőházban rendkívül nagy és díszes közönség jelenlétében. Összesen 180 pályázatot adtak be; a pályázók közt feltűnő nagy számban voltak hölgyek. A díjnyertesek névsorát közölni fogjuk. Az egyesület decemberi tanfolyamaira most folyik a beírás a Liszt Ferenc-tér 10. sz. alatt.

— Gyászmise Szabó Miklósról. Néhaj Szabó Miklósnak, a Kuria egykori elnökének lelkiüdvéért ma délelőtt tíz órakor a belvárosi plébánia-templomban engedélytől mentesen tartották meg. Ott voltak a családon kívül Oberschall Adolf a Kuria, Csathó Ferencz, a királyi tábla, Szivák Imre, az ügyvédi kamara elnöke és sok más előkelőség. A szertartást Bakács János belvárosi plébános vezette nagy segédlettel.

— Tanárok kongresszusa. A középiskolai tanárok december 28-án és 29-én kongresszusra gyűlnek Budapesten. A kongresszus szervező bizottsága ma tartotta alakuló ülését, melyen számos előkelő tanfőru jelent meg. A bizottság megállapította a kongresszus külső kereteit, kiküldte a rendező-bizottságot és sajtó-bizottságot, megállapította a kongresszus tárgyainak körét s ezenkívül Ries Ferencz előadói tervezete alapján megvitatta a kongresszus előter-

jesztendő határozati javaslat alapelveit. A bizottság egyhangu megállapodásra jutott s magáévá tette az előadótól javasolt négy sarkalatos pontot.

— Hatvan bányász katasztrófája. Rettegetes bányakatasztrófa híre érkezik az Egyesült-Államok Pennsylvánia államából. Gázrobbanás következtében a Naomé szénbányában tegnap este óriás szénömegek omlottak le, a melyek az összes kőjárókat eltorlasztották és a bányában foglalatokodó hatvan bányászt a külvilágtól teljesen elzárták. Attól tartanak, hogy a bányászok nagy része nem kerül ki élve a föld alól.

— Nagy lopás a közúti villamosnál. Szombatról vasárnapra virradó éjjel a közúti villamostársaság aréna-uti végállomásánál nagy lopás történt, eddig azonban a tettesnek nem tudtak nyomára akadni. A kalauzok rendszeresen szombaton számolnak le és így szombat este a végállomás pénztárában mindig nagyobb pénzösszeg gyűl egybe. A pénztári helyiség két részről áll. A tulajdonképeni pénztári szobából, amelyben egy ellenőr és két kalauz végzi a pénzbeszedői teendőket. Ezen kívül van egy folyosó, amelyen a kalauzok gyűlnek össze, hogy a fizetőablakoknál a náluk levő pénzeket beszovaltassák. Szombaton éjjeli tizenkét óráig körülbelül hatezer nyolcszáz korona gyűlt egybe a leszámolás révén. Ezt a rendes heti elszámolást a szomszédos városrészek korcsmárosai hosszú idő óta megszokták vigyázni, hogy aprópénzszükségletükről gondoskodjanak. Szombaton is így volt. Egész csomó korcsmáros várta a leszámolás végét, hogy aprópénzt válthasson a pénztárnál. Éjjel után egy órakor ért véget a beváltó munka, amikor az egyik kalauz eltávozott a helyiségből, a másik pedig és az ellenőr lefeküdtek a pénztári szobában. Elmulasztották azonban lefekvés előtt a becsomagolt hivatalos pénzt a pénzszekrényben elhelyezni, hanem ott hagyták kint az asztalon. Hajnali négy óra felé az alvó ellenőr arra ébredt, hogy a kalauz rángatja a vállát és rémülten ordítja, hogy a pénz eltűnt. A pénztárszoba ablaka föl volt szakítva s a pénz eltűnt az asztalról. Az ellenőr rögtön megtette a följelentést és a rendőrségen még ma hajnalban kihallgatták a kalauzokat, az ellenőrt és az éjjeli baktort, aki az állomást őrzi, a tettesnek azonban eddigelé nem tudtak nyomára akadni.

— Öt ember a romlott hus áldozata. Ma este nagy szerencsétlenséget okozott a romlott hus, amit valami lelketlen gyomorzósorás adott el drága pénzért. A Dohány-utca 10. számú házában Schwartz Mór szabó és családja vacsorára romlott húst evett s egy óra múlva valamennyien olyan rosszul lettek, hogy a mentőkért kellett telefonálni. A kivonult mentők Schwartz Mórt feleségét, két leányát és cselédjét a legsúlyosabb állapotban szállították be a Rókusba. A szerencsétlen áldozatok állapota olyan kétségbeesítő, hogy eddig ki sem lehetett őket hallgatni. A rendőrség azonban, mindazonáltal már megindította a vizsgálatot annak kiderítésére, hogy hol vásárolták Schwartzék a mérges húst.

— Hazasságok. Dr. Róth Pál ügyvéd, a Belvárosi Bank r.-t. vezérigazgatójának Adrienne leányát vasárnap oltárhoz vezette a Dohány-utcai izr. templomban Görög Sándor a Máv. osztály-mérnöke. E kiváló fényes esküvőn, melynél Laticzó Imre v. b. t. t., a közigazgatási bíróság másodelnöke és Ziperovszky Károly műegyetemi tanár, mint tanúk szerepeltek, kiváló előkelő és számos közönség vett részt.

Vehötsich József nagyfaluúsi körjegyző e hó 27-én esküdtött örök hűséget a jánosbányai r. kath. templomban Bódy István volt peczei körjegyző és neje, Menyhárt Karolina dukai földbírtokos leányának, Emiliának.

Szilley Kornél, a 16. huszárezred főhadnagya Bécsben eljegyezte Hermann kisasszonyt, egy előkelő gazdag gyáros leányát.

Klein Gyula magánhivatalnok eljegyezte Tauszky Gizellát, özv. Tauszky Miksné leányát, Budapesten.

Rosenthal József vegyészdoktor (Szabadka) és Goldberg Vilma (Bécs) e hó 5-én, csütörtökön délelőtt kötnek házasságot Budapesten a VI. kerületi anyakönyvi hivatalban.

Kund K. Vilmos szabályi ág. ev. lelkész eljegyezte Löw Frigyesnek, a bulkeszi népbank könyvelőjének leányát, Jenkét.

— Szolgabíró és rendőrhadnagy párbaja. Véres kimenetelű párviadal híre érkezik Szekszárdról. Fördös Mihály győnki tiszteletbeli szolgabíró Győnkön párbajt vívott Pongrácz Aladár rendőrhadnaggyal. Az első összecsapásnál Pongrácz végig fővágta Fördös jobbkarját. Fördös sebesülése oly veszedelmes, hogy emiatt Budapestre kellett szállítani.

— **Fényes esküvők.** Tegnap tartotta esküvőjét a városligeti fasorban levő evangélikus templomban gróf Könygsdorff Eberhard Hertzka Elza Mária kisasszonnyal, Hertzka Tivadarnak, az ismert közgazdasági írónak leányával. Az esküvő rendkívül fényes közönségének sorában ott voltak: Darányi Ignác és Günther Antal miniszterek, Szerényi József államtitkár, Széll Kálmán, Dániel Ernő báró a feleségével, az arisztokráciának több tagja s a két család hozzátartozói, rokonai és ismerősei közül is sokan. Az esketésnél Széll Kálmán, báró Dániel Ernő és Wekerle Sándor miniszterelnök voltak a tanúk, a miniszterelnök azonban, aki Bécsben volt, Günther Antal igazságügyminiszterrel képviseltette magát s csak táviratban üdvözölte a fiatal párt.

Dr. Kóós Ödön kereskedelmi miniszteri fogalmazó vasárnap déli tizenkét órakor a VII. ker. ágost. ev. templomban örök hűséget esküdött Bókay Editnek, dr. Bókay János egyetemi tanár és elvált felesége, a mostani Ábrányi Kornélné született Tomory Adrienne leányának. Tanúk voltak a polgári esketésnél Müller Kálmán egyetemi tanár, főrendiházi tag és Ábrányi Kornél miniszteri tanácsos. Násznagyok voltak: Thallóczy Lajos közös pénzügyminiszteri osztályfőnök és dr. Kóós Ottó, nyugalmazott zálogházi igazgató. A fényes esküvő alkalmából a díszes közönség sorában ott volt Szerényi József kereskedelmi miniszteri államtitkár és a minisztérium több előkelő tisztviselője, továbbá Petrik Ottó, Angyán Béla egyetemi tanárok stb. Esküvő után dejeuner volt az Országos Kaszinóban, mely után az ifjú pár külföldre utazott.

— **Olay Lajos affairje.** A Ház szombati ülésén Olay Lajosnak affairje támadt az újságírókkal, a kiknek karzatáról a miniszterelnök beszéde közben sértő kifejezés hangzott el. Bethlen Oszkár hírlapíró, a Pesti Napló mai számában egy karcolattal megemlékezett az affairról. A közleményt Olay sértőnek találta magára nézve, miért is *Szentiványi Árpád* és *Zlinszky István* képviselők útján magyarázatot kéretett Bethlentől. Bethlen Seres László és Kanitz Géza újságírókat nevezte meg segédeknek. Az ügyet a holnapi nap folyamán fogják elintézni.

— **Rendőrtisztviselők gyűlése.** A Magyarországi Rendőrtisztviselők Országos Egyesülete december 17-én délelőtt 10 órakor kezdődőleg és a szükséghez képest a következő napokon, Budapesten, Pest vármegye székházának dísztermében alakuló közgyűlést tart. A közgyűlést megelőzőleg, december 16-án délután 5 órakor a Pannónia-szálló külön termében az országos kongresszus által megválasztott tisztviselők és választmányi tagok ülést tartanak. Ugyanaz nap este 8 órakor a Royal-szállóban diszvacsonya; terítékenként 5 korona. Ezenkívül az alakuló gyűlés költségeire fejenként minden résztvevő tag 2 korona összeget fizet. Az összesen 7 koronát kitevő pénzt Székely Vladimír államrendőrségi fogalmazó, a „Közbiztonság” szerkesztője, Budapest, (főkapitányság) címzetre kell előre beküldeni.

— **Schuk József ünneplése.** Vasárnapi számunkban irtuk meg az „Adria Irizosító Társaság” búcsúünnepét Schuk Józseftől, a Gresham igazgatójától, ezen új tisztség elfoglalása alkalmából. Ebből a hírtünkben nyomdai hiba folytán egy sor kimaradt s így az ünnepen megjelentek díszes névsorából dr. Lenk Sándor volt országgyűlési képviselő, főtitkár és Pap Mórca cégvezető neve nem fordul elő. Azért jegyezzük ide utólagosan.

— **Általános mészárosstrájk.** A mészáros és pácizos segédek tegnapi gyűlésükön kimondták, hogy ha követeléseiket a mesterek nem teljesítik, úgy e hó tizenötödikén kimondják az általános strájkot. Mintegy 1500 mészáros munkás vett részt a József-főherceg szálloda téli kertjében tartott gyűlésen, ott voltak teljes számban a vágóhídi munkások is. A gyűlés elnöke Kalmár Miksa volt, jegyzője Francia Gyula. Mindenekelőtt felolvasták a mesterek elé terjesztendő memorandumot, amely a munkások követeléseit felsorolja. Viharos tetszéssel fogadták a feltételeket, majd egyhangulag elfogadták egy határozati javaslatot, melyben utasítják az intéző-bizottságot, hogy a követeléseket az ipartestület elé terjeszse, ha pedig az, ezeket elutasítaná, vagy pedig e hó tizenötödikéig választ nem adna, úgy felhatalmazza a gyűlés a bizottságot, hogy a munkások harcra készségére támaszkodva, minden fegyvert ragadjon meg a követelések kivívására.

— **Huszonöt éves jubileum.** Szép ovációban részesítette tegnap a kassa-oderbergi vasút vezérigazgatóságának tisztikara — élén Falk Henrik igaz-

gató-helyettesével — dr. Hirschler Agoston egyetemi tanárt, a vasút egészségügyi osztályának vezetőjét. E napon volt ugyanis huszonötödik évfordulója annak, hogy a széles körben ismert és tisztelt egyetemi tanárt az orvostudományok doktorává avatták. Az ünnepélyes alkalomból a vasút tisztikara teljes számban gyűlt egybe az igazgatóság tanácstermében s az ünnepeltnek dr. Hauscher Adorján vezértitkár tolmácsolta a személyzet jókívánalmai. Dr. Hirschler meghatottan köszönte meg a nem várt ovációt. Ráth Péter udvari tanácsos, vezérigazgató távollétében táviratilag üdvözölte a jubiléumot.

— **Kompóthy Tivadar meghalt.** Egy kiváló kvalitású író és újságíró halt meg szombaton éjjel Budapesten a Margit-kórházban. Kompóthy Tivadar kollégánk mondott búcsút az életnek. Pedig még oly korban volt, amikor a munkaképesség még nem csökken; sőt oly kaliberű írók, mint amilyen ő volt, éppen ebben a korban fejtenek ki fokozott munkásságot. Mindössze ötvenöt éves volt. Csak nemrég nagy szerepet játszott a vidéki hírlapirodalomban. De a betegsége, mely utolérte, oly súlyos volt, hogy az író szervezetét végképpen tönkretette. A balatonalmádi fűrődtelep megalapítása az ő érdeme. Felesége, sz. Liedl Teréz, gyermekei: Jób tengerészkapitány, most japán szolgálatban van, Széina, férjzett Atzél Jenőné, Edith és bátyja, Gusztáv, miniszteri tisztviselő gyászolják gyászos elhunytát. Temetése kedden délután lesz. A család még nem határozott, hogy itt temetik-e el, vagy almádi birtokára viszik. Kompóthy Tivadar, született Szolnokon, Szepesmegyében, 1852. április 19-én. Tizennyolc éves korában Fiumében tengerészővendék lett. Majd betutazta Észak- és Dél-Amerikát és Afrika partjait. 1875-ben visszatért Magyarországra és háromnegyed évig a „Veszprém” című lapot szerkesztette. Miután 1876—79-ig ismét tengerész volt, letépetett Veszprémben, hol 1881—87-ig a „Veszprémi Független Hírlap” kiadója és szerkesztője volt.

— **Eltűnt igazgató.** Engelbrecht Ede, a Siemens és Halske-cég székszárdi villanytelepének igazgatója szombaton eltűnt a városból. Engelbrecht valószínűleg megszökött, mert, mint azóta kiderült, nagyobb összeget sikkasztott. A társaság központi intézete két mérnököt küldött le, akik eddig megállapították, hogy Engelbrecht igazgató 5000 koronát elszikkasztott, de ezenfelül a bevásárlásokra szánt pénzből is nagy összeget tulajdonított el. A sikkasztó igazgató elfogatására megtették a szükséges intézkedéseket.

— **Bródy Sándort meglopták.** Bródy Sándor, a kiváló író, ma délelőtt feljelentést tett a rendőrségnek, hogy párnája alól ellopták a tárczáját, amelyben hétszáznegyven korona készpénz volt. A rendőrség a tolvajt Trunk Antal szolga személyében kinyomozta és letartóztatta. A tolvaj szolga Bródy Sándornál volt alkalmazva.

— **Visszavándorlás.** Huszezer utas indul Amerikából Európába egy napon, e hónap 7-én. Ekkor New-Yorkból hét nagy hajó indul a földközi-tengeri kikötőkbe, átlag 3000 embert számítva hajónként, tehát huszezer kivándorló jön vissza az é-hazába. Körülbelül 100,000 még ezidőig az amerikai munkásoknak a száma, kik a mostani viszonyok miatt kényerültek vesztették s mert előreláthatólag még jó ideig fognak szünetelni a válság által érintett gyárak, így nagyon ajánlatos, hogy azok is, kik minden áron ki akarnak vándorolni, hogy amerikai gyárakban munkát kapjanak, legalább egyelőre meg ilyen maradjanak. Ez a jelenség is azt bizonyítja, hogy nem a törvények, hanem a kereseti viszonyok szabályozták a ki- és bevándorlást, mely utóbbinak intézésével a kormány, mint halljuk, Lékky István miniszteri osztálytanácsost bízta meg.

Az oderbergi vasútállomáson két nap óta példátlan jelenetek mennek végbe. Sok ezer ausztriai és magyarországi visszavándorló érkezett ide Amerikából s nem férnek el az állomás épületében. Ellepték a várótermek és a folyosók minden zeg-zugát, de így is százával tanyáznak a dermesztő hidegben a lépcsőkön és az állomás előtt az utcán. Nincs elegendő inszégelás, mely fölvegye a visszavándorlókat, akik el vannak csigázva és tömegesen összebugnak, hogy egymást melegessék testükkal. Féltő, hogy járvány fog közöttük kiütni. 2500 visszavándorló közül egyelőre csak 1600 embert vitt el innen három különvonat, 900 visszavándorló már tizennyolc órája vár az indulásra. A különvonatot az inszégelők valóságos megestromolták. Az oderbergi rendőrség nem bír a tömeggel és a csendőrség is segítségére jött. A két utóbbi napon már annyira türelmetlenkedtek a visszavándorlók, hogy az állomás minden be-robogó vonatot megrohantak és a vasuti hivatalnokokat fenyegették. A csendőrségnek nagy munkájába került az idegedetlenkedő tömeget fékmentartani.

— **Ruth St. Denis,** a világhírű hinda tánczosnő Budapestre érkezett és kedden d. u. 14 órakor a sajtó képviselői és meghívott vendégek előtt külön

előadást tart a Fővárosi Orfeum színpadán. A nagyközönségnek ugyancsak kedden, az esti előadáson mutatja be művészetét.

— **Egy milliomost köröznek.** A Rendőri Közlöny vasárnapi számában a körözött zsebmeteszők, betörők, pénz- és váltóhamisítók között szerepelt egy fővárosszerte ismert név is, a Biró Gyula neve.

Biró Gyula egyike ama boldog embereknek, aki egy sereg tehermentes házat vállalt a magáénak, két millió felett rendelkezik és ezenfelül egyike a legkeresettebb építőművészeknek. Amikor megtudta, hogy körözi a rendőrség, rohant a főkapitányságra s felkereste Geguss Dániel rendőrkapitányt, hogy megtudja, miről van szó voltaképpen.

A rendőrtisztviselő megnézte a személyleírást, amely minden pontjában teljesen ráillett a milliomos építészre. Csak ezután kezdett Biró Gyula visszaemlékezni, hogy több esztendővel ezelőtt, Szegeden váltóhamisítás miatt feljelentést tett valaki ellen, aki azonban megszökött. A szegedi törvényszéken aztán ahelyett, hogy a váltóhamisító ellen adtak volna ki köröző levelet, tévedésből magát a följelentőt köröztették. Ezután azt hitte Biró Gyula, hogy a dolog el van intézve; nagy volt azonban a meglepetése, amikor Geguss Dániel közölte vele, hogy neki kötelessége őt vendégszeretetébe fogadni. A milliomos végül is úgy szabadult meg kellemetlen helyzetéből, hogy dr. Frankl ügyvéd és dr. Pető Sándor országgyűlési képviselők elvállalták a felelősséget, hogy Biró Gyula nem szokásra fogja a szabadságát fölhasználni. Erre aztán el-aki kicsi hiányt hívóvőre nem került.

bocsátották a szegény verejtékező milliomost, — **Fratelli Daisinger** fiúmei cég Budapesten a királyi bérpalotában árulja a létező legjobb kávét 3 korona 90 fillérért.

FERENC JOZSEF KESERŐVIZ
párátlan
HASHAJTOSZER

x Fodor-léle vivóterem a Koronaherceg-utca 3. szám alatt a főváros legnagyobb és legjobban felszerelt torna- és vivóterme. Különös gond fordítatik a gyermektorna és vívásra.

x Zászlók, címerek, minden kivitelben kaphatók Linhart színházi festőnél és díszítőnél Budapest, VIII., Hunyadi-utca 27. szám. Árjegyzék ingyen.

x Bob-hashajtó a legkellemebb, 10 fillér.
x Ha jó és olcsó divatrucczikeket akar, forduljon Vass Jenő céghez Budapest, Erzsébet-körút 22. szám.

x Álmatlanságban szenved az emberek egy nagy része ideges kimerültség, vagy túlfeszített munka következtében. Dr. Höning Izsó elektroterapial intézetében (Károly-körút 24.) teljesen fájdalomtalan és a lehető legkényelmesebb (mert levetközni sem kell hozzá) gyógyeljárás (elektromágneses áram, Franklin feidoche, magas feszültségű áram stb.) vezet sokszor már néhány nap alatt sikerre, még oly esetknél is, melyek évekig dacoltak mindennemű orvosi kezeléssel.

x Rotschild milliói eltörpülnek annál az értékénél, melyet az Alföldi fehéreszes Sósorszesz rejt magában. Megrendelhető az Első Alföldi Cognacgyár r.-t.-nál Kecskeméten.

x Ha azt akarja, hogy izmai rugékonnyak, bőre minden kiütéstől mentes tiszta és üde legyen, használja az Alföldi fehéreszes Sósorszeszt, melynek hatása csodás és mesés.

x Szébbnél-szebb selyem arczképes dísztárgyak láthatók Rivoli fényképészeti és festészeti műterem kirakatában Rákóczi-ut 30. Karácsonyi rendeléseit fénykép, nagyítások, festmények és selyem arczképes dísztárgyaktól kérem mielőbb megtenni. Esti felvételek. Telefon.

x Új czimbalom. Gygyoróssy Gyula hangszergyáros, Budapest, VIII., Kerepesi-ut 71. feltalálta az aczélszerkezetű czimbalmot s így a czimbalmot a legköltségteljes hangszerek közé emelte. Bő ismertést ingyen küld a feltaláló.

x XXXVIII. cs. és kir. államsorsjáték polgári jótékony célokra. Ezen sorsjáték huzása f. hó 19-én tartatik meg és nagyon gazdag nyeresémei folytán nagyon kedvező esélyeket nyújt. 18389 nyeresemény 512.980 korona összegben, köztö főnyeresemények 200.000 K, 40.000 K, 20.000 K stb., melyek mind készpénzben fizetnek ki. A tiszta jövedelem száma közhasznú és jótékony intézmény támogatására fordítatik. Sorsjegyek á 4 korona dohánytözsdekben, váltótizletekben, adó- és postahivatalokban stb. kaphatók.

SARBO KÖRÖZÖTT
Koronaherceg-utca 5.
TELEFON

SPORT.

( ) **Uszókink diadala Bécsben.** A bécsi uszóverseny tegnapi második napján uszókink közül Halmay Zoltán és Zachár Imre újabb diadalt arattak. Halmay Zoltán könnyen nyerte meg 1 p. 12 mp. alatt Ausztria százméteres uszóbajnokságát, míg Zachár Imrénél az ötszáz méteres főversenyben nem volt ellenfele. A Műegyetemi Athletikai és Football Club stafétája a Müller-vándordíjban második lett a győztes I. Wiener Amateur Sport-Club mögött. A Wolff-vándordíjat a magyar uszók ellen elkövetett ismeretes stikli következtében az I. Wiener Amateur Sport-Clubnak sikerült véglegesen megnyernie.

( ) **A MAC. ünnepi lakomája.** Évente, a hagyományos december 1-én, a régi tradíciók felelevenítésére, a MAC. lakomát rendez, amelyen egy-egy tagja a Gerenday-serleggel kezében emlékbeszédet tart, a serlegbe vésett mondat értelmében: „Emlékezzünk régiekről!” A MAC. idei lakomáját tegnap tartotta meg a Nemzeti Lovardában. Közel kétszáz öreg és fiatal athléta gyűlt össze a tágas teremben, hogy a régiek emlékének adozzanak. Az ünnepi beszédet Muzsa Gyula országgyűlési képviselő tartotta. Beszédének bevezetésében megemlékezett a klub alapítójáról, gróf Esterházy Miklósról, Esterházy nemes intenzióiról, amelyekkel a nemzetet erőssé, nagy tettekre képessé akarta tenni, amilyenné Angliát tette az athléta.

( ) **A vasárnapl mérkőzések eredménye.** I. oszt. bajnokság: Törekvés—Typografia 1:0. Félidő 0:0. Biró: Horváth Ferencz (FTC.). A II. csapatok mérkőzt Typ. feladta. Föv. T. C. II.—UTE. II. 6:1.

Corinthian-díj. Nemzeti S. C.—BTC. 3:1. Félidő 1:1. Biró: Langfelder F. (UTE.). BAK.—FTC. 1:1. Félidő: 0:1. Biró: Vámos Soma (Föv. T. C.).

Barátságos mérkőzések: MTK. III. csap. — MAC. III. csap. 5:1. Biró: Herzog Ede (MTK.). BTC. II.—NSC. II. 4:0. BTC. III.—NSC. III. 3:3. UTE. I. és III.—Föv. T. C. III. 11:1.

Nyilt-tér.

E rovatban közlöt'ekért nem vállal felelősséget a szerkesztőség

Értesítés.

GÉCZY GYULA vad- és baromfikereskedő
a IV., Semmelweis-utca (volt Ujvilág-utca) 4. sz. alatt főüzletét megnyitotta, miről a t. c. vevőközönség értesítéssel értesít. — Fióküzlet: Központi Vásárosarnok 44—45. Telefon 58—58.

WIKUS TÁTRA
NYERS EVÉSRE
a legjobb fejcokoládé
BUDAPEST, DEÁK FERENCZ-UTCA 17.

KALIPTAS
a legjobb és már is a legkedveltebb fogpép
MÜLLER J. L. os. és kis kapható: adó száll
Budapest, IV., Koronaherceg-ut. 2.
Foggyakorás, drogéria és finomabb üzletekben.
Kis tubus 90 fillér.
Nagy tubus 1 korona. **Fogpép**

Elismert tény,

hogy bárki, a fővárosban vagy az ország bármely vidékén, bármilyen üzletet, ingatlant venni, vagy eladni szeretné, a leggyorsabban megbízhatóan előzetes költségek nélkül csak az első magyar általános

add-s-vevést

közvetítő vállalatban fordul Budapest, Rákóczy-ut 32. Telefon 87—89. Vezetője Lówy Alfréd.

OVSZEREK

Gummi és halhólyag, 80% engedmény tucatszámra 1—10 forintig. Capot-Amerleain rövid, 2—3 forintig. Mintagyűjtemény (26 db) a legfinomabb minőség urak részére 5 frt. Irrigátor, felszerelve 2—5 irtig. Dianna-övek, legfinomabb 2.50, 3.—, 3.50 frt. Minden megrendelésnél 30% engedmény. Arjogyzók ingyen.

Rothauser M. Ignác és Fia

Budapest, VI., Deák-tér 6. sz.
Anker-udvar (Király-utca sarkán.)

KÖZGAZDASÁG.

A hitelszövetkezetek lényege.

Budapest, december 2

Nemsokára szaktanács ül össze az igazságügy-minisztériumban, hogy a kritika bonczoló kése alá vegye az új szövetkezeti törvénytervezetet, melynek hivatása a hazai szövetkezeti intézmény helyes utra terelése és a szövetkezeti kalandorvilág megszüntetése. Azt hisszük, nem lesz érdektelen ebből az alkalomból annak kutatása, milyen viszonyban áll a hitelszövetkezet a többi szövetkezetekhez, feltalálhatók-e benne az azokat jellemző gazdasági sajátosságok s megilleti-e a gazdasági élet szempontjából a szövetkezet elnevezés?

Szövetkezetekben közös gazdasági cél eléréséért fáradozó, gazdaságilag gyenge elemek egyesülnek, kiket a gazdasági kizsákmányolás fenyeget. Így találjuk ezt a fogyasztási szövetkezetekben, melyeknek tagjai az általános drágulás nyomását akarják leküzdeni; így találjuk a termelési szövetkezetekben, amelyekben egyesültek egyenként nem volnának képesek megszerezni a nagyüzem nyújtotta előnyöket s elpusztulnának a gazdasági élet küzdelmében. Az önszegély és a közös gazdasági célra való szövetkezés képezi tehát e szövetkezetek jellemző vonását.

A termelési és fogyasztási szövetkezetek berendezésével azonosnak kellene lenni az azonos nevet viselő hitelszövetkezeteknek. Vagy egyesülnének tehát azok, kik tőkájukat akarják jövedelmezően elhelyezni, vagy azok, kik hitelüket akarják lehetőleg olcsón megszerezni. Így vonná ezt maga után a logikai szükségszerűség.

Azonban a tőkéseknek új rendszerre nincs szükségük, betölti még szerepét a részvénytársaság. A hitelkeresők pedig önmaguk szövetkezetekben sem érhetik el gazdasági céljukat, mert száz hitelre váró ember egyesülése mind a száznak külön-külön hitelt még nem szerez. Pénztermelés is kell a pénzfogyasztáshoz s a hitelszövetkezetre a fogyasztás és a termelés kettős szerepe hárul. Ez a kettős szerep pedig ellentmondást rejt magában, mert a gazdasági élet legerősebbjeit és leggyengébbjeit vonja egy szövetkezet kötelékébe s így megszünteti azt az egyöntetűséget, melylyel a fogyasztási és termelési szövetkezetek tagjai között találkozunk. Ez az a pont, amelyen a hitelszövetkezetek ügye megfordul, ez teszi helyzetüket tarthatatlanná.

Azt tapasztaljuk ugyanis, hogy termelőerejük jobb érvényesítése végett egyesülnek a termelő-szövetkezetek: összes tagjai; fogyasztásuk olcsóbbá tétele végett a fogyasztási szövetkezetét. Mondhatjuk-e a hitelszövetkezetéről, hogy annak valamennyi tagja hitelt keres? Hiszen egészen ellentétes célok vezetik a tagokat. Egyik csoport a legjövendelmezőbbben akarja pénzét elhelyezni, a másik pedig a lehető legolcsóbb hitelt akar. S ahol ilyen ellentét áll fenn, beszélhetünk-e a szövetkezet legelső gazdasági feltételéről, a közös célra való összeműködéséről?

De nem beszélhetünk az önszegélyről sem. Hiszen neveltséges az önszegélynek még a gondolata is ott, hol akár uszorások magas kamat mellett, akár kereskedők üzleti érdekből nyújtanak valakinek hitelt s önámítás, vagy helyesebben népámítás az, hogy

egy mezőgazdasági hitelszövetkezet, mely nagy állami segély mellett is csak egynéhány tagjának nyújthat némi hitelt, az önszegélyvel csinál magának reklámot. Önszegély a hitelszövetkezeti rendszerben nem létezik és nem létezhetik, mert elsősorban mások jóvoltából s nem az illető szubjektívítástól függ az, hogy valaki hitelt nyerjen.

De határozott negációja a hitelszövetkezet az igazi szövetkezetnek egyéb tekintetben is.

A fogyasztási szövetkezetben minden tag olcsóbban fogyaszt, a termelő-szövetkezetben minden tag jobban értékesítheti termelő erejét. Mondhatjuk-e a hitelszövetkezetéről, hogy abban gazdasági célját minden tag elérheti, hogy megfelelő hitelt is nyerhet? Mondhatjuk ott, hol gazdag emberek az intézet alapítói, kik hitelt nem nyerni, de adni akarnak. De ott, hol igyekeznek ragaszkodni a szövetkezeti eszméhez, a mezőgazdasági szövetkezetekben a legtöbb tagnak csak betéte van, míg hitelt a nagy állami segély s a sok szép ígérlet dacára is csak kevesen nyernek.

Mindennél jobban bizonyítja azonban azt, hogy a hitelszövetkezetek nem szövetkezetek, az a tény, hogy nem egyedül azok részesednek a haszonban, akik a hitelt igénybe vették. A termelő-szövetkezeteket a termelők, a fogyasztási szövetkezeteket a fogyasztók alapítják és tartják fenn, kik termelésük, illetve fogyasztásuk arányában részesednek a haszonban. Ha tehát a hitelszövetkezetek megérdemelnék nevüket, akkor a hitelt igénylők volnának alapítók és fentartók s természetesen övék volna minden haszon, míg a tőke, melyet még szövetkezeti tagság sem illette meg, betéti kamaton kívül mit sem követelhetne. Azonban éppen mivel a hitelszövetkezeteknek csak fentartói a hitelt keresők, míg alapítói a tőkések, ők is részesednek abban a haszonban, melyre igazi szövetkezeti rendszer mellett nem tartatnának számot.

Látjuk mindebből, hogy bár szövetkezet nevet viselnek a hitelszövetkezetek, nem felelnek s nem felelhetnek meg annak, amit a szövetkezeti eszme tőlük megkívánna. Létük érdekében kellett tehát alkalmazkodniok a viszonyokhoz úgy, hogy axiomaaként állíthatjuk: A hitelszövetkezet munkaképességével fordított arányban áll a szövetkezet lényegéhez való ragaszkodás. Minél inkább szövetkezet valamely hitelszövetkezet, annál ingadozóbb léalapja s minél inkább távolodik el attól, amit szövetkezetnek nevezünk, annál fényesebbek az általa elért eredmények.

Belső ellentmondást rejt magában minden hitelszövetkezet, belső ellentmondást azért, mert benne a jog egy olyan intézményt szentesített, melynek gazdasági alapja nem volt. A gazdasági alap és a jogállapot kerül egymással szembe minden hitelszövetkezetben. Csak jogilag és nem gazdaságilag szövetkezetek a hitelszövetkezetek. Ezért buknak meg azok, amelyeket nem hitelképes emberek alapítanak. Ezért nem egyebek szövetkezeti bérbe bűitott részvénytársaságoknál azok, amelyek életképesek s amelyeknél a szövetkezet, az önszegély és a szociálpolitikai jelentőség csak a gazdasági kizsákmányolás eszközei. Ezért nem szövetkezetek az állami támogatással működő mezőgazdasági hitelszövetkezetek, melyeknek hatása legyen bár áldásos, a szövetkezet nevet csak bitorolják.

Midőn tehát most ismét szönyegre kerül a szövetkezetek kérdése, ne feledjék a jogász urak, hogy más a jog és más a gazdaság. S ha olyan intézménynek adnak jogi alapot, aminek nincsen gazdasági alapja, csak a gazdasági kizsákmányolás utját egyengetik.

S. B.

Országos kivándorlási központ.

Budapest, december 2.

A Magyar Gyáriparosok Országos Szövetségében ma délután 4 órakor szakértekezlet volt országos kivándorlási központ létesítése tárgyában. A szakértekezleten Chorin Ferenc főrendiházi tag elnökölt. Az értekezletet dr. Chorin Ferenc elnök nyitotta meg.

A Magyar Gyáriparosok Országos Szövetsége — mondta — ez év nyáreljén szaktanácskozást tartott a kivándorlás ügyében, mely végeredményében megjelölte azokat a feladatokat, melyek a kivándorlás korlátozása tekintetében az államra hárulnak s kijelölte azt a szerepet, mely, e fontos kérdésben a tár-

sadalomra vár. A mai értekezlet feladata, hogy szorosabban megjelölje a társadalomnak hivatását e kérdésben és szervezetet hívjon életre, mely e szerep betöltésére alkalmas. A szaktanácskozás alkalmával egy olyan társadalmi szervezet lebegett szemünk előtt, mely a miniszterium kiküldöttjeivel kiegészítve, kettős feladatot teljesített volna. Az egyik feladat a kivándorlás elleni propaganda szervezése, melynek eszközeit annak idején részletesen feltártuk; a másik feladat a visszavándorlás megindítása. Időközben oly események állottak be a világgiacon, melyek az ellenpropaganda szervezése mellett különösen aktuálissá teszik azt a törekvésünket, hogy medret ássunk a visszavándorlásnak. Legelső és legfontosabb feladatunk hogy a visszavándorlókat munkaalkalmakhoz juttassuk. A mai viszonyok közepette ez nem könnyű feladat. Nem vélek csalódnai, ha állítom, hogy a mezőgazdaság nagyobb felvételi képessége csak tavasszal várható. Az ipar, amely még csak nemrégiben is munkahiánnyal küzdött, az aratási munkák befejeztével kiegészítette munkássorait. Remélhetjük azonban, hogy a visszavándorlók egy része az iparban megfelelő elhelyezést fog találni, de e tekintetben túlvérmes reményeket nem táplálhatunk. Ha komolyan akarjuk azt, hogy a visszavándorlás nagyobb mértékben meginduljon — s ezt akarunk kell — akkor arra kell törekednünk, hogy a visszavándorlók legalább is a mai munkabérek mellett állandó elhelyezést találjanak. Másszóval új munkaalkalmat kell teremtenünk. Ez csak két uton lehetséges. Az állami beruházási program megállapítása és végrehajtása az egyik út. Nagy, hatalmas arányú iparfejlesztés a másik út. S most felvetődik a kérdés, hogy ily körülmények között milyen szerep vár a társadalomra, illetve a közvetlen érdekelt gazdasági érdekképviseletre. Anélkül, hogy a mai értekezlet bölcs elhatározásának elébe akarnék vágni, a helyzetet a magam részéről a következőképpen látom. A kormány kirendeltséget létesített Fiumében, melynek főadata a visszajövöket fogadni és elhelyezésükről gondoskodni. A kirendeltség, ha ezélt akarunk érni, így szervezve nem elégséges, mert a visszavándorlás tekintetében nemcsak Fiume bír jelentőséggel; fontosabb még Hamburg és Bréma kikötője s nagyon fontos a romániai bevándorlás tekintetében Bukarest. Ezen helyeken tehát véleményünk szerint szintén kirendeltségek volnaak szervezendők. Másrészt ezek a kirendeltségek országos munkaalkalmakról kellőképpen nem tájékozódhatnak, mert az ország centrumában, hol gazdasági életünk minden szála összefut, nincs meg a kellő szervezetek. Tehát a kirendeltségek kiegészítendőek volnaak egy központtal, mely az összes érdekképviseletekből alakulna s ezekkel állandóan kontaktusban állva, tájékozódást szereznek a munkaalkalmakról. Természetes, hogy ezzel párhuzamosan a megalakítandó központ a kivándorlás-ellenes propagandát is szervezné, még pedig két irányban. Munkához juttatná azokat, kik munka hiánya miatt készülnek kivándorolni, másrészt pedig hírlapok, nyomtatványok, röpiratok és egy országos agitáció útján feltárná a magyar munkás helyzetét Amerikában, azokat a veszélyeket, melyek ott reá várnak. S hogy e feladatot megvalósítsuk, szivós kitartásra, kötelességtudásra és áldozatkészségre van szükség.

Ezzel az értekezletet megnyitottam jelentem ki. (Éljenés.)

Matlekovits Sándor az Országos Iparegyesület nevében bejelenti, hogy az egyesület készséggel hajlandó a központ tevékenységében résztvenni. Laehne Hugó a központ felállítását minden teendő elvégzése céljából szükségesnek tartja.

Bujanovics Gyula: A kivándorlást képtelenek vagyunk megállítani mindaddig, míg az úvilág napibereivel versenyezni képesek nem vagyunk. Ami már most a visszavándorlást illeti, nézete szerint az a most visszajövő tömeg a kivándorolt munkássztyálnak a selejtése. (Ellentmondások.) Nem tartja helyesnek, hogy sippal-dobbal, mint valami nemzeti mártírokat fogadják a visszavándorlókat, úgy, mint annak idején a csángókkal tették.

Létay Gusztáv min. tanácsos: A munkaközvetítő igazgatója szerint Budapesten kellene központot teremteni, amelynek első feladata lenne az országban létező összes munkaalkalmakról tudomást szerezni, a fizetendő béreknek is feltüntetésével.

Bernát István: A fiúmei kirendeltség, amely ott már aktíválva van, megoldja feladatát a saját területére nézve, de a brémai és hamburgi és esetleg a génuai kikötőkön át visszavándorlókat ellenőrzés nélkül hagyni nem lehet.

Hegedűs Lóránt ügyvivő igazgató azt hiszi, hogy a visszavándorlás felkarolására alkotandó társadalmi szervezet az állami faktorok közreműködésével csakhamar ki fogja magát nőni olyan szervezetté, amely a kivándorlás egész problémáját felöleli.

Kovács József, az Adria tengerhajózási részvénytársaság vezérigazgatója: Mindenekelőtt örömmel és meglepéssel konstatalja, hogy a tények beigazolták, hogy a kivándorlást nem a hajóstársaságok csinálják, sőt érdekes, hogy most, amidőn a kormány „közkívánatra” megszüntette a Cunard-társulat hivatalos meghatalmazottjait, most már mindnyájan beismerjük, hogy nem az ügynökök munkája volt egyedül oka a mozzalomnak, hanem magasabb erők, amelyek, imé, most megfordították a mozzalom irányát. Az Adria és a Menetjegyiroda a visszavándorlási mozzalmat megindulása óta mindig éber figyelemmel kísérik, összeköttetésben állanak a gyári és kereskedelmi testülettel egyfelől, másfelől pedig kikérdezik a visszavándorlókat életviszonyaik, szak-képzettségük és szándékaik felől és ilyen módon igyekeznek azok elhelyezéséhez hozzájárulni. A tapasztalatok azt igazolják, hogy a most haza jövők a visszavándorlók legvagyonosabbjai. Biztos tudomása van róla, hogy majdnem mindegyikük kétezer koronát küldött haza a legutolsó két év alatt és bevállalásuk szerint hoznak a zsebükből átlag egy-kétezer koronát, tényleg azonban jóval többet, mert jó részük a dollárokat nem meri bevállalni, mert attól fél, hogy itthon megadóztatják utána. Ezen társadalmi alapon létesítendő szervezet mellett a hatóságokra az a feladat várakozik, hogy a társadalmi szervezet által kirendelt intézkedések megtételét sürgősen keresztülvigye. De magokkal a visszavándorlókkal hatósági ember ne érintkezzen, mert az Amerikát járt magyarok részben velük született ösztönből, részben korábbi tapasztalataik alapján nem igen rokonszenveznek a hatósági közvetítéssel. Ebben a tekintetben figyelmeztet különösen arra a fontos változásra, amely az Amerikából hazavándorolt emberek lelkében keresztülmegy. A tótot telítik pánuszáv, a magyart pedig szociálista-ideákkal és idő kell hozzá, amíg az itteni viszonyokhoz megint alkalmazkodni tudnak. Ismételtlen hangsúlyozza, hogy sürgős és mélyreható intézkedésekre van szükség. A belügyi kormány már is igen sok hasznos intézkedéseket rendelt el. Az Adria hazafias kötelességének fogja tekinteni a jövőre is, hogy ezt a mozzalmat töle telhető eszközökkel támogassa.

Báró Léway Lajos: Az amerikai válság olyan méretű, hogy előreláthatólag hosszú ideig fog tartani. Számolni kell tehát azzal, hogy nagyszámu visszavándorlót kell majd elhelyeznünk.

Dr. Sugár Ignác, a miskolci kereskedelmi és iparkamara titkára, készséggel bejelenti a szervezendő központ támogatását kamarája és — azt hiszi — az ország összes kamarái részéről.

Weiss Bertold: Hogy intézkedéseket teljesítsünk, első sorban azt kell tudnunk, milyen méretű lesz a visszavándorlás. Ebből a célból hiteles adatokat kell beszereznünk künn Amerikában a folyamatban levő és még várható visszavándorlás arányáról.

Lukács Jenő, Szakáts Péter és Dobozszi Sándor felszólalásai után Chorin Ferenc elnök összegezi az értekezlet eredményét. Megállapítja, hogy az összes jelenlévő érdekképviseletek és társadalmi szervezetek helyeslik a kivándorlási, illetőleg visszavándorlási központ szervezését. Megállapítja, mint az anket véleményét, hogy hibás volna ezt az akciót kizárólag a kormány közegeire, vagy kizárólag a társadalomra ruházni. A két tényező ezt a feladatot csak egyesülve oldhatja meg.

Az elnök ezután köszönetet mondván a miniszteriumok és a főváros képviselőinek, valamint a többi megjelenteknek, az értekezletet 7 órakor berekesztette.

Egy osztrák nyomdagép-gyár zavarai. A mödlingi L. Kaiser's Söhne cég, mely nyomdagépek gyártásával s főleg rotációs gépek készítésével foglalkozik — amint értesülünk — fizetési nehézségekkel küzd. A gyárat már 1900 óta kommanditálja a Kreditanstalt, de még ez a hatalmas hátvéd sem tudta megakadályozni azt, hogy a céget baleset ne érje. A Kreditanstalt most ahhoz a jól bevált „szanálási” módhoz fordult, hogy a céget, melynél több, mint másfél

millió koronája uszik, részvénytársasággá alakítsa át. Hogy a Kreditanstalt mit csinál ezzel a céggel — mely egyébként Magyarországba is befurakodott, amennyiben itt fióktelepet létesített — ahhoz semmi közünk. Ebből az alkalmából azonban megemlékezhetünk egyrészt másról, mi arra mutat, hogy a cég javarészt saját magának, illetve munkájának köszönheti balsorsát. Erről mi is tanúságot tehetünk, amennyiben ez a jeles cég szállította annak idején az Egyetértés rotációs gépeit és nyolcz hónapiig bibelődtek a cég mérnökei a gépek felállításával, de ezen idő alatt sem tudták azokat üzemképesé tenni s így óriási kárt okoztak nekünk. Mivel ez a kitűnő cég Magyarországra is kiveti hálóját, kötelességet vélünk teljesíteni, amikor ezekre az urakra és munkájuk értékére az érdekeltek figyelmét fölhívjuk, azzal a megjegyzéssel, hogy amennyire lehet, a közönség tartózkodjék a velük való összeköttetéstől.

Uj cégvezető a Hitelbanknál. Vasárnapi számunkban megemlékezünk a Magyar Általános Hitelbank gyapjuosztályáról, azzal kapcsolatban, hogy ez az osztály megnyílik s jeleztük, hogy ez osztály élére cégvezetőt neveznek ki. Erre az állásra — amint értesülünk — Deutsch Miklós, a Heller M. és Társa cég egyik főnöke van kiszemelve, akit már legközelebb kineveznek.

Az Iparpártoló Szövetség közgyűlése. Az Országos Iparegyesület házában Gelléri Mór királyi tanácsos elnöklésével vasárnap délel 12 órakor tartotta meg az Országos Iparpártoló Szövetség első évi rendes közgyűlését. A titkári jelentést Sugár Ottó terjesztette elő. A titkári jelentés tudomásulvétele után Krieshaber Leó a kormánysegélyek kiutalásának körülményes volta miatt panaszkodott. Kaszab Aladár pénztáros a pénztári jelentést terjesztette elő. Eszerint az első év bevétele 5380 korona 87 fillér, kiadása 3646 korona 37 fillér, feleslege tehát 1734 korona 50 fillér. Tudomásul vették és megállapították a jövő évi költségeloirányzatot, majd Gelléri Mór indítványára kimondták, hogy megkéri a kormányt a magyar ipartermek terjesztése körül érdemeket szerzett kereskedők kitüntetésére. Végül kiegészítették az igazgatóságot és a felügyelő-bizottságot.

A MÁV. személyi ügyel. Amint ismeretes, Csátary Frigyes, a Máv. tarifaosztályának igazgatóját a Dunagőzhajózási Társaság magyarországi igazgatójává nevezték ki. Ezáltal a nevezett osztály igazgatói állása betöltésre vár s erre — amint jó forrásból halljuk — Darvai Károly kir. tan. helyettes igazgató, a visszatérítési osztály főnöke van kiszemelve. Darvai helyét ez esetben Forray Gábor felügyelő foglalná el, aki ugyancsak a visszatérítési osztályban működik mint főnökhelyettes. — Hendel Béla igazgató halálával megüresedett a kereskedelmi miniszteriumban a tarifaosztály főnöki állása. Erre vonatkozólag több kombináció került előtérbe, valószínű azonban, hogy Hainal Lajos főfelügyelő nyeri el ezt az állást, ki már hosszabb idő óta helyettesítette Hendelt. Itt említjük, hogy Csátary Frigyes be is mutatkozott a D. G. H. T.-nál; állását azonban — amint jeleztük — csak 1908. január 1-én foglalja el.

Az Iparegyesület közgyűlése. Az Országos Iparegyesület vasárnap délelőt tartotta közgyűlését. A gyűlésen dr. Soltész Adolf titkár előterjesztésére a közgyűlés egyhangulag elfogadta az igazgatóságnak az alapszabályok módosítására tett indítványait.

Az osztrák vasutállamosítás. Már jelentettük, hogy az osztrák vasutminiszter megkereste az államosítandó vasutak igazgatóságát, hogy az államosításra vonatkozó tárgyalásokra nevezék meg delegáltjaikat. Az érdekelt társaságok — amint Bécsből írják — a jövő hét folyamán ülést tartanak, ahol képviselőiket kijelölik. Az osztrák-magyar államvasut részéről valószínűleg Taussig Iovag elnök, dr. báró Mayr igazgatósági tanácsos és Grimburg Iovag vezérigazgató küldetnek ki.

Most jelent meg az
1908. szököévre szóló

MAGYAR
KÖZIGAZGATÁSI
KALENDÁRIUM!

Hivatalok, intézetek, közigazgatási hatóságok és tisztviselők részére nélkülözhetetlen
ATHENAEUM MAGYAR KÖZIGAZGATÁSI KALENDÁRIUMA AZ 1908. SZÖKÖ-ÉVRE.

Közel 400 oldalon.

XVII ÉVFOLYAM.

Közel 400 oldalon.

Kivonat a tartalomról: Naptárész, közhatalmi rész, Budapesti kalauz, Tízletes tájékoztató a fővárosban, Posta- és távirádszabály, A legújabb hivatalos adatok alapján teljesen átdolgozott és megújított és a nyomtatás napjaink legkiválóbb tisztái díjazott, udvari hivatalok, zászló-szerek, testőrség, egyházak, főrendiház, képviselőház teljes név- és lakásjegyzékkel, Az összes miniszteriumok teljes címtára, Igazságügyi hivatalok, Ügyvédi kamarák a magyarországi, alsó-osztriai és bécsi ügyvédek név- és lakásjegyzéke, Tanintézetek, Közbiztonsági szaktanácsok, bizottságok, muzeumok, képtárak, Vármegyék a közigazgatási járással, Szab. kir. városok, rend. tan. városok és nagyközségek teljes tisztikara, Budapesti orvosok, fogorvosok, gyógyszerészek teljes név- és lakásjegyzéke, Tudományok, irodalmi és köznevelődési egyetemek, Közlekedési intézetek stb. stb.

Megjelent az ATHENAEUM részvénytársulat könyvtárában (Budapest, VII., Rákóczi-út 54.) és tartós keménykötésben 2 koronáért megrendelhető úgy ott, mint minden könyvkereskedésben.

Építőiparosok gyűlése. A Magyar Építőiparosok Országos Szövetsége tegnap délután tartotta egri főközségével együttesen rendezett II. kerületi ülését Egerben a városháza dísztermében. Farkas Elek főtitkár felsorolta az okokat, melyek szükségessé teszik az építőiparosok szövetségét, tömörülését a szociáldemokraták tulkapásaival szemben. Koch Károly orsz. szövetségi alelnök Szerényi államtitkár Pécsentt mondott programjának ama pontjait ismertetette, melyek az építőiparosokra sérelmesek. Nagy Emil és Hellebronth Géza orsz. képviselők felszólalásaikban keményen elítélik a szociáldemokraták tulkapásait és biztosítják a kerületi közgyűlést, hogy a törvényhozásban minden tőlük telhetőt megtesznek az építőiparosok érdekében. Végül hozzájárult a gyűlés multkoriban Szolnokon hozott ama határozathoz, mely szerint felkéri a képviselőházat, hogy az ipartörvény sérelmes pontjait változtassa meg. Az ülésből táviratot küldtek Kossuth Ferencz Ferencz kereskedelmi miniszterhez.

A fakeskedelem helyzetéről. Az a pénzváltás, amely az amerikai tulpespekuláció folyamánként az európai piacokon érezteti káros hatását, a magyar fakeskedelemre súlyos csapást mért. Már ez év elején rámutattunk azon egészségtelen jelenségre, hogy teljesen vagyontalan emberek erejükkel arányban nem álló vállalkozásokba bocsátkoznak és rámutattunk azokra a veszélyekre, amelyekbe a saját tőkével nem rendelkező vállalkozók egy esetleges pénzváltás idejében szakmájukat belesodorhatják.

A fakeskedelem és fatermelés jelenlegi helyzete igazán siralmas. A fatermelő váltót kap a szállított áruért, amely normális időkben ugyan pénzgyanánt tekintendő, most azonban teljesen elvesztette értékét, mert a bankok most még a legelőkelőbb czégek váltóit sem számítolják le, mert a faszakmával szemben eddig tanusított bizalomnak most már vége. A bankok megvonták a hitelt oly czégektől is, amelyek évtizedek óta velük összeköttetésben állanak és így nem szabad azon csodálkozni, hogy a czimtarban felsorolt czégek csekély kivétellel pénzzavarokkal küzdenek. Annak idején jeleztük, hogy a Loosy Hugmayer és társa czég fizetésektelensége egy hosszú sorozat kezdete. Ezen czégnek a bukása napvilágra hozta a Steinherz czég fizetésektelenségét, amely előbb-utóbb amugy is bekövetkezett volna. Azóta a következő czégek jelentették magukat a szakmában fizetésektelenségükkel: Teltsch Adolf Makó, Kohn Emánuel Tokaj, Löwy H. és társa, Klein és Kálnai, Braun és Tenner, Schachtiz Testvérek, Krammer Benedek Szegeden, Aczél Károly, Unger József és Gyula Budapest, Tihanyi Jakab Soroksár, Graff Emerich Eszék, Kirz Artur Komárom, Heinzel E. L. Bártfa, Marits és társa Károlyváros, Strausmann Dániel Sátoraljaújhely. Természetes, hogy a fakeskedelem sivar helyzete — írja az Erdészeti Lapok — az erdőgazdaságra sem maradhatott visszahatás nélkül. Ez a mostanában tartott faárverések eredménytelenségében nyilatkozik meg. Így legutóbb többek között eredménytelenek maradtak a horvát-szlavon határvidéken tartott faárveréseken kívül még a következő faárverések: Szomolnokhuta, Tótsóvár, Bogács, Krokna, Szászrégen, Arad, Kassa, Pribilina, Körösmező.

A nemzetközi baromfiállítás. A városi Iparcsarnokban levő baromfi-kiállítást vasárnap délután Darányi Ignác földmivelésügyi miniszter és gróf Újküll-Ghyllenband hadtestparancsnok is megnézték. A miniszter látogatását megelőzően, 10 órakor a Baromfitenyésztők Országos Egyesületének választmányja ülést tartott, amelyen elhatározták, hogy legközelebb, lehetőleg még a tél folyamán, kongresszusra hívják össze az ország baromfitenyésztőit. A kiállítást tegnap este zárták be. A bíráló-bizottságok közül eddig csupán a galambcsoporté tudott elkészülni. A szárnyas baromfiak házinyulak bírálói lapjának feldolgozásával csak két nap múlva készül el a bizottság, mely akkor dönt végleg a nagydíjak dolgában is. Ma már megkezdtek a kiállított állatok hazaszállítását. A kiállítással egybekötött vásár igen élénk volt, a pénztár forgalma meghaladta a 20.000 koronát. A baromfitenyésztőknek tegnapi napra tervezett nagygyűlést a megjelentek

egyhangu határozatával elnapolták, hogy így is alkalmat nyújtsanak a vidéki tenyésztőknek a kiállítás tanulmányozására.

A földmivelő nép téli foglalkoztatása. Minden esztendőben kiterjedtebb az a mozgalom, melyet Darányi földmivelésügyi miniszter indított meg s amelynek célja a mezőgazdasággal foglalkozó nép téli keresetének biztosítása. A különböző helyen és időben tartott tanfolyamokon már eddig is több mint 50.000-en sajátították el a háziipari ismereteket. Legutóbb is két helyen nyílt meg a kosárkötő-kurzus. zSabolcsmezgyében Mándokon, Veszprémmegyében Zirczen. Az előbbi helyen a megyei gazdasági egyesület gondoskodott a háziipari készítmények értékesítéséről is.

A tejjgazdasági kongresszus határozatai. A Pécsentt tartott első országos tejjgazdasági kongresszus határozatait a kongresszus rendezősege már felterjesztette a földmivelésügyi miniszterhez, valamint megküldötte az érdekelt társadalmi testületeknek is. Ugy a földmivelésügyi miniszteriumot, mint az érdekelt testületeket állandóan foglalkoztatják a kongresszuson felvetett kérdések és a kongresszus határozatainak megvalósítása a közel jövőben várható.

A Pénzügyi Szövetség hunyadmegyei körzete. Tegnap tartotta meg Déván a Magyarországi Pénzügyi Szövetség Országos Szövetsége hunyadmegyei körzete alakuló gyűlést. Az ülésen megjelentek a megye számtaltevő intézetei és pedig nemzetiségre való tekintet nélkül. Megjelent 8 magyar, 12 román és 4 szász intézet képviselője, akik lelkesen pártolták a körzet megalakulásának ügyét. A megjelenteken kívül még néhány intézet levélileg jelentette be csatlakozását, úgy, hogy huszonnyolc intézet lett tagja a körzetnek, melynek elnökévé br. Bornemissza főispánt választották meg.

Kisebbség-ácsmester földszintes lakóházat építhet. A kereskedelemügyi miniszter rendeletileg kimondta, hogy kisebbség-ácsmunkálatok végzésére jogosított ácsiparosok kis- és nagyközségekben a tisztán ácsmunkát igénylő egyszerű szerkezetű földszintes lakóházak építését egészben is elvállalhatják. Eszerint a 42493/91. számú rendelet alapján kiadott iparengedélyvel bíró ácsiparosok kis- és nagyközségekben az egyszerű szerkezetű földszintes lakóházaknál előforduló összes ácsmunkákat önállóan elvállalhatják, miből következik, hogy az említett ácsiparosok kis- és nagyközségekben a tisztán ácsmunkát igénylő és közműmunkával össze nem kötött egyszerű szerkezetű földszintes lakóházak építését egészben is elvállalhatják.

Új textilgyár. Fiumében egy nagy olasz szövetség textilipari vállalatot akar létesíteni, mely szövetségstípusú gyárat rendezne be. Az olasz czég egy budapesti fonaláru nagykereskedővel együtt szándékozik felépíteni a gyárat 100.000 orsóval s 500 szövöszékkel. A gyáralapítás költségeit hat millió koronára tervezik.

Kukoricza-csutka értékesítése. A Kereskedelmi Múzeum müncheni levelezőjének értesítése szerint ottan és általában egész Bajorországban meglehetősen jól lehet értékesíteni egy olyan anyagot, amely nálunk ugyszólván semmi értéket sem képvisel, a kukoricza-csutkáját. A csutkát megőrölve az erőtakaromány- és műtrágyagyárak vásárolják és elég jó árakat fizetnek érte. Az örölt csutkát rendszeresen más anyagok közé keverik és így hozzák forgalomba. Minthogy e czikkeben a kereslet Dél-Németországban elég nagy, már több ottani czég Magyarországról is keresett örölt csutkát, de a megkeresett czégek eddig csak egész csutkát ajánlottak. Ezek az ajánlatok azonban megdrágítják a beszerzést.

A cukorkérdés. Hatvany-Deutsch Sándor, a cukorgyárosok egyesületének elnöke, ma délelőtt a képviselőházban felkereste Wekerle Sándor miniszterelnököt és Popovics államtitkárt. A miniszterelnök a cukorkérdésről érkezett Hatvany-Deutsch Sándorral s Popovics államtitkárrel együtt hosszabb ideig tárgyaltak az osztrák cukoradó leszállításáról s a magyar cukorkivitelről. Itt említjük meg, hogy — mint Brüsszelből jelentik — a nemzetközi cukorkbizottság körében most már egész biztosra veszik, hogy Oroszország csatlakozni fog a

nemzetközi cukoregyezményhez, de azért Oroszország a szerződésre lépett államok között is kivételes helyet fog elfoglalni, mert a magas beviteli vámtétel, melyet Oroszország a külföldi cukor után szed, továbbra is érvényben marad. A mostani egyezménynek az alapja az orosz cukorkivitel kontingentálása. A kiviteli mennyiség ugyan még nincsen meghatározva, mindamellett szakkörökben ezt a mennyiséget a következő öt idény tartama alatt mintegy 10 millió métermázsára becsülik. Ezáltal az egyes államok nem lesznek kitéve annak, hogy az orosz verseny esetleges túlságos kivitele által veszteséget szenvedhetnek.

Villamosok forgalma. A budapesti villamos városi vasut vonalain november havában összesen 461.659 korona bevételt értek el. A mult év ugyanezen hónapjában a bevétel 405.301 koronát tett ki. A folyó év január 1-től az összes bevétel 4.806.687 koronára rugott a mult év ugyanezen időszakában elért 4.247.806 korona bevétellel szemben. — A budapesti közúti vaspályatársaságnak november havában 853.360 korona bevétele volt; a mult év november havában 727.534 korona. Az összesbevétel január 1-től november 30-ig 9.577.278 korona volt, a mult év hasonszakában 8.305.138 koronára rugott. — A Ferencz József földalatti villamos vasuton november hóban 280.707 szállított személy után 43.447 korona bevétel érte el. Január 1-től összesen 3.389.717 szállított személy után 523.998 korona volt a bevétel.

Fizetésektelen bank. Milanóban a Banca di Popolare Gataniában beszüntette fizetéseit. A bank tartozásai körülbelül 9.000.000 lírara rugnak.

A Osztrák-Magyar-Bank állása 1907. évi november hó 30-án: Bankjegyforgalom 1.933.352.000 (+ 56.182.000) korona. Érczkészlet 1.434.925.000 (— 183.000) korona. Leszámitolási tárca 750.863.000 (+ 13.965.000) korona. Lombardkölcsonök 94.764.000 (+ 10.032.000) korona. Adóköteles bankjegyforgalom 98.427.000 (+ 56.373.000) korona.

A kereskedelemügyi miniszter a gázfejlesztő gépekről. Kossuth Ferencz kereskedelemügyi miniszter a mai napon a következő körrendeletet intézte a törvényhatóságokhoz:

Utalással mult évi október hó 10-én kiadott körrendeletemre, értesítem a törvényhatóságokat, hogy az 1903. évi márczius hó 15-ike előtt felállított és jelenleg is használatban levő acetylén gázfejlesztő készülékekre, valamint az 1902. évi október hó 4-én kelt rendelettel kiadott és az acetylén-gáz gyártása és felhasználása körüli eljárás szabályozásáról szóló szabályrendelet hatálya alatt szerkezetükre nézve engedélyezett, de a méretek tekintetében eltérő készülékekre nézve a jelenleg érvényben álló s mult évi június hó 28-án kelt körrendelettel kiadott szabályrendelet 16. és 29. §-ában foglalt ama rendelkezés végrehajtását, melynek értelmében az ily készülékek engedélyezés céljából az acetylén ipari vizsgáló bizottságnak bemutatandók, illetve ezek a készülékek külön engedélyezendők, a belügyminiszter ural egyetértőleg további intézkedésig felfüggesztem. Felhívom a törvényhatóságokat, hogy a fentieket tudomás és mihez tartás végett a hatósága alá tartozó elsőfoku ipari és rendőri hatóságokkal haladéktalanul közölje és intézkedjék az iránt, hogy fentiek a hatósága területén az érdekeltekkel közöltessenek.

Sorsjegyhuzás. Bécsben az 1864. évi állami sorsjegyek mai huzásán következő sorozatokat húzták ki, 14, 181, 211, 315, 585, 593, 707, 863, 937, 1055, 1087, 1137, 1152, 1166, 1543, 1810, 1841, 1974, 2135, 2177, 2196, 2229, 2239, 2314, 2629, 2638, 2725, 2757, 2769, 2771, 2816, 2843, 2890, 2904, 2925, 2968, 3098, 3117, 3185, 3198, 3218, 3219, 3359, 3571, 3863.

A 300.000 koronás főnyereményt a 49. számú 937 sorszámmra, a 40.000 koronás nyeremény az 5 sz. 1543 sor, a 20.000 koronás nyeremény a 2177—40 sorozatra esett, 10.000—10.000 koronát nyertek 1974—26 és 2725—83 számú sorsjegyek.

Az Adria hajói. Az Adria m. kir. tengerhajózási részvénytársaság gőzösei közül az „Arad” szombaton Fiuméből Rotterdamba és Antwerpenbe, a „Baross” Fiuméből Grimsbybe, a „Lederer Sándor” vasárnap Marseilléből Fiuméba indult, a „Szapary” Marseilléből Fiuméba érkezett.

Hajózási beszüntetése. A magyar kir. folyam- és tengerhajózási r. t. közli, hogy Obrenovác szerb államán az árufelvételt, amennyiben az időjárás viszonyok arra előbb nem kényszerítetnek, a folyó évi idényre december 7-vel megszünteti az igazgatóság.

Kovács Menyhért és Társa
„Hungária Gyorsvizlő Abrakfűszer-vállalat”
 Budapest, VI. kerület, Felsőerdősor-utca 41. szám.
 M. kir. földmivelésügyi miniszter által 1906. nov. 11-én 75807. III/2. szám alatt engedélyezett „Hungária Gyorsvizlő Abrakfűszer” minden jószág tenyésztésénél nélkülözhetetlen. Kifőző eredményei lett kipróbálva szarvasmarhánál, lovaknál, sertészeknél, juhoknál és az összes baromfiaknál. Számítalan elismerő-levelek rendelkezésre állnak. — Kapható minden fűszerkereskedésben.

Az Első Leánykihásító Egylet mint szövetkezet gyermek- és életbiztosító intézetnél november havában 1.709.200 korona értékű biztosítási ajánlat nyújtott be és 1.489.900 korona értékű új biztosítási kötvény állított ki. Biztosítási összegek fejében 112.142 korona 78 fillér fizettetett ki. 1907. január 1-től november 30-ig 20.936.330 korona értékű biztosítási ajánlat nyújtott be és 17.922.530 korona értékű új biztosítási kötvény állított ki. Biztosítási összegek fejében a folyó évben 1.114.219 korona 61 fillér és az intézet fennállása óta 12.317.465 korona 52 fillér fizettetett ki. Ezen intézet a gyermek- és életbiztosítás minden nemével foglalkozik a legelőcsőbb díjtételek és legelőnyösebb feltételek mellett.

DR. HÖNIG IZSÓ

Elektroterapeutikai és Röntgen-intézet. Elektromágneses gyógyítás.

Budapest, IV. Károly-körút 24. sz. I. em. Lift.

Gyógytényezők:	Főbb javallatok:
Elektromágneses gyógyítás.	Általános idegesség (neurasthenia, hystéria.)
Röntgen sugarakkal való kezelés.	Ideggyengeségi állapotok.
Magas feszültségű árammal való kezelés (Arsonvalisatio).	Almatlanság.
Kék fényvel való kezelés.	Hűdések (Paralysis).
Villamos hőfürdők (Elektrotherm).	Idefájdalmak, zsibák, (Neuralgiák, Ischlas).
Villamos fényfürdők.	Szívbetegségek.
Villamos masszázs (Vibratio).	Köszvény és csusz (Rheuma, huygasavas lerakódások, izületi és csontbajok.)
Galván, Farad és Franklin árammal való kezelés.	Székrekedés.
Villamos vízfürdők.	Anyagcserebajok. (Elhízás)
Szénsavas fürdők.	Bőrbajok Bőrviszketeg
— Rendelés d. e. 8-11-ig, d u. 2-6-ig. —	Hajbetegségek (Hajhullás kopaszság.)
Kezelés egész napon át.	Aranyeres csomók.
	Kívánatra prospektus

TÖZSDEK.

A BUDAPESTI ÁRU- ÉS ÉRTÉKTÖZSDE

Gabonatözsde.

A tegnapielőtti fagy lázba hozta ma a gabona-tözsdet. Minden alapos indok nélkül félelem töltötte el a spekulációt, hogy az őszi vetések a hideg által kárt szenvedtek volna és ennélfogva az árakat rohamosan emelték. Áprilisi buza, mely szombaton 13.12 zárult, 13.27-ig, októberi buza 11.35-ről 11.57-ig, az áprilisi rozs pedig 12.55-ig emelkedett. Malmaink, buzditva a határidőüzlet hausse mozgalmát által, kész buzáért 30 fillérrel magasabb árakat fizettek, úgy, hogy a délelőtti üzlet nagyon szilárd irányzatban folyt le.

Eladatott:

Buza. Tiszavidéki: 150 mm. 80 kg. 26.50 korona, 1000 mm. 78 kg. 26.60 korona, 300 mm. 78 kg. 26.40 korona, 1000 mm. 78 kg. 26.20 korona, 2000 mm. 77 kg. 26.60 korona, 150 mm. 77 kg. 26.10 korona, 100 mm. 77 kg. 25.60 korona, 4640 mm. 76.5 kg. 26.20 korona, 200 mm. 76.5 kg. 26.10 korona, 350 mm. 76.5 kg. 26.10 korona, 300 mm. 78 kg. 26.10 korona, 50 mm. 76 kg. 25.30 korona, 200 mm. 77 kg. 25.30 korona, 100 mm. 75.6 kg. 25.70 korona.

Pestvidéki: 150 mm. 80 kg. 26.50 korona, 750 mm. 76.7 kg. 26 korona, 350 mm. 78 kg. 26 korona, 130 mm. 61 kg. 25.60 korona, 400 mm. 76.5 kg. 25.30 korona, 100 mm. 76 kg. 25.80 korona, 150 mm. 76 kg. 25.70 korona, 300 mm. 76 kg. 25.60 korona, 100 mm. 75 kg. 25.20 korona.

Dunaföldvári: 485 mm. 76.5 kg. 24.10 korona, (üszkös).

Fehérmegyei: 500 mm. 79.5 kg. 26.20 korona, 100 mm. 79 kg. 26.20 korona, 100 mm. 78.5 kg. 26.20 korona.

Felsőmagyarországi: 300 mm. 77.5 kg. 25.55 korona.

Bánsági: 150 mm. 74.5 kg. 25 korona.

Dunai: 2200 mm. 73 kg. 24.60 korona.

Raktári: 535 mm. 74.5 kg. 25.30 korona, 550 mm. 74.5 kg. 25.30 korona, 400 mm. 74.5 kg. 24.95 korona, 1507 mm. 73.2 kg. 24.75 korona.

Rozs: 100 mm. 23.20 korona, 200 mm. 23.50 korona, 200 mm. 23.70 korona, 300 mm. 75 korona, 520 mm. 24.20 korona, mind kp. mellett, 3 hó ab Budapest hajóból.

Arpa: 100 mm. 15.60 korona, 100 mm. 15.70 korona, 250 mm. 15.70 korona, 750 mm. 15.30 korona, mind kp. mellett, ab Budapest hajóból.

Zab: 200 mm. 17 korona, 750 mm. 16.45 korona.

Az árak 100 kg-kint koronákban értendők.

Budapesti gabonaforgalom.

1907. november 30-tól december 1-ig.

	Erkezett:	Elszállított:
Buza	43887	1031
Rozs	5310	1864
Arpa	8037	4575
Zab	5234	3086
Tengeri	8807	7409
Liszt	3498	33525
Korpa	100	4347

A határidőpiacra kottetett:

Délolott:

Előfordult kötések (50 kg.-kint):
 Buza 1908. áprilisra 13.21, 13.22, 13.18, 13.23, 13.20.
 Buza 1908. októberre 11.43, 11.46, 11.55, 11.50.
 Rozs 1908. áprilisra 12.43, 12.46, 12.36, 12.47, 12.44, 12.50.
 Rozs 1908. októberre 10.43, 10.47, 10.44,
 Zab 1908. áprilisra 8.73, 8.74, 8.71.
 Tengeri 1908. májusra 7.64, 7.67, 7.63.

1 óra 30 perczkor zárulnak:

áprilisi buza	13.24—13.26
októberi buza	11.51—11.52
áprilisi rozs	12.51—12.52
októberi rozs	10.49—10.50
áprilisi zab	8.70—8.71
májusi tengeri	7.64—7.65

Délutáni forgalom.

Délután az időjelző-hivatal jelentékeny hő-emelkedést jelezett, miáltal a kedélyek egy kicsit megnyugodtak.

4 óra 30 perczkor zárulnak

Buza 1908. áprilisra	13.18—13.19
Buza új októberi	11.45—11.46
Rozs 1908. áprilisra	12.42—12.43
Rozs új októberi	10.42—10.43
Zab 1908. áprilisra	8.69—8.70
Tengeri 1908. májusra	7.59—7.60

Értéktözsde.

Atözsde a mai nap folyamán már nem tartotta meg egészen azt a kedvező hangulatot, mely az utóbbi napokat jellemezte. Ma már némi bizalmatlanság tört utat magának, a realizálás nagyobb terjedelmű lett és ez a felfelé törekvő ármozgalomnak gátat vetett. A helyi piacon ma élénk üzlet volt, az árfolyamok emelkedtek.

Külföldről ma kedvező hírek jöttek, miért is az előtözsde szilárd irányzattal nyílt meg és az árfolyamok mérsékelten javultak. Később a bécsi arbitrázs különösen osztrák-magyar államvasuti részvényekben eladásokat eszközölt, minek folytán általános gyengülés állott be; az alapirányzat azonban szilárd maradt. A forgalom nem volt nagy. A déli tözsde, minthogy a berlini jegyzések várakozáson alul maradtak, kedvetlen hangulattal folyt le és az árfolyamok mérsékelt üzlet mellett hanyatlottak. Az utótözsden lemorzsolódtak az árfolyamok, mivel a bécsi arbitrázs ismét eladásokat eszközölt. A forgalom nem volt nagyobb terjedelmű.

Előtözsde.

Előtözsde gyenge.
 Kötettek: Osztrák hitelrészvény 640.—638.75.
 Magyar hitelrészvény 752.75—751.—. Osztrák-magyar államvasut 676.50—674.25. Déli vasut 153.—151.—.
 Rimamurányi vasmű 521.05—520.50. Magyar leszámítoló bank 472.50 Jelzálogbank 424.25 423.50. Közuti vaspálya 544.—542.25. Városi villamos vasut 282.75—281.75. Hazai bank 281.—. Kereskedelmi bank 3290.—. Orosz járadék 89.20—89.—.

Déli tözsde.

A déli tözsde gyengült
 Kötettek: Osztrák hitelrészvény 639.—637.75.
 Magyar hitelrészvény 751.50—750.50. Osztrák magyar államvasut 674.50—672.75. Déli vasut 154.50—152.—.
 Rimamurányi vasmű 519.—517.—. Magyar leszámítolóbank 472.25—471.—. Jelzálogbank 423.50—422.—.
 Közuti vaspálya 544.50—553.50. Városi villamos vasut 282.75—282.—. Magyar korona járadék 93.37 $\frac{1}{2}$ —93.10.
 Hazai bank 285.—282.75. 4%-os fővárosi kölcsön 91.50. Orosz járadék prompt 88.95. Orosz járadék ultimo 89.10—89.25. Magyar kereskedelmi bank 3290.—3305.—. Hazai takarékpénztár 19100.—19250.—. Drasche-féle téglagyár 448.—. Salgótarjáni köszénbánya r.-t. 565.—572.—. Weitzer-féle vagongyár 320.—325.—.
 Magyar vasuti forgalmi részv.-társ. 363.—365.—.
 Neuschloss-féle Nasiczi tannin-gyár 405.—.
 Prémium-üzlet: A díjbiztosításokért fizettek: Osztrák hitelrészvényekért holnapra 4.—5.—. K, 8 napra 10.—12.—. K, december végére 24.—26.—. K.

Utótözsde.

Az utótözsde irányzata gyenge volt és az árfolyamok lemorzsolódtak, a forgalom mérsékelt maradt.
 Kötettek: Osztrák hitelrészvény 637.85—637.25.
 Magyar hitelrészvény 750.—749.—. 4%-os magyar koronajáradék 93.20. Jelzálogbank 422.50—421.75. Államvasut 671.50—672.50. Déli vasut 151.50—150.50. Hazai

bank 284.—. Közuti vasut 542.—. Végül marad: Osztrák hitelrészvény 637.25. Magyar hitelrészvény 749.—. Jelzálogbank 421.75. Államvasut 672.50. Déli vasut 150.50.

BÉCSI GABONATÖZSDE.

Bécs, december 2. (Az Egyetértés távirata.)
 Az irányzat szilárdult, de a konzum tartózkodása következtében az üzlet majdnem teljesen megakadt és a kínálat is tartózkodó volt. Az árak emelkedtek, különösen rozsban, amely czikk 15 fillérrel, buza 10, tengeri és zab öt fillérrel drágult. Arpa szilárd irányzat mellett majdnem egészen üzletelen. Jegyezett buza tiszavidéki 13.15—13.65 korona, mosoni 12.45—12.85 korona, tótfelvidéki 12.55—13.05 kor., déli vasuti 12.45—12.75 korona, marchfeldi 12.25—12.60.

Uj-rozs: tótfelvidéki 12.40—12.60 korona, csepeli 12.35—12.55 kor., pestmegyei 12.40—12.60 kor., különféle magyar 12.30—12.55 kor., osztrák 12.25—12.50 korona.

Arpa: morvaországi 9.40—10. kor., marchfeldi 9.—9.50 kor., bécsvidéki 8.90—9.50 kor., tótfelvidéki 8.25—9.00 kor., csepeli 8.40—9.65 kor., győri 8.30—9.25 kor., déli vasuti 8.10—9.75 kor., tiszavidéki 7.20—8.25 korona.

Magyar tengeri: régi 8.15—8.30, új 7.60—7.90 korona, cingantini régi 8.90—9.10 korona, új 8.55—8.85 korona.

Magyar zab: selejtes 8.55—8.65 kor., közepes 8.60—8.85 korona, elsőrendű 8.85—9.10 kor., válogatott 9.10—9.35 korona.

BÉCSI ÉRTÉKTÖZSDE.

Bécs, decz. 2. A nemzetközi piacokon felszínre vetődött szilárd irányzat, valamint a javuló nemzetközi pénzvizonyok jó hatással voltak a mai előtözsde, egyes részvények árfolyamai azonban mindennek dacára csökkentek. Államvasuti részvényekben, vasművekben és a cseh északi vasut részvényeiben árcsökkenés állott be, a többi értékek azonban emelkedtek. A kedvező irányzat az előtözsde végéig tartott. A déli tözsde tartott irányzat mellett kevésbé változott árfolyamokkal nyílt meg. A forgalom további folyamán gyengülés állott be. A zárlat lanyha volt, arra a hírre, hogy Ausztriában részleges miniszterválság van készülöben.

11 órakor zárulnak:

Osztrák hitel. 638.75, Magyar hitel. 749.50, Länderbank 411.—, Államvasut 674.50 —, Elbavölgyi vasut —, Déli vasut 153.—, Alpési bányatársulat 586.50, Rimamurányi 519.—, Májusi járadék 96.55, Magyar koronajár. 93.35, Orosz érték 89.30, Török sorsjegy 183.—, Német márka 117.75.

A déli tözsde lanyha irányzattal nyílt meg.

1 órakor jegyeztek:

Osztrák hitel 638.25, Magyar hitel 750.—, Länderbank 411.—, Unio-bank 532.—, Államvasut 674.50, Angol-bank 293.50, Bankverein 519.—, Déli vasut 153.—, Gözhajó —, Alpési bányarészvény 585.50, Májusi járadék 96.50, Magyar koronajáradék 93.35, Török sorsjegy 183.—, Német márka 117.67, Elbavölgyi vasut —, Rimamurányi 519.—, Orosz járadék 89.40, Keleti vasutak —, Skoda —, Magyar jelz. —, Kárpáti petroleum —.

Bécs, december 2. (Osztrák értékek zárlata.)

4-2 százalékos papír-járadék 96.60, 4 százalékos osztrák arany járadék 114.25, 1860-as sorsjegy 148.—, Osztrák hitelsorsjegy 443.—, Angol osztrák bankrészvény 292.75, Bécsi Bankverein 518.25, Osztrák-magyar bank 17.74, Déli vasut 150.—, Dunagözhajózási társaság 981.—, Dohány részvény 401.—, Cs. kir. arany (vert.) 11.37. Német bankváltók 117.75, Osztrák Lloyd 411.—, 4.2 százalék ezüst járadék 96.55 98.45, Osztrák koronajáradék 96.90, 1864-es sorsjegy —, Osztrák hitelintézeti részvény 636.50, Union-Bank 534.—, Osztrák Länderbank 410.25, Osztrák-magyar államvasut 671.75, Elbavölgyi vasut 424.50, Alpési részvény 584.50, 20 frankos 19.20, Londoni váltóár 241.55, Lipótkohó 410.—, Töröksorsjegy 182.15. Nyomott.

Bécs, december 2. (Magyar értékek zárlata.)

4 százalékos arany-járadék 110.85. Tiszai és szeg, kölcs. sorsjegy 142.—, Magyar hitelbank részvény 747.—, Magyar leszámítoló és váltó részvény 470.—, Rimamurányi 517.75, Magyar czukoripar 16.80. Adria hajózási részvénytársaság 399.—, Magyar koronajáradék 93.20, 4 százalékos magyar földterhm. kötv. —, Magyar nyér.-k. sorsjegy 189.50, Kassa-Oderberg vasut részvény 361.—, Magyar jelzálogbank 422.50, Magyar keresk. bank 3290 kor.

KÜLFÖLDI ÉRTÉKTÖZSDE.

Berlin, december 2. (Tözsdei jelentés.) A tözsden az új hét elején a szombati zárlattal összehasonlítja, kevésbé szilárd volt az irányzat. A speku-

nyúl 220 kg.-ig — — — korona, ételsúlylevonással 120-130 fillérig. Belföldi süldő 100. — — korona. Horvát süldő — — korona. Malacz — — korona. (Arak minden levonás nélkül kilogrammonként, ételsúlyban értendő.) A vásár irányzata lanya, az árak változatlanok.

Bécsi vágómarhavásár.

Bécs, december 2. (Saját tud.) Felhajtott 3229 darab vágómarha és pedig 2763 darab hizott és 466 darab kicsontozni való marha. A jegyzések: elsőrendű hizott magyar ökrökért 80-84 koronáig, kivételesen 86 koronáig. Elsőrendű hizott tarka ökrökért 92-95 koronáig, kivételesen 98-100 koronáig, métermázsánként, élő súlyban. — Az irányzat lanya. Árak változatlanok.

Inyvásár.

Budapest, december 2. (Hiv. tud.) A mai vásárra felhajtottak 555 drb élő juhok. Az irányzat lanya volt. Fizettek középminőségű ürüért 40-44 fillért kilónként, avagy 34-38 koronát páronként. anyajuhokért 32-36 fillért kilónként, avagy 21-25 koronát páronként.

IDŐJÁRAS.

A meteorologiai központi intézet távirati jelentése 1907. december 2-án reggel 7 órakor.

Az elmúlt nap időjárásának áttekintése:

Hazánkban tegnap tulnyomóan derült idő uralkodott, ma reggelre azonban az ország délnyugati felén ismét borúsra változott és a tengerparton az eső is esik. A hőmérséklet ország-szerte a normális alá süllyedt és pedig északon, meg keleten átlag 6 C°-al; a maximum: Czirkveniczán 11 C° és a minimum: Arvaváralján -15 C° volt.

Prognózis a következő 24 órára:

Tulnyomóan száraz idő várható jelentékeny hőemelkedéssel.

Table with columns: Allomás, Legnyomás mm, Hőmérséklet Celsius szerint, Szélirány és erője, Felhőzet, Levegő páratartalom, Hőmérséklet max., min.

Felelős szerkesztő: PURJESZ LAJOS.

Kiadótulajdonos: A Magyar Ujságkiadó Részvénytársaság. Igazgató: ERDŐS ARMAND

VIZÁLLÁS.

december 2 nov. 30. december 2. nov. 30.

Table with columns: m é t e r, m é t e r, listing various locations and their corresponding measurements.

Kivonat a hivatalos lapból.

— December 1. —

Kinevezések. A vallás- és közoktatásügyi miniszter Nierth Dániel egyetemi nyomdai fizetéstelen könyváruosi harmadsegédet fizetéses könyváruosi harmadsegéddé, Knoll Magda ottani fizetéstelen irodaségdét fizetéses irodatisztává a kir. tudomány-egyetemi nyomdához, mindkettőt ideiglenes minőségben, Németh Sándor okleveles tanítót a mézveremi állami elemi népiskolához rendes tanítóvá, Balogh Gizella okleveles tanítónőt az algyógyi állami elemi népiskolához rendes tanítónővé, Rácz Erzsébet okleveles kisedővönőt a pisztraházi állami kisedővönőházi kisedővönővé, Richter Mária okleveles kisedővönőt a rozáliai állami kisedővönőházi kisedővönővé; a pénzügyminisztérium vezetésével megbízott miniszterelnök báró Splényi Ernő és dr. Kerntler Kálmán miniszteri segédtitkárokat miniszteri titkárokká, Wéber Tibor pénzügyi felügyelői teendőikkel megbízott miniszteri segédtitkár pénzügyi számtanácsosává és pénzügyi felügyelővé, dr. Hayde Gyula pénzügyminiszteri segédtitkár pénzügyi tanácsosává, Peuracs Miklós pénzügyi biztoshelyettes Mitroviczára pénzügyi biztossá ideiglenes minőségben, Tustar Adolf díjtalan pénzügyi számgyakornokot ideiglenes minőségű segélydíjas pénzügyi számgyakornokká a vukovári pénzügyigazgatóság mellé rendelt számvétséghez; a kassai ítélőtábla elnöke Sztroiny Jenő jogtudor, beregszászi járásbírói díjtalan joggyakornokot a kassai kir. ítélőtábla kerületébe díjas joggyakornokká; a budapestvidéki pénzügyigazgatóság File István czeplédi lakost a czeplédi adóhivatalhoz ideiglenes minőségű díjtalan adóhivatali gyakornokká; a debreceni pénzügyigazgatóság a hajduböszörményi díjas adóhivatali gyakornokot a hajduböszörményi díjas adóhivatali gyakornokot; a szekszárdi pénzügyigazgatóság Nyáry Andor István szekszárdi adóhivatali ideiglenes díjtalan gyakornokot a dunaföldvári adóhivatalhoz ideiglenes minőségű adóhivatali gyakornokká, Siling István szekszárdi pénzügyigazgatóság díjnokot a szekszárdi adóhivatalhoz ideiglenes minőségű díjtalan gyakornokká; a nagyváradai törvényszék elnöke pedig Gerda Sándor nagyváradai törvényszéki fogházrót a nagyváradvárosi járásbíróshoz hivatalsszolgárává nevezte ki.

Áthelyezések. A vallás- és közoktatásügyi miniszter dr. Rákóczy Géza pozsonyi kir. kath. főgimnáziumi rendes tanárt a fehértemplomi állami főgimnáziumhoz, Tattay Margit szekszárdi államilag segélyezett községi polgári iskolai rendes tanítónőt

pedig ugyanebben a minőségben a zalaegerszegi állami polgári iskolához helyezte át.

Pályázatok. A közhalmi járásbírósnál járásbírói állásra 2 hét; — Kék községben (Szabolcs várm.) postai ügynöki, a budapesti és a nagykanizsai törvényszékeknél irnoki állásra 4 hét alatt lehet beadni a pályázati kérvényeket.

Lipótvárosi Lloyd szálloda

BUDAPEST, V. Sétátér-utca 5.

Szép szobák villanyvilágítással újonnan átalakítva utcai szoba villanyvilágítással és rézággyal 1 frt 50 krajcár. Udvari szoba 90.

Telefon. Telefon.

Magyar királyi államvasutak 227041/907. számhoz.

Pályázati hirdetmény.

Az alulírott igazgatóság a magyar királyi államvasutak vonalain az 1908. illetve az 1909. és 1910. években talpfelállítás céljaira szükséges évenként mindegy 4.050 g. sósav, 75.000 gr. neutralisólsaj, 15.000 g. bukkfakátrányolaj és 25.000 gr. kőszénkátrányolaj szállítására ezennel nyilvános pályázatot hirdet.

A különleges feltételek tartalmazó ajánlati úrlapok, valamint a szállításra vonatkozó és az ajánlati felhívás részletek módosított tartalmazó ajánlati felhívás az alulírott igazgatóság «Anyag és leltárbeszerzési szakosztályánál» (Budapest VI., Andrássy-ut 78. sz. II. emelet 40. ajtósz.) megtekinthető és ugyanott díjtalanul kapható.

A szabályszerűen kitöltött egy koronás magyar királyi okmánybélyeggel ellátott ajánlatok, — a 60 filléres belyeggel ellátott és aláírt ajánlati felhívással együtt, lepecsételve legkésőbbben 1907. évi december hó 21-én déli 12 óráig a fentemlített szakosztálynál benyújtandók, vagy pedig posta útján oda küldendő és a boríték ezzel a külső címmel látandó el: «Ajánlat 227041/907. számhoz.»

Bánatpénz gyanánt az ajánlatok anyagok értékének 50/0-ka, legkésőbb 1907. évi december hó 20-ának déli 12 órájáig a magyar királyi államvasutak központi főpénztárájánál (Budapest, VI. ker., Andrássy-ut 75. sz. földszint) akár kézpénzben, akár állami letelekre alkalmas értékpapírokban letendő.

Bánatpénz nélkül és később benyújtott, valamint olyan ajánlatok, melyek nem az előirt módon tételnek, vagy amelyek az aláírandó ajánlati felhívás nélkül nyújtatnak be, figyelembe nem fognak vétetni.

Budapest, 1907 november hóban.

A magy. kir. államvasutak igazgatósága.

Ezen specialista legjobban ajánlható szerfeletti gazdag tapasztalata alapján, melyeket a kórház hngyesserv és bujakóros osztályán való működése alatt számos éven át szerzett.

Dr. FABINYI

specialista nemi bajokban emeritált kórházi orvos

gyorsan és alaposan gyógyít bármely régi és makacs

nemi betegséget

(hugyosófolyást sebeket, syphillist stb.)

Impotentiát (férfiui gyengeség) megidős ebeknél is meglepő eredménnyel, a rendes foglalkozás megzavarása nélkül.

Biztos siker folytán a honorarium utólag is fizethető.

Levelekre díjtalanul válasz. Klvánatra gyogyszerek.

Rendelés: d. e. 9-3-ig és este 6-3-ig.

Budapesten, Rákóczy-ut 8/A. szám

(A Pannónia szállodával szemben.)

Atjáró ház. — Befárat a leposonót — Külön várdezőbák.

HETI MŰSOR.

Table with columns: December, Nemzeti Szinház, Népszinház, Magyar Szinház, Var Szinház, Urania, listing performances for the week of December 4-8.

KÜLÖNFÉLÉK.

Mottó.

Telc van lelkem lobogó dállal:
Enyém az alkony. Enyém a hainal.
Enyém a bánat, enyém a mámor
Rózsahulláskor,
Rózsahulláskor.

Enyém a tündéralmok világa.
Oda jár lelkem titkon imára.
Enyém az üdv és enyém az élet...
... Könyvemben is hát
Róluk mesélek.

Kiss Ferencz.

(A könyvek pusztulása.) Ujabb az a kérdést vetették fel, hogy a könyvtárakba fektetett óriási összegek a késő századoknak kamatozhatnak-e, avagy van a könyvtáraknak olyan veszedelmes ellensége, amely a könyvek életét csupán egynehány évtizedre kurtítja meg. Ez a veszedelmes ellenség a papiros gyöngye anyaga, amely a papirvizsgálással foglalkozó szakemberek szerint már 3-4 évtized alatt használhatatlanná teszi a modern könyvek nagy perzentjét. A berlini egyetemi könyvtár igazgatója szomorú tapasztalatai alapján kezdeményezte a könyvek tartósságának megítélését. Az első enemi vizsgálatot már husz év előtt megpróbálták. Már akkor kintint, hogy nem is számítva a napilapokat, 100 értékesebb folyóirat közül csak 6 olyan folyóirat akadt, amelynek papírja elég erősnek mutatkozott arra, hogy belőlük a későbbi emberöltők is okulhasanak. A többi folyóirat papírja csak néhány évtizedig tart el és a laza farostok, amikből a legtöbb papír készül, az elmállásnak ellenállni nem tud. Az egyetemi könyvtár újabb panaszára a papirvizsgáló állomás Herzberg tanár vezetésével újabb vizsgálatokat végzett. Kétségtelenné lett, hogy mintegy 60 év óta, mióta fából is készül a papír és kivált napjainkban, a nagy verseny következtében, a papír minősége és ellenálló képessége annyira aláhanyatlott, hogy például az 1881-ben megjelent Puchta: Cursas der Institutionen című munka papírja 26 év alatt annyira szétmállott, hogy a könyv olvashatatlan és emiatt a forgalomból ezt ki is kellett vonni. Szakemberek szerint, ha e könyv papírminőségét példányonként csak 10 fillérral is fölemelték volna, évszázadokon át tartó erős könyvet vizsgáltak meg,

amelyek az utolsó 3-4 évtizedeken jelentek meg. Ezek közül még monumentális könyvek is, mint az „Allgemeine Deutsche Biographie” még egy emberöltőn át sem képesek szolgálni a felvilágosodást. A jelentés megnevez végül egy német napilapot is, a mely maga már annyira tudatában van rossz papirosának, hogy könyvtárpéldányait vastagabb és erősebb papirosra nyomtatja.

(Koldusok ujsága.) Most, amikor a szaklapok annyira elszaporodtak, talán fel se tűnik, ha a koldusok is külön szaklapot alapítottak a maguk érdekeinek megvédésére. Mindenesetre érdekes lap, melyet a párisi tehetségesebb koldusok irnak és bocsátanak az okuli vágyók rendelkezésére. A lapot csak a koldusok kapiák s azok sem ingyen, hanem husz fillérért darabjának. A lap nem foglalkozik sem politikával, sem szépirodalommal, hanem csak a koldusokat érdeklő ügyekkel. A lap üzleti részét a hirdetések töltik ki, ahol állásokat közvetítenek. Így például nem sokáig kell a hirdetések közt keresgelnünk, hogy ilyen hirdetésekre akadunk: „Keresek egy vakot, aki ért a fuvalához”, vagy „Egy nagyforgalmu fürdőhelyre egy sánta kartárs kerestetik, kinek jobbkarja hiányzik; hebegő előnyben részesül”, továbbá „Jól siró kis gyermeket keresek, dagadt képűek előnyben”. A lap ezenkívül nyilvántartja a gazdag emberek névnapjait, esküvőit, haláleseteit, szóval, ahol a „kartársaknak” kiállításuk lehet egy kis bevételre.

(A madarak sebessége.) A madarak röptének gyorsasága régóta vita tárgya a tudósok között. A házi fecske Spallanzani szerint 89 méternyi sebességgel röpül másodpercenként, a galambok repülésének gyorsaságát pedig a párisi—budapesti galambversenyen, körülbelül 1300 kilométernyi átkelésnél középszámítással, 51 méterben állapították meg. Érdekes kísérletet tettek Antwerpenben egy fecskével, amelyet fészkeből kiemélvén, Compiegnebe vittek s ott megjelölvén, szabadon bocsátották az északi szél irányában reggel 7 órakor. A madár 8 óra 23 perczkor érkezett vissza Antwerpenbe s ott sietett újra elfoglalni a Predicateurs-utczában levő fészket. A fecske tehát azt a 262 kilométernyi távolságot, amely Antwerpen Compiegne-től elválasztja, 1 óra 23 percz alatt repülte át, óránként 207 kilométernyi sebességgel, vagyis 58 méterrel másodpercenként. Az ugyanabban az időben eleresztett galambok csak 11 óra tájban érkeztek meg s e szerint csupán 57 kilométernyi sebességgel

fejtettek ki óránként, vagyis 15 méter esett egy másodperczre. Ez a közel 60 méternyi sebesség egy másodpercz alatt fogalmat nyújt arról a gyorsaságról, amelylyel a fecskék megtehetik költözökösüket. Így lehetséges aztán, hogy az Algirből Franciaország éjszaki részébe való átvándorláshoz nem kell nekik több, egy jó félnapnál. A galambok pedig átlag csak 15 métert tehetnek meg egy másodpercz alatt és a legkedvezőbb körülmények és a legjobb szél mellett se haladták eddig még meg soha sem a 21 métert. 80 kilométer óránként különben mindenesetre tekintélyes gyorsaságnak mondható.

(A tetovirozás.) A tetovirozás, ami a fegegyezkednél, a matrözoknál és a rézbőrű indiánoknál olyan általán kedvelt szokás, újabb időben az angol főrangúak közt is annyira elterjedt, hogy alig van előkelő ember, aki ennek alá ne vetné magát. Hogy mi ennek a barbár divatnak az oka? az természetesen minden egyes előbb említett foglalkozási ágnál más-más. Főoka azonban valószínűleg az, hogy az illető magát mástól megkülönböztetni akarja. A csendes-tengeri szigetlakóknál még a nők is tetoviroztatják magukat. Karukat és mellüket szögletes, czombjukat és lábikrájukat körszerű rajzokkal. Ennek vallási oka van. Mert hitük szerint a meghalt csak akkor támadhat föl, ha halála után a tengerikigyó bőrébe bujhat, de a kigyó csak úgy áll az alkura, ha cserébe ő is elég cifra bőrt kap.

(Halottégető kemenczék.) Jelenleg az egész világon összesen hetvenkilenc halottégető kemence van, ebből hét Németországban. A nyolczadikat (Mainzban) nemsokára megnyitják. A Németországban elégetett halottak száma 693. Angliában szintén hét kemence van s elégettek tavaly 445 holttestet, vagyis majd kétszer annyit, mint az előző esztendőben. Svájcban, Zürichben, Bazelben és Genfben van halottégető, a negyediket most építik St.-Galleiben. A svédeknek Stokholmban és Göttingenben, a dánoknak Kopenhágában van halottégetőjük. Legjobban elterjedt ez az intézmény Olaszországban, ahol 22 halottégető van, de ezekben tavaly csak 243 holttestet égettek el. Az Egyesült-Államokban 24 halottégető van s ezek tavaly 2295 holttestet hamvasztottak el. Megemlítsérem méltó, hogy Franciaországnak csak egyetlenegy halottégetője van a Père Lachaise-temetőben, míg Oroszországban, Ausztriában és Magyarországon egy sincs.

MEGCSALT ASSZONYOK.

— REGÉNY. —

Írta: E. GABORIAU.

30

Midőn a tölgyiaajtót szorgosan becsukták Robelot mögött, Plantat odalépett Lecouhoz, odanyújtotta a kezét s meghatott hangon így szólt:

— Lecou ur, ön koczkára tette az életét, hogy megmentse az enyémet! Hogyan fejezzem ki önnek mélyen érzett hálamat?!

Gendron doktor is odalépett a titkosrendőrhöz, megszoritotta a kezét, miközben őszinte csodálkozással mondta:

— Ön igazi férfi! Bátor és pártatlan az éleslátása. Midőn ma reggel megérkezett, sejtelnem sem volt az ott történekről és csak a teit színelhelyének a megtekintése már elégséges volt ahhoz, hogy a bűnöst megtalálja. Ezzel bebizonyította nekünk logikájának helyességét, melylyel rögtön megtudta, ki az igazi bűnös.

Lecou elvörösödött örömben az elismerés fölött, de azt szerényen elhárította.

— Még nem vagyok teljesen megelégedve, mert a láncból még hiányzik néhány szem.

A gróf mindenesetre a bűnös, de még nem ismerjük cselekedetének rugóját; miért gyilkolta meg a feleségét és miért akarta azt a látszatot kelteni, mintha ő is a gyilkosoknak esett volna áldozatul?

— Nem lehetséges, hogy Tremorel, aki gyilkolta a feleségét, megölte azt, így eltette láb alól, hogy ezáltal egy másikkal, akit szeret, egyesülhessen? — mondta most Gendron.

Lecou a fejét rázta.

— Nem, ezért még egy férfi sem lett gyilkossá. Minden nap előfordul, hogy kedvesük vették a férfiak elhagyják a feleségüket!

— Helyes, de hátha az asszony kezében van a vagyon s a férfiak nincs semmiye?

— Ez az eset itt nem forog fenn; mint legutóbb is értesemre jutott, a grófnak százezer frankja volt, mely hercegi vagyonából még megmaradt, de meg a feleségével vagyonközösségben élt és jogában állt az értékek felett tetszése szerint rendelkezni. El is adott néhány birtokot és azoknak árát értékpapirokba fektette. A büntény oka tehát a multban lehet. Alkalmassint a gróf és a grófné együtt követtek el valami súlyos bűnt és ezáltal egymáshoz voltak lánczolva és azt hiszem nem tévedek, ha azt gondolom, hogy az a fickó, aki ott benn van s aki meg akarta gyilkolni a békebíró urat, ama két embernek czinkostársa volt. A büntény pedig —

— Sancresy megmérgezése! — kiáltotta hirtelen Gendron doktor, kinek ez a gondolat mint a villám cikázott át az agyán.

— Igen — felelte Lecou — és ezt a homályos titkot kell felfedeznünk és kiderítenünk, hogy a grófné meggyilkolását érthetővé tegyük — és én meg vagyok róla győződve, hogy a békebíró urnak hatalmában áll felderíteni azt, ami ezideig még homályos.

Plantat, ki ezideig mély gondolatokba látszott emérlőve lenni, felemelte most a fejét és szinte ünnepies hangon felelte:

— Az ön csodálatos éleslátása folytán kitalálta az igazat és abban is igaza van, hogy ismerem Tremorel történetét. Hallgattam, mert fontos okok késztettek a hallgatásra, de ezek most már nem léteznek és azért most már megtudhat mindent!

Felkelt és íróasztalának egyik rejtett fiókját felnyitva, terjedelmes iratesomót vett ki belőle.

Ezalatt teljesen nappalodott. A keriből vidám madárcsiesergés hallatszott, de máskülönbent teljes csend honolt.

— Uraim! — mondta a békebíró, mialatt a kéziratra mutatott — amint láthatják, ez igen hosszú történet, amit itt tudatni akarok önökkel; mi pedig már huszonnégy órája fenn vagyunk — nem pihennék talán le egy kevéské?

De sem a doktor, sem a detektív nem akart

semmit sem tudni a pihenésről, sokkal izgatottabbak voltak, hogy a rejtély nyitját végre megismerhették.

— Tehát jól van, hallgassák meg! — szólt Plantat; leült az asztalhoz, fellapozta a kéziratot s elkezdett olvasni.

TIZENEGYEDIK FEJEZET.

Gróf Tremorel Hektor huszonöt éves korában igazi világi volt. Több millió kitévő vagyonra volt és pompás egészségnél örvendett. Esztelen, vad életével azonban néhány év alatt mindkettőnek a nyakára hágott. Mindenesetre elérte azt, ami után vágyott; mindenféle kicsapongásairól, esztelen költségeiről, vakmerőségéről egy ideig minden nap beszéltek, a kutyái, lovai, szeretői pedig a legszebbek voltak és látványosságzámba mentek. Minden nap, amelyen nem beszéltek ő róla, eiveszett volt a számára és minden gondolata csak oda irányult, milyen vakmerő, bizarr dolgot cselekedjen, hogy ő fölülte csodálkozzanak.

Egy pénzügyi nagyság mesés szép feleségét megszöktette s azután párbafozott a férjével. Monte-Carlóban sikerült neki egyszer a bankot robbantani, ellenben egy másik éjszaka épp oly könnyen sikerült neki 150.000 frankot elveszíteni. Egyformán örült neki, ha versenypárijája győzött vagy a zsokéja kitérte a nyakát — csak a neve legyen forgalomban.

Az a vágy, hogy beszéljere róla, valóságos betegséggé fajult és a legképtelenebb módokhoz nyult, hogy ezt elérje. Így egy alkalommal egy étteremben összezuza az edényeket és a tele pezsgősüvegeket kihajigálta az ablakon. Ez a tréfa tízezer forintjába került és a rendőrségre is megidéztek.

Három év alatt öt millió frankot pocsékolott el, de azért ő teljesen gondtalanul vett föl újabb és újabb pénzeket a birtokaira, míg aztán egy nap a hitelezők megtagadtak tőle minden pénzt.

(Folyt. köv.)

alaegezszeget
járásbíró
olcs várm.)
anizsal tör-
t lehet be-

álloda

5.
átalakítva
yal 1 frt 50

telefon.

ámhoz.

mény.

államvasutak
910. években
mdegy 4.050 g.
bükfakátrány-
tására ezennel

ánlti úrrok,
mlattól kö-
jánlati felhívás
eszerezi szak-
sz. II. emelet
alanul kapható.
más magyar ki-
a 80 filléres
vívással együtt,
mber hó 21-én
benyújtandók,
a boríték ezzel
007. számhoz,
ékének 5/0-ka,
déli 12 óráig
főpénztárnál
(8 óráig) akár
s értékpapio-

valamint olyan
tétetek, vagy
kül nyújtának

k igazgatóság.

felett razdag
sz hűgyszerv
alatt számos

NYI

an
os

gi és malkacs
éget

list stb.)

gyengeség
rel, a rendes
ül.

fizethető,
gyaszrok.
e 6-3-ig.

A. szám.
n.)
árószobák.

Urania

A babona

A babona

A babona

z élet komédiája

A babona

SZÍNHÁZAK

Kedden, 1907. december 3-án

Várszínház

MEGVALTAS.
Színmű a felvonásban. Irták dr. Szalay Mihály.
Őrv. Keresztény Rákosi Sz.
Keresztos Mihály Gál
Erdős Maria P. Márkus E.
Schwarz József Petheas
Hidvéghy grófné Vizvári M.
Sólyomberki baróné Molnár
Seressné S. Demjén
Erdős Anna Munkácsi M.
Levéthordó Hajdu
Juliska Várnai
Orvos Pállity
Munkás Moszáros
Kezdeté 7 órákor

Király színház

Varázskeringő
Operett 8 felvonásban. Irták Dörmann és Jacobson. Fordította Mérei Adólf. Zenéjét szerette Strauss Oszkár.
XIII. Joahim Nemet
Lothár Papir
Heléna Petráss S.
Niki Ráthonyi
Gusztó Csapó
Friderika Orley G.
Francos Olivés G.
Vendolin miniszter Szabó
Sigmund lakáj Sárány
Kezdeté fél 8 órákor

Vígyszínház

Tiszti fruska
Vígjáték egy felvonásban. Irták Rajna Ferencz.
Személyek:
Carin grófné Haraszthy H.
Valburga leánya Harmath H.
Arzen, báró Fenyvesi
György, százados Tanay
Kort, diák Göth
Szobalány Dallos I.

Ezt követi:
Coullisset ur
Vígjáték 8 felvonásban. Irták Blum és Toche. Fordította Mihály József.
Személyek:
Coullisset Hegedűs
Saint-Castel Vendrel
Gaston Fenyvesi
Rosine Szogyeny M.
Lucien Tapoetzal
Louise Komlósi I.
Anette Pécsi P.
Esparrillené Rónaszékiné
Alfredné Kiss I.
De Pontoliermé Makróciné
Kezdeté fél 8 órákor

urania színház

A babona.
Kezdeté fél 8 órákor

BUDAPESTI Cabaret Teréz-körút 28. Telefon 52-88.

(BONBONNIERS). Minden este 9-től 12-ig nagy előadás. A nagyszerű, teljesebb uti decemberi műsor. Kis színdarabok: László Fildy műtermében. A pesti kávéház. Egy valódi történet. Színpadi tréfák: A száz esztendő jövőre is mondó. A Vajda Wáner zenéje. A modern házaspár Huszonöt uti cabaret-szám. Az údv. katonája. Lovó a szanatoriumból. Montignoson Björnson kiróh nasa. Jakob páriarka. Kossuth Ferencz komorviki. A felpezsett Heidlberg. As abbé és a gróf. Aktuális tréfák, stb. Fellépnek: László Rószl, Nagy Endre, Ferenosz Károly, Kepl Jolán, Balogh Böske, Bibor Olga, M. Ohabauty, Huszár, Sajó, Gabányi, Kövály stb. Jegyek: Bárd, Kossuth Lajos-utca és Andrássy-ut, Zipszer-nél Andrássy-ut 4. és a Cabaret pénztáránál.

FŐVÁROSI ORFEUM

WALDMANN IMRE igazgató. VI., Nagymező-u. 17.

Ruth St. Denis

a világhírű táncművésznő és a rendkívül kacagató, nagyszerű új műsor. A pályók és zenekari helyek árai mérsékelten fel vannak emelve. Az előadás 8 órákor kezdődik. Jegyelvétel a nappali pénztárnál 10-14 óráig és d. u. 8-10 óráig. A téli kertben reggeli 5 óráig VÖRÖS ELEK cigányzenekara hangversenyez.

Varieté-Színház

ezelőtti Nemzetközi Orfeum. BUDAPEST, VIII., Rákóczi-ut 63. szám. Deoz. hó 1-től szenzációs új műsor.

The original Morillo Compagnie.

»Egy karnevál éj,« burlesque némajáték. A. SHELDON orosz ének és táncszóport. Arzonkivül az összes újonnan szerződött attrakciók és magánzenekari fellegye.

»A mintaszüzek« énekes boh. Irták: Gara, Kardos, Vécsei. Az előadás kezdete este 8 órákor. Minden ünnep- és vasárnap délután 1/24-kor előadás mérsékelt helyekkel.

A téli kertben reggeli 5 óráig HEGEDUS GYULA elsőrendű cigány zenekara hangversenyez.

NAGY BALL MABILLE

Veszek zálogcédulákat

elzálogosított brilliánsokat, aranyat, ezüstöt, gyöngyöket és ékszereket a legmagasabb összegig költségmentesen kiváltok és teljes értékét kifizetem

DEUTSCH ALFRED ÉKSZERKERESKEDŐ
BUDAPEST, Király-utca 34. Petöfi-utca sarok

Sár- és hőcipők, vadász mellény, lábszárvédő, járókorcs, goralóruházat és kocsifutarkók
FÖLDVÁRY IMRÉNÉL,
Kossuth Lajos-utca 18. és Rákóczi-ut 7.
Arlegyzék bérmentve.

LOVAS GYULA

okleveles vívómester kitünően felszerelt
torna- és vívóterme
VI. ker., Nagymező-utca 28. szám, II. emelet.
Olasz rendszerű kard- és törvívás. Egyesületeknek és nagyobb csoportoknak kedvezmény.
Beiratás egész nap

Jól lát?

Ha nem, akkor forduljon bizalommal
MATSCHEK optikushoz, csak Károly-körút 8. sz. ahol szemüvegek és látászékek is legolcsóbban kaphatók.
Innyen Arlegyzék bérmentve

Benold-gáz

világító készülékek és motorgenerátorok
A legújabb kor nagyfontosságú találmánya, egyformán alkalmazható világításra, fűtésre és erőátvitelre. Kisebb telepek létesítésére ép oly alkalmas, mint az acetylen, csak hogy ennek robbanó veszélye, bűze és más kellemetlenségei nélkül. Bárhol (hatósági engedély nélkül) felállíthatók és bárki által kezelhetők — Generátor-készülékek, nagy világításra, mint erőátviteli csúlokra többféle nagyságban készülnek.
Magyar Benold-gáz Részv.-társ. Arad.
Raktár és iroda:
Budapest, VI., Andrássy-ut 17. szám.

Elsőrendű uri-szabó üzlet

Kizárólag mérték szerint
Oszli zakkó öltöny
Raglán v. téli-kabát
40 és 50 kor.-ért
Dus választék bel- és külföldi szövetekben.
Nyáron készült egész rinom télikabátok 50 koronáért kaphatók.
Mechlovits és Faj
törv. bej. uri szabók,
Budapest,
V., Váci-körút 76.

Dr. Trnkóczy Ottó-féle
Gyógykeserü likör. (Kraft bitter.)
Kizárólag zamatos gyógyfüvekből készült. — Melegíti és erősíti a testet. — Elősegíti és fokozza az étvágyat.
Vezérképviselet **Steiner Gusztáv** Teréz-körút 2.
Gyártó: **Stein és Robitschek** Bécs, III., Dianazasse 6.

Surányi szalonczukorka

legfinomabb minőségben
1 kg. 4 H., 2 kg. 7 H., 4 kg. 12 H.
utánvétel mellett bérmentve.
Finom friss teasütemény is kapható
Surányi cukorkagyár
Nagy-Surány, Nyitramegye.

CIMBALMOK,

legújabb szabadalmazott acél belső szerkezettel, melynek hangját, hangtartását más gyártmány meg se közelítheti, részletfizetésre is legolcsóbban megvásárolható. Fonográfok, gramofonok, hegedűk, fuvolák, szitarák, okarinák stb. olcsón legjobbak. Kétféle tevé elismert jó munkáért.
Arjegyzéktingyen kold Mogyoróssy Gyula
m. kir. szabadalmazott hangszergyáros
Budapest, VIII., Rákóczi-ut 71
Telefon 58-20.

Szőnyeg, függöny eladás!
500 darab 200-300 nagyságu virágos tartós ebédli szőnyeget 7 forintért.
15.000 méter futószőnyeget méterenként 45 krajzárért.
Függönyöket ablakonként 2 forint 50 krajzárértől a legfinomabb minőségig árusít.
ROSENBERG és QUITT
Budapest, VI., Király-utca 82.
A alapítói 1895

Nászajándékok

jubileumra díszárgyak, év-eszközök, műnari cikkek
részletfizetésre
is kaphatók jutányos áron
POLGÁR KÁLMÁN
művészi ékszerterelepén
Budapest, Erzsébet-körút 29. l. em.
Arjegyzék 2000 rajzzal ingyen és bérmentve.

Kedd, december 3,

EGYETERTÉS

SZÍNHÁZAK

Kedden 1907 december 3 án

Nemzeti színház

Napamasszony.

Vígjáték 3 felvonásban. Írta: Victorien Sardou.

Szövegek:

Nevelőné Csillag, Susano Török L., Thevenot Dezső, Ferenc Honis, Davray Nádya B., Barrac Horváth, Rondinói Mihályfi, Puot Kovács, Pilocheul Helvey, Berquin Bartos.

Hepzizinaz-Vigopera

A denevér.

Operett 3 felvonásban. Egy francia vígjáték után írta Hafner és Genée. Fordította Krva Lajos.

Szövegek:

Kinszeteln Pázmán, Rosalinda Noy L., Frank Virag, Orovitsky herceg Dolin Donna, Alföldi Rusnyák, Erosch Nagy, Falke Bálint, Blind Kalmár, Adel Turcsányi, Alhey basa Radó, Murray, kanadai Lubinsky, Cariceni marquis Abonyi, Ozkár báró Kaposi.

Magyar színház

RAFFLES.

Színjáték 4 felvonásban. Írta S. B. Hornung és W. Eugen Prosbrey.

Szövegek:

Lord Amersteth Réthey, Lady Melrose, testvére Bora P., Gwendolyn Borostyán S, Crowley, a lord fia Vandory, Lady Ethel a lordiánya Ló ant, Bedford Curtir Vágó, Merton Tarnay E., Crawshaw Gara, Mrs. Vidai Polgar I., Goldberg, komornyik Köröendi, Manpes Harry Papp, Raffica Artur Somai.

FOLIES CAPRICE.

RÉVAY-UTCZA 18.

Igazgatók: LEITNER és KELETI. Rendező: OTTBANDO.

Az előadás kezdete 8 órakor.

1/40 órakor: M A 1/40 órakor:

„Leánynézőben.”

Bolozat írta Satyr. Rendező: Rott Sándor.

Végül 11 órakor

„Ländliche Unschuld“

Burlesk bolozat írta Satyr. Rendező: Werner Mano.

Lovadpa Trebitsch Sándor, Saura Emil, Türk Berta és Zöldi Márton a szülő számaikkal.

Nappali penzár 9-11 óra és délután 3-6 óraig.

Az 1-es omeletti Casino de Paris-ban minden este 1/212-től angol és francia különlegességek fellépése.

HELVÉZIA KÁVÉHÁZ

Andrássy-ut 35. szám.

Minden este cigányzene.

TATRA-MULATO

VII. KIRÁLY-UTCZA 77.

A főváros legszebb családi mulatója

1907. december hó 1-től kezdve

Teljesen új szenzációs monstre műsor.

Minden szám egy attrakció! Minden szám egy attrakció!

Különösen kiemelendők:

- Bauer György actualis humorista és cabaretista. Les LATJURE's opera-parodisák. Bekfordit Lola cabaret-diva a berlini „Intim-színházból”. Mademoiselle Linalda tisztelettel a Párisi „Chate de Noiroi”. Madm. Felixine Patty fenomenális ánczosnó „Fontes Bergeréből”. Mademoiselle Linalda tisztelettel a Párisi „Chate de Noiroi”.

HABER ELZA, WILKEN-ROSA, FEHER OLGA, FRITZ VILMA szünetelt. - FERENCZI KAMILLA, Bartonistánó JOSE ROSEITTY spanyol táncosnő. - KOVÁCS VILMA aivaltozó szoubrette.

Az előadás kezdete 8 órakor.

Karácsonyi rendeléseit

fénykép, nagytárcák, festmények és selyem arcképes dísz tárgyakról, kérem mielőbb megtenni.

RIYOLI fényk. és fest. műtőrem.

Budapest, Rákóczi-ut 30.

Esti felvételek. Telefon. Vidékre árjegyzék díjtalanul.

Szenzációs újdonság! «FAVORITE» beszélgép és lemezek, két oldalt bejárva. Gazdag műsor:

Schmutzer Testvérek

Budapest,

VIII., József-körut 26. szám.

Egyedüli nagyban elárulja a Favorit beszélgépek és hanglemezeknek Magyarország részére. Gyors és jelkísmeretes kiszolgálás. Ariztyák ingyen. Viszontelárusítónak nagy árkedvelemény.

Iskola kötetnyek. Ismer, elot, chifon és battab... Angol írtel blona árba tr 3 25... REDLICH I. LIPÓT... Budapest, Andrassy-ut 68.

Egy háromszobás lakberendezés 360 forinrtól. kordya, mely áll: 2 székény, 2 agy, 2 éjjeli székény, 1 mosdó... NAGY IMRE lakberendezési vállalkozó bútortraktár.

No vásároljunk külföldön! „Glória angyalharangocská” 75 kr. Plökl és Haas sportútleletnek karácsonyfájás idényosztálya Budapest, VI. ker. Andrassy-ut 13. szám.

Két vegyész vélemény!

I. Bizonyítvány.

Ezennel bizonyítom, hogy az Erényi Béla budapesti gyógyszerész ur által forgalomba hozott DIANA sóborszeszt megvizsgáltam és megállapítottam, hogy az az egészségre ártalmas alkatrészeket nem tartalmaz.

A vegyi összetétel szerint, vizsel hígítva belsőleg és változatlan alakban külsőleg, a legjobb hatású gyógy sóborszesznek jelentem ki.

Budapest, 1907. március hó 12.

Dr. Telbisz János

kir. kereskedelmi törvényszéki hites vegyész.

II. Bizonyítvány.

Alofírott ezennel bizonyítom, hogy az Erényi Béla gyógyszerész ur, budapesti lakostól eredeti palackokban bemutatott Diana-sóborszeszt megvizsgálva, azt kellemes illatú, ártalmatlan, éterikus teste kel kevert borzozeszes sóoldatnak találtam, amely kisebb mennyiségben (cseppekben) avagy vízzel hígítva belső, továbbá változatlan alakban külső használatkor ártalmas vagy mérgező anyagokat nem tartalmaz, miért is úgy belsőleg mint külsőleg alkalmazható sóborszesznek minősítendő és így mint háziszer, annak forgalombahozatala kifogás alá nem esik.

Budapest, 1907. III. 3.

Nyilvános vegyikísérleti állomás

Dr. Neumann Zsigmond m. p.

kir. keresk. és váltótörvényszéki hites vegyész.

Esténként

miért használják oly előszeretettel?

DIANA sóborszeszt

minden házbán?

Aki egész nap dolgozik, jön-megy, kifáradt, testileg és szellemileg meg van erőtelve, annak okvetlen szükségese, hogy lefekvéskor jól masszirozza be magát a

DIANA sóborszeszszel

Mert erősíti és edzi a testet. Mert erősíti és edzi a csontokat. Mert erősíti és edzi az inakat. Mert erősíti és edzi az ereket. Mert a bedörzsölés által a véredények mozgásba jönnek... Mert a nyomott kedélyhangulatra nagyon kellemesen hat... Mert az általános gyengeséget rögtön megszünteti... Mert a has masszirozása által a széklet teljesen rendbe jön... Mert bágyadság a homlok bedörzsölése által végképpen simulik.

Aki egész nap az asztal mellett ülnek, görnyednek, dolgoznak, olvasnak, irnak; rendszeren hátfájásuk van, ezeknek megfizethetetlen egy jó bedörzsölés a valódi

DIANA sóborszeszszel

mely a fájdalmat már a masszirozás alatt szunteti meg

Egyedüli készítője

ERÉNYI BÉLA gyógyszerész

Budapest, Károly-körut 5.

(Postán legkevesebb 6 üveg szállítható utánvétel mellett.)

Minden üvegnek plombálva kell lenni.

Table with 3 columns: Egy üveg Diana sóborszeszt, Egy nagy üveg Diana sóborszeszt, Egy legnagyobb üveg Diana sóborszeszt. Values: 40 fillér, 1. korona, 2. korona.

Vigyázzon jól az utánzatokra, mert csak az a valódi, amely üvegen látható felülőn a két szó DIANA-SÓBORSZESZ.

Kiválások a 48-as pártból.

Kavarodás a kiegyezés körül.
(Saj. Tud.)

A független pártból, mint köztudott
Kiváltak többen már,
Kilépett Barta, Hentaller
És Dobroszláv se vár.

Kivált a székely Nagy György is
És folyt. következik,
Mert kilép sorra mindenki
Ki békát nem eszik.

És szájrul szájra jár a hír,
A hír rendszerint szálló
Hogy FEHÉR Kereszt Gyógyszert volt
A legelső kiváló...

Ripp.

Első Alföldi Cognacgyár R. T. és
Szeszfinomítógyár Kecskeméten.

Ó Császár és Királyi Fensége József
Főherceg kamarai szállítója.

Ajánlja:

legkiválóbb faju gyártmányait,
ugymint:

- Barackpálinka
- Barack crême
- Radial Elixír
- 48-as likőr
- Barackcognac
- Kecskeméti kereszt
- Keserű menyecske likőr

és egyéb hírneves

Kecskeméti különlegességeket
valamint

saját szeszfinomítójában
leparolt legkiválóbb és legmagasabb fokú szeszből készült
Alföldi fehér kereszt

SÓSBORSZESZ,

melynek hatása egyszerűen meszerű.

Alföldi fehér kereszt SÓSBORSZESZ

a hű házibarát

igazi háziszert.

Az Alföldi fehér kereszt sósorszesz
egyedüli gyártója az

: : Első : :
Alföldi Cognacgyár

részvénytársaság

Kecskeméten

Ó cs. és kir. fensége József főherceg
kamarai szállítója

- »Hermes« levélrendezők,
- »Hermes« számlarendezők,
- »Hermes« gyorstűzők,
- »Hermes« iratgyűjtők,
- »Hermes« iratdobozok

minden jobb papírüzletben kaphatók, hol nem,
ugy kérem közvetlenül hozzám fordulni.

Kertész M.

Irodai cikkek, különlegességek gyára.
BUDAPEST, VII., Hársfa-utca 12.

(saját házbán).

Képes árjegyzéket kívánatra ingyen és bérmentve.

3 ÚJ SZÓ...
ALTVATER
GESSLER
BUDAPEST

GESSLER-SIEGFRIED
JAGERNDORF-BUDAPEST

GESSLER-FÉLE VALÓDI
DANUBIUS
MUSTÁR

KIVÁLÓ UJDONSÁG

Magyarnak Pécs!

Németnek Bécs!

Ne káradják pénzünket
kültől.

Kockázat kizárva,
nem tetsző árut ki-
cserelek vagy a pénzt
adom vissza. — Csak
általán szabályozott,
kipróbált órákat szállítok.

Legnagyobb
raktár!
Legelőször
árak!

- «Körös» ébresztő óra külön szerkezettel, K 8.-
- 1 haranggal — — — — — 4.-
- Dupla csengős — — — — — 4.-
- Ejfel világító számlappal, 1 haranggal — — — — — 4.-
- Vasutas ébresztő, legjobb minőségben — — — — — 5.-
- Toronyharang ébresztő óra, kollektív csengésű 7.-
- falli óra — — — — — 7.-

•• Ostrák vagy cseh áru 1 koronával olcsóbb. ••
Megrendelés legelőször postautalványon eszközölni.
Ez ezen lapra hivatkozik, megkapja 3000 ábrájú ár-
jegyzékemet ingyen és bérmentve.

Schönwald Imre órásmester és Pécs
órásgyáros

Festményeket
addig ne vegyen, a mi
kiállításomat kiváló
művészekkel meg nem
nézte, mer' fölém meg-
lepő olcsó árban vásá-
rolhat!

részletfizetésre is!
VIRÁNY GYULA
Andrássy-ut 38. sz.

A cím
tessék
gye.

VALÓ.
di francia különle-
gességek (óvszerek)
csakis

P. BERQUERANFELS
leg híresebb párizsi
gyártótól legelőnyö-
söbben beszerezhetők

Polgár Sándornál
Budapest, VI. ker.,
Erzsébet-körút 50.
Részletes képes ár-
jegyzék ingyen és
bérmentve.

Mielőtt
karácsonyi ajándékot
venne, kérje:
Autrecht és Goldschmied
Budapest VII., Rákóczi-ut 26. sz.
Hangszer, fegyver és optika
képes árjegyzékét

Gramofonok
Czimbalmok
Fegyverek
Flóbertek

Kényelmes részletfizetés mellett
szállíttatnak.

Itt levágandó és beküldendő.

Kérek részemre:
hangszer | **árjegyzékét**
fegyver |
optikai |

rendelés céljából beküldendő.

Név: _____
Lakhely: _____

Könyvkedvelőknek ajánljuk az idei
Karácsonyi jegyzékünket.

A gyönyörű jegyzék 160 oldalon tartalmazza az ajánl-
ható műveket német, francia és angol nyelven, képek,
fényképek, tananyagok, figurák és fényképezési készü-
letekkel. Ezt a pontos karácsonyi úmutatót ingyen
küldi meg minden érdeklődőnek

R. LECHNER (WILH. MÜLLER)
k. u. k. Hof- und
Univ. Buchhandlung WIEN, Graben 31.

Fogkefék rendkívül jó minőségűek nagy és olcsó választék.

== MÜLLER J. L.-féle ==

Szalicil-szájviz és fogpor

hamarabb eltávolít minden fogfájdalmat, biztosan megszünteti a fogak
sorról és a kelenletről származó - Egy üveg szájviz ára 40 kraj-
czár. 60 krajczár. nagyobb üveg 1 forint 60 krajczár és 2 forint

Müller J. L.-féle Szaliczil fogpor

szaliczil vizet használva nemcsak növelhető a fogak, hanem a már létező fog-
betegség tovább terjedését is megakadályozza. Dozsa 60 krajczár és 1 óri 20 krajczár.

Müller J. L.-féle Szaliczil fogpép

darabja 60 krajczár Ugyanazon hatással bír, mint a fogpor.
Minden főt elcsorított kéziműanyag orvosai utasítás után készülnek.

MÜLLER J. L.
és kir. udvari Ultszerész és pipere-éságyon gyárosnál.
Budapest, IV., Koronahegy-ut, 2. Az országban mindenütt kapható.

PONTOS ÉS LEGJOBB ÓRÁK

**5 ÉVI JÓTÁLLÁS
MELLETT
RÉSZLET FIZETÉSRE**

**KÜLÖNLEGESSÉG
ALKALMI AJÁNDÉKOKNAK
VALÓ ÉKSZEREBEN,
CHINA-EZÜST DISZTÁRGYAKBAN,
ÉVŐESZKÖZÖKBEN
ÉS ÉGYHÁZI SZENT ÉDÉNYEK
DÚS VÁLASZTÉKBAN.**

JAVÍTÁSOKRA és VIDÉKI MEGRENDELÉSEKRE KÜLÖNÖS GONDOT FORDÍTOK
ÁRJEGYZÉK 2000 RAJZZAL INGYEN és BÉRMENTVE.
POLGÁR KÁLMÁN ékszerész és műfőrás
Budapest, Erzsébet-körút 29. sz.

BETEGEK FIGYELMÉBE

Sok ezer reményvesztett beteg férfinék és nőnek adta vissza megromlott egészségét és állította helyre testi és lelkierejét — speciális gyógymóddal. Oriási sikereket ért el a gyógymóddal egész Európában, amit az intézet hiteltelen iratokkal bárkinek bebizonyíthat. A gyógykezeléshez tartozó speciális szerek és alkalmazásuk tökéletessége, valamint a betegek iránt tanúsított lelkiismeretesség, gondos figyelem és a legalaposabb vizsgálati módszerek, — mind hozzá járultak az elért kiváló eredményekhez. Eljárásunk oly nyílt és őszinte, hogy a betegség alapos megvizsgálása után csak azokat fogadjuk el gyógykezelésre, akiket biztosan meggyógyíthatunk.

Ha valakinek lehetetlen volna megjelenni, akkor csak írja le azonnal a baját, amelynek pontos áttanulmányozása után megkapja az utasítást és a megfelelő speciális gyógyszereket is — a legnagyobb titoktartás mellett. Levélbe válaszholgyeket mellékeljen. A gyógykezelés befejezése után a leveleket elégetik, vagy hivatalra mindenki visszakapja azokat. A mindennapi foglalkozás megzavarása nélkül, biztos sikerrel, alaposan és gyorsan gyógyítja már sok év óta dr. Palócz az ő speciális gyógymóddal még a legelhanyagoltabb esetekben is, a bujakóros sebeket, húgycső-, hólyag-, ideg és háterincz-bajokat, sárvetket az enforfőzés és szifilisz utóbjait, magömlést, elgyengült férfierőt (impotentiát), kezdődő elmezavart, aranyerőt, vérbajokat, bőrbetegségeket és a női nemi szervek minden betegségét, valamint mindezen felsorolt bajokkal összefüggő betegségeket. Nők részére külön intézeti kezelés, külön váróterem és külön kijárat van. A rendelést dr. Palócz önmaga és egyedül végzi naponta délelőtt 10 óratól délután 5 óráig, (vasárnap déli 12 óráig).

Cím: Dr. Palócz speciálista, volt kórházi orvos
Budapest, VII., Rákóczi- (Kerepesti-ut) 10

SZÉP, ÜDE LEÁNYOK, BÁJOS ASSZONYOK

arozuk ökösségét az Azaleakrómnek, a modern kozmetika ezen csodaszereinek köszönik, mely rapid távolítja el a szőpőrt, pattanást s az arcnak természetes, bájos üdösséget kölcsönöz. Ára 3 korona. Utánvételi szétküldi a levelet: Borbás Gyula gyógyszerész, kozmetikai laboratóriuma, Mezőcsát.

SZABADALMAKAT

védjegyeket és mintaoitalmat
Szabadalmakat Értékesítő Vállalat
PASZTOR (bej. czég)
BUDAPEST, VII. kerület, Erzsébet-körút 17. szám.
Fővilágosítás díjtalan. 2570 TELEFON 21-22.

- Felöltő K 20
- Öltöny . 26
- Gallér . 14
- Gaszdaszáli kabát K 20
- Szörmebéléssel K 34
- Telikabát . 30
- Nadrág . 10
- Fin. és gyermekruha dús választékban.

!! Tisztigallérok !!

Mérték szerinti megrendelésekre csakis kiváló 36 minőségű Honi és Angol szövötteket tartok készletben.
Telefon 52-12

Kedves ajándékot

küldök Önnek postafordultával ingyen és bérmentve, ha árjegyzékem szétküldése czéljából **100 czímet (csak vidékit)** küld magán és állami hivatalnokokról, tanítókról, a magisterokról, gazdálkodókról, gazdasági hivatalnokokról, gyárosokról, gyári hivatalnokokról, jól szituált magánzáró kereskedőkről, iparosokról tisztán és olaszhatóan írásvagy papírra lakohelyüket és legközelebbi környéküket.

Szabadalmazott ujdonságok üzeme!
LEOPOLD WEISZ, WIEN.
II/2. Lichtenauergasse 2.

Gramofonok

kizárólag eredeti elsőrangú gyártmányok,
részletfizetésre is kaphatók.
MAGYAR IPAR ÉS KERESKEDELMI B. T.
BUDAPEST,
Király-utca 98/h,
— Kérjen árjegyzéket. —

ÜZLETÜNKBEN

melyet ez év végével **teljesen feloszlattunk** és a Kunz József és Tsa czéggel új áruházában

(Bécsi-u. és Deák Ferencz-u. sarok) egyesítünk a nagy

occasio vásárra

felhívjuk a n.é. közönség szives figyelmét
Kollarits József és Fiai
cs. és kir. udvari szállítók,
VI., Váci-utca 32. szám.

Ki nem hallotta még híret!

"Takáts" világhírű szabadalmazott állítható gyomorvédő-öve és "y-mar"- és hátvédő öve. Igazán áldásos hatásának, amely a gyomorbajt k. öli, gyomorgörcsöt, hasmenést, hasi kargást rögtön megszünteti. De miní egészség biztositót is nagyon sokan egész családok is viselik, de ott aztán nincs is betegség hanem csupa öröm és vigás, mert minden javvány és minden betegség egyedül biztos ellenszere. A gyomorvédő öv ára . száma most legolcsóbbra alka mas 4 kor. II. számú lukóvót termelték 5 korona. Hátvédővel gyomor-, has-, hát- és derek védő. I. sz. 6 kor. 50 fill. II. sz. 8 korona 50 fill., ezt nagyon sokan viselik alsó in helyett is, különösen az intelligens osztály, mert hasznosabb, kényelmesebb és cseiszerebb is, mert melegebb is szabályozható és nem bolhatesek, rendelésnél a derek körmötete és férfi vagy női irandó. A ki a lapra hivatkozik, a pénzt előzetesen megküldi bérmentve kapja, külföldről 2 kor.-val több küldendő de. Szetküldi a világ minden részébe, a feltaláló czíme: **TAKÁTS DANIEL NAGYVARAD**, Sorompó-utca. E cím megőrizendő. E cím megőrizendő.

Titkos betegségek

biztos és lelkiismeretes meggyógyítására oriási tapasztalata folytán legjobban ajánljuk
Dr. CZINCZÁR
egyetemi orvostudor speciálistát.
Igen rövid idő alatt teljes sikerrel gyógyítja a nemi szervek, heveny vagy idült hurutját, vizeletí nehézségeket, hólyagbajt, fekélyeket, syphilis, ideg- és háterincz-baját és bármily női betegségeket.
Budapest, 19., Károly-körút 10. I. emele.
Rendel d. e. 10-4 és este 6-8 óráig.
Videkileket levél útján is biztos eredménnyel gyógykezel és gyógyászattal is gondoskodik. — Nőknek külön váróterem, külön kijárat.

BIZTOS

gyógyulást keresőknek
kik bármily
nemi betegségben szenvednek
mint húgycső és hólyagbajok, húgycsőszűkület, vizeletí zavarok, éjjeli magömlések, sebek és bujakóros bántalmak (syphilis), az enforfőzés utóbjaitként fellépő idegbajok, korai férfi erő elgyengülés, bármily bőrküütségek stb. nőknél fehérvérnyás méh bajok, alapos, gyors és gyökeres gyógyításra szigo ruan tudományos és lelkiismeretes gyógymóddal fogva legjobban ajánljuk

Dr. Garai Antal

v. ca. (1) kir. osztály főorvos országos hírt és a legelőbb 22 éve fennálló rendeléi intézetét
udapest, VI. kor., Andrásy-ut 24. sz.
Rendelés naponta 10-4-ig és 7-8-ig este. Idült húgycső énhólyag bajok vizsgálata villamos húgycsőűkőre segélyével.
Videkileket levélre kimerő választ és szakorvosi tanácsot nyújtok, gyógyászattal is gondoskodom. Titoktartás biztosítva.
Nőknek külön váróterem.

B hirdetés rovában minden szö... egyszerű beiktatása közönséges... betűkből 4 fillérrel, kompakt... betűkből szedve 6 fillérrel fizetendő

KIS HIRDETESEK

B hirdetés rovában minden szö... egyszerű beiktatása közönséges... betűkből 4 fillérrel, kompakt... betűkből szedve 6 fillérrel fizetendő

Pénzszekrények

használtak és újak, rendkívül olcsó áron kaphatók a budapesti pénzszekrényraktárban. Budapest, V., Sárvány-utca 6/C. 288

Parketagyár

Gyönyörűen ajánlja gyártmányait.

Gallérok, kézelők,

legszebben tisztíthatnak Haltenberger Béla gőzmosóglyarában Kassa. 1.

Szöllőoltványok

simák és gyökerek kapathatók Lázár József szőlőnagykereskedőnél, Nagymaros, Hontmegye. Árjegyzék bérmentve.

Dio,

garantált idej, egészséges, fehérbélű nagyszemű vékonyhéjú, métermérszánként 50, huszonötökiló 13, ötökiló mintakosárral 3.20 koronáért utánvétellel bérmentlenül szállít Mihajlovits György, Monor. 27441

Üzletvétel

és átadást minden irányban ingyen közvetít Huszár, Budapest, Gresham-palota. Csak levélileg. (Válaszbélyeg). Elsőrangú ajánlások.

Budán

a hadapródiskola mellett egy modern, szép villa, 6 szoba és melléképületek, jutányos áron eladó. Bővebbet Budapesti Központi Választási R. T.-nál, József-körút 44.

Pénzkölcsönt

magánpenzt azonnal, takaréktól legyorsabban ingatlanra, bekebelezésre, felévi utólagos 6 százalékos kamatra, bármilyen kölcsönért tessék hozzám fordulni. Tarácsky Ferenc, Rottenbiller-utca 5/b. Válaszbélyeg. 27428

Rekedtség

biztos és kellemes orvossága a Réthy-féle czukorka, 60 fillérért mindent kapható 721k

Allást

mindenkinek minden irányban ingyen közvetít Huszár, Budapest, Gresham-palota. Csak vidékieknek. Válaszbélyeg.) Elsőrangú ajánlások.

Magánkutató iroda

Rákóczi-ut 75. Kényes megbízásokat, megfigyeléseket, nyomozásokat elvállal egy magán, mint családi ügyekben Kossa-Magyar Géza. Telefon 67-47. 26703

Polgári, gimnáziumi,

kereskedelmi, reál, magánvizsgálatra, gimnáziumi különbözetre és érettségire előkészítő (hölgyeket is.) Kerekes, Almássy-tér 16. sz. II. em. 18. sz. Válaszbélyegyet kérek. 25465

Asszonyok vigyázzatok!

Minden családra nézve legfontosabb könyvet a győzelmű asszonyt több mint ezer köszönőlevél díszkötetben küldi koronáért levélbélyeg ellenében is, Fischer Róza asszony Budapest, VII., Damjanich-utca 22/E

Butor

új és használt beraktározásból visszamaradt, csillárok, lámpák, irodalberendezés, pénzszekrények bűmulatos olcsón eladók. Beraktározási vállalat tulajdonos Landsman Sámuel Központi városi ház épület Gerlóczy-utca 2 raktár 10-11-12.

Magán építő iparos

iskola előkészítő építő, kőműves és kőfaragó vizsgához biztos sikerrel Szerény díjazás mellett elfogad tervek készítését, felülvizsgálatokat és statisztikai számításokat, Vagi Péter építész igazgató, Budapest, VII. ker., Baross-tér 17 27225

Csemegeszőlőt

legnemesebb fajokban, fagymentesen csomagolva, 5 kilós postakosárunkat 4 koronáért, valamint saját méhészetéből garantált liszta szimmetet 5 kilós bádögödönökben 7 koronáért szállít Rottmana Hermin Kiskunhalason

Kerestetnek

levelezők, gazdatisztek, kereskedelmi alkalmazottak, gépészek, mindennemű iparosok és munkások. Bővebbet a „Magyar pályázati értesítő és munkaközvetítőben”. Egyes szám ára 40 fillér. Kiadóhivatal V., Csáky-utca 4.

Házak,

villák, telkek, gyáriraktárak, gyártelepek a főváros minden részéből eladásra vagy kibérlésre előjegyzésben Huszár Budapest, V., Gresham-palota Elsőrangú ajánlások. Telefon 81-08.

Zálogcédulákat,

brilliantokat, aranyat, ezüstöt, gyöngyöket és ékszereket legmagasabb áron vesznek. Brillantokért többet fizetnek, mint utonnan kerültek. SCHILLER IDOR, Sip-utca 8 26316

Építkezéseket

Cyárak lakóházak tervezését, felépítését, átalakítását bárhol előnyösen elvállalja, tehermentes telkeket törlesztésre felépít. Építési tanácsokkal szolgál. Sorsodó építésiroda Bpest, Rákóczi-ut 71. 789

KÖNYV a KÖNYVRŐL

czimű irodalomterjesztőt minden irodalombarátnak ingyen küldi, ha egy leve ezúton lapon kéri

Franklin-társulat

könyvkiadóhivatala IV. ker., Egyetem utca 4. - Postafiók: 214. szám -

Egy még munka-

képes urinó, ki magyarul, németül és románul beszél, a két első nyelven hibátlanul ír és olvas, kitűnően főz és a háztartás minden ágában járatos, nem egészen kicsi gyermekek mellé vagy külsőnének ajánlkozik. Keves fizetéssel is megelégszik, fő a bálnásmód. Leveleket kérek: „Nagyszében p. r. egy szerencsétlen”

Régi ezüstdíszanyagokat

és zálogcédulákat vesznek és eladók mindennemű arany- és ékszerárut, ugyanígy régiségeket, drágaköveket, arany- és ezüst-órákat, láncokat, gyűrűket, ezüst-évszékókat. Kérjen árjegyzéket ingyen. Fuchs Dávid utóda Budapest, IV., Váci-utca 18, I. emelet. 26764

Veresáfonyabefőt

BARTA-féle, 5 kilós postakosárúval 6.- koronáért. FELKAI KONZERVGYÁR Felka, Szepes. 86972

BUTOR

árverésről, finom és egyszerű butor, hálószobák és garson szobák Szalon bűrűleltek, gyöngyöket, fűzőket, diván, bőrcékl, íróasztal, porzasszőnyeg és egyes darabok; Földes B., VII., Kertész-utca 43. Király-utca sarokházban.

18 forinttól

mérték után készíthet a megjelölt gánszabó fértő-öltőt, téli-izabátot, felöltőt, francia, angol és hazai szőnyekek, 28 forinttól szalon. Ferenc József, frakk és szalonnétöltőt a legfinomabb krepvagy himalaja-szőnyekből. Budapesti évi lakónak kedvezményes évi részletekre is. Négy öltöny készpénz rendelkezés szabásunkat nagy mintagyűjtemény-nyel videkre is küldjük

Grossmann B. és Társa

Budapest, Nagydífa-utca 3.

Minden versenyt

felülmúló legfinomabb erdélyi csemegéimk kaphatók nagyban és kicsinyben; karácsonyra való szállításra előjegyzéseket már most elfogad, igen pontosan eszközöl az alábbi árakban: Batul, Ranett, Parmen 46 korona, Ponyik, Brassay-pira, Jeges-alma 26 kor. százkiló-kénti alma súly után számítva; 5 kilós postakosár vagyis alma 3 kor. Marinka Lajos, Sáromberke, Erdély. 27420

Budapesti házkezeléseket

50.00 korona készpénz biztosíték mellett elvállal az évbe 2%-ért a Budapesti Központi Választási Részvénytársaság József-körút 44. Telefon

Lakást,

butorozott szobát, bármely célra, berendezéssel is, mindenféle berhelységet gyorsan, csekély díjért közvetít a lakásberhelységek közvetítő csak V. Gresham-palota Merleg-utca 2. sz. Telefon 81-08. Minden berhelységek nyilvántartva.

Fenyőborovicska

(Gantperus) BARTA-féle, 3 liter 4 7.50, 4 liter 9.- bérmentve. FELKAI KONZERVGYÁR Felka, Szepes. 26973

Zálogcédulákat,

brilliantokat aranyat, ezüstöt, gyöngyöket és ékszereket legmagasabb áron vesznek. Brillantokért többet fizetnek, mint utonnan kerültek. SINGER JAKAB ékszerkereskedő, Budapest, Király-utca 91. Izabella-n. sarkán.

Alkalmi vétel.

Butorok, visszamaradt szőnyegek, kényesített kőrülmények miatt eladók; mahagoni hálószoba 180 frt., íróasztal könyvszekrény-nyel, olajfestmények 2 frt., nagy perzasszőnyegek, lámpák, 3 áru villany 14 frt. Árverési butoreladás. Dob-utca és Holló-utca sarokpincze. 26616

Stenográfia

Díjtalan gépirásoktatás az összes írógéprendszerekben. Magyar, német gyors rás, kereskedelmi szaktantárgyak elsődrendű tantervek vezetése mellett Sokszorosító tanfolyamok. Copying Office. A sokszorosító osztály elvállal költségvetések levelek, kéziratok stb. leírását és sokszorosítását. Mérsékelt árak, pontos és szép munka. Prospektusokat küld a Stenográfia orsz. Gabelsberger gyorsíró- és gépiróiskola Váci-körút 33. Azelőtt Kazinczy-utca 8. (A 054)

Saját gyártmányu vas-és rézbutorok

Rézagy ... 45.- frt. Vaságy matraczsal 8.50 Vaságy ... 11.50 Sodronyágy-betét 3.50

Vas- és rézbutorok gyári árban.

WEISZ LIPÓT

Király-utca 99 szám. TELEFON 57-01.

3 szó . . .

Egyenruha

Tiller Budapest.

Ajtók és ablakok

regi és új vasredőnyök teljes vasalással. Kapuvásrácszatok, kertkörtések keramitlapok, Kehlheim-lapok olcsón kaphatók. Kelemen Mór, épület-bontás vállalkozónál Budapest, Nádor-u. 72-74. Víz út Sziget-ut 5.

Modern

urasági butorok

alkalmi vétel és eladás háló-, ebéd-, szalon-uriszoba és irodai teljes berendezések. Dus raklái szőnyegek, függönyök, terítők, csillárok, vas-és rézbutorokban. GROSZ SANDOR és társa Budapest, Liszt Ferenc-tér 8. sz. ezolotti Gyár-utca. Telefon 14-09.

Ki a YES-OU-SI

minden lapot megrendel, juttatva minden megrendelés mellé és anélkül is

angol és francia

gyűjtemények alapján megrendeltetjük a Képzőművészeti Akadémia képzőművészeti kiállítására 8 korona megrendeléseket elfogad és mutatványsszámokat küld a kiadóhivatal Budapest, Andrássy-utca 92. szám

PENZ

kölcsön sorsjegyekre, érték-papírokra

Table with 2 columns: Sorsjegy neve, Érték. Erzsébet sorsjegy 6.- K, József " 7.- " Magy. v. t. " 20.- " Bazilika " 15.- " Olasz v. t. " 30.- " Oestr. v. t. " 40.- " Hazai " 90.- " Conv. Jelzalog " 250.- " Hazai sorsjegyre K 120 " Konvertált Jelzalog K 240

A kölcsön 2 koronával kezdődő apró részletekben törlesztendő. Ha sorsjegyet már zárolásban vannak, úgy a leltéjegy beiktatása nélkül a kölcsön a fenti összegre felemeljük. Azonnali elfintézés és legolcsóbb kamattal.

BEIFELD BANKHAZ

BUDAPEST, Károly-körút 1. sz. Alapítást 1874-ben.

BUTOR

Alkalmi vételi Butorvásárlók figyelmebe ajánlom legjobb minőségű butoraimat. Háló-, ebéd- és uriszobák, valamint egyes butordarabok, oszlopok olcsón, minden elfogadható áron kaphatók PECHNER N. butor - nagykereskedő Király-u 28. az udvarban. TELEFON 38-7L

Szepességi csemegék

BARTA-féle veresáfonya befőt, málna-, szamóca-, czipkebogyóit, gomba- és huskonterveket, pastetomokat alán a FELKAI KONZERVGYÁR Felka, Szepesmegye. Kérjen árjegyzéket.

Férfi - gyöngeség

ellen kezesség mellett állandó azonnali segély! Orvosi szakvélemények. Használati utasítást zárt borítékban 40 fillér bélyeg ellenében küld 27373 FRIEDRICH MÜCKE gummigyára Weissensee-Berlin.

Polgári árkai

Pontos kiszolgálás! Kitűnő ezadás! Vidékre mintát küldök, nagyobb rendelésnél személyesen elmegyek. Zellszka János angol ur szabóterme BUDAPEST, Andrássy-ut 58. I. em. Állandó választék a legdivatósabb angol és bel-tölid szövetekből.

Urasági

butorokat, szőnyegeket, osillárokat

és legteljesebb berendezéseket (gyárakat és üzleket is) vesznek és eladók.

Nagy Zsigmond

VI, Lázár-utca 3 (a Váci-körút mellett).

Gyönyörű választék a legfinomabb modern és stilszerű matt és fényezett mahagoni pliszander vagy másfajta háló, ebéd-, uriszoba és szalonbutorokban. Bőrhálószobák, bőrgarnitúrák és kárpitoslétkben Perzsa, spanyol és más szőnyegeket és függönyöket, modern bronzcsillárokat, gáz, villamos stb.-hez.

Ajtók ablakok,

VASREDŐNYÖK, VASRÁCSOK, kapuk használat és újak olcsón kaphatók!

Lefkóvits Jakabnál

Bpest, V., Csáky-utca 26, Korall-utca sarok. Lipót-körút közelében.

Bőrszékikar

Bőrsajtolás és bőrfaragás

KENDI ANTAL

Budapest, IV., Károly-utca 2

az evangélikus iskolaépületben. Nagy raktár valódi bőrszékek és karosszékekben, jóval olcsóbb áron, mint eddig. Használt székek átalakítása bőrszékekre olcsó árakban. Legolcsóbb hűtőbutorok és állványok.

Urasági butor

Eladók és vesznek; mahagoni hálószobákat, ebéd-ülőket, szalonokat, rézbutorokat, zongorákat, perzsa és szirma szőnyegeket, függönyöket, üveg- és bronzcsillárokat, petroleum-lámpákat, bronzszobrokat, olasz faragványokat, képeket, olajfestményeket, teljes lakberendezéseket, üzlet berendezéseket.

Nagy és Fia

Állandó nagy lakberendezési kiállítás!

IV., Sommelweiss-(Ujvilág)-utca 21., kapubejárati. Az egész házban. Telefon 17-77.

Fióküzlet nincs n.

26619